ÇALINTI POLEMİKLERİ

MAHMUT ÇETİN

Edebiyat, müzik, sinema ve akademik araştırmalarda

kim kimden ne çaldı?

biyografi.net

Çalıntı Polemikleri

Yazan
Mahmut Çetin

Biyografi Net
Genel Yayın Yönetmeni
Mahmut Çetin

Genel Yayın Danışmanı
Ömer Ziya Belviranlı

Dosya Editörleri
Ümit İsmailoğlu-İslam Gemici

Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Abdussamet Aksu

Kapak Karikatürü
Şahin Boran

Kapak Kompozisyonu
Sercan Arslan

Sayfa Düzeni
Bilgehan Arıkan 0533 464 52 70

ISBN 975-00394-2-4

Baskı-Cilt
Karmat Matbaası
Ekim 2005

BİYOGRAFİ NET
İLETİŞİM VE YAYINCILIK HİZMETLERİ
Ticarethane Sokak Tevfik Kuşoğlu İşhanı 41/41
Sultanahmet/İstanbul
Telefon 0212 5199691
Belgegeçer 0212 5141833

www.biyografi.net
info@biyografi.net

ÇALINTI

polemikleri

edebiyat, müzik, sinema
ve akademik araştırmalarda
kim kim'den ne çaldı

Mahmut Çetin

BİYOGRAFİ NET

önsöz

Kültür ve sanatta daha önceki eserlerden esinlenme, tabii bir durumdur... Esinlenmenin nerede başlayıp nerede bittiği ise henüz sonuçlanmamış bir tartışma. Çalıntı Polemikleri, esinlenmeden çalıntıya uzanan yolda sanatçıların karşılaştığı problemleri ele alıyor. Eserde etkilenmenin eserin ortaya çıkış süreciyle içiçe bir süreç olduğunu vurgulamıştır.

Çalıntı Polemikleri, sanatçılar ve bilim adamları hakkındaki iddiaları ispatlamaktan uzak bir derlemedir. Bu kitaptaki ipuçlarını sonuçlandırmak, konusunun uzmanı bilim adamlarının görevidir. Zaten kitapta yer alan hiçbir isim, doğrudan çalıntıyla suçlanmamaktadır.

Kitabımızın 'Çalıntı Terimleri Sözlüğü' bölümü, alıntıdan adapteye, göndergeden ilhama, metinlerarasılıktan orijine çalıntıyı kavram olarak algılama çabasıdır. 'Çalıntı Özlü Sözler' ise bu çorbanın tuzu biberi...

Ahmet Can, Fuat Uğur ve Murat Bardakçı'nın çalışmalarıyla değişik intihal örneklerine ulaşabildik. Beşir Ayvazoğlu, Enis Batur, Hilmi Yavuz ve Kubilay Aktulum'un çalışmalarıyla, örnekler yanında meselenin kavram boyutunu da ele alabildik. Sanıyorum ortaya kolay okunabilir bir kitap çıktı...

Mahmut Çetin

Mahmut Çetin

1 Ocak 1963 tarihinde Ankara'da doğdu. Reşat Bey İlkokulu, Sokollu Mehmet Paşa Ortaokulu, Atatürk Lisesi, Adapazarı Akyazı Lisesi ve Erzurum A.Ü. Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1986). Mezuniyet tezi Yahya Kemal'in Eski Şiirin Rüzgarıyla adlı eserinin indeks-sözlük'ü. TRT Yardımcı Prodüktörlük Kursu'na katıldı. Tuzla ve Söke'de askerlik yaptı. 1989 yılında İstanbul'a geldi, çeşitli gazete, dergi ve televizyon kuruluşlarında çalıştı. Nilüfer Edebiyat, Yeni Hafta, Kültür Dünyası, Tarih ve Düşünce, Okumuş Adam, Platform, Yarın, Türk Yurdu ve Biyografi Analiz dergilerinde yazdı. 1995 yılında' Çağdaş Osmanlı Ekseni' iddialı Beyan dergisini (4 sayı) ve 2003-2005 yılları arasında ise (14 sayı) Biyografi Analiz dergisini çıkardı. Halen biyografi net internet sitesi ve biyografi net yayınevinin editörlüğünü yapıyor.

ESERLERİ:
İslam Sanatı'nın Yeniden Teşekkülü, Aydın Yabancılaşması, Hünkar Hacı Bektaş Veli (roman), Bebek ile Mücahit (destan-şiir), Boğaz'daki Aşiret, Hırka (roman), Radyo İçin Üç Oyun, Perinçek ve Aydınlık Hareketi, X İlişkiler, Kart Kurt Sesleri, Teyze ile Prenses, Çalıntı Polemikleri.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **5**

GİRİŞ **17**

Birinci Bölüm
ÇALINTI TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

ADAPTE ===) UYARLAMA
AHZ U SİRKAT ===) DÜZD-İ SÜHAN
ALINTI **19**
ANIŞTIRMA ===) TELMİH
ARAKMAN.....**20**
ARAMETİNSELLİK (intertextualite) **20**
ARANJMAN.....**20**
AŞIRMA ===) ÇALINTI
AUTO-CİTATİON ===) KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA
AVANT-TEXTE ===) METİN-ÖNCESİ
BERN SÖZLEŞMESİ.....**22**
ÇALINTI **22**
ÇİLİNGİR ===) TIRNAKÇI
DALGIÇ ===) TIRNAKÇI
DÜZD-İ SÜHAN **24**
DÜZMECE TERCÜMAN **25**
DÜZYAZILAŞTIRMA **25**
EKSİLTİ **25**
EXTRA-TEXTE ===) METİN-ÖTESİ
ELLİPSE ===) EKSİLTİ
ESİNLENME ===) İLHAM
FASON KİTAP **26**
FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU(FSEK)...**26**
FİKRÎ KLEPTOMANİ **27**
GÖNDERGE **27**
HAŞİYE **27**
HEZL ===) NAZİRE
HORSTEKSTE ===) METİN-DIŞI
İKTİBAS ===) ALINTI
İLHAM **28**
İLMAM **28**
İNDİRGEME (la reduction) **29**
İNTERTEXTUALİTE ===) ARAMETİNSELLİK

İNTİHAL FETVACISI 29
İSTİNSAH 29
İŞLENME ESER.....30
KAPKAÇÇI ==) TIRNAKÇI
KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA 30
KOLAJ.....31
KOŞUKLAŞTIRMA 31
LA PROSİFİCATİON ===) DÜZYAZILAŞTIRMA
LA VERSİFİCATİON ===) KOŞUKLAŞTIRMA
L'INTERTEXTUALİTÉ ===) METİNLERARASILIK
METİNLERARASILIK 31
METİN-ÖNCESİ.....33
METİN-ÖTESİ ve METİN-DIŞI 33
MİMESİS ===) ÖYKÜNME
MÜLHEM OLMAK 33
MÜSTENSİH ===) İSTİNSAH 29
NAZİRE 34
NEGRE 35
ORİJİN (ORİGİNE) ===) ÖZGÜN ESER
ÖYKÜNME 35
ÖZ-ALINTI ===) KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA
ÖZGÜN ESER.....37
PARODİ 38
PLAGİAT ===) ÇALINTI
PLAGERY ===) ÇALINTI
PLÂJİRİZM 39
RAPSODİ.....39
REDAKSİYON ===) İNDİRGEME
REMİNİSCENCE 39
SEKİZ MEZUR BENZERLİK 39
SELF-PLAGİARİSM ===) KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA
SELH 41
SİRKAT 41
SİRKAT-İ Şİ'R ===) DÜZD-İ SÜHAN
ŞERH 42
TAHMİS 42
TAKLA ATTIRMAK 42
TAKLİT ===) ÖYKÜNME
TANZİR 43
TASNİF GELENEĞİ 43
TEBYİZ ETMEK ===) İSTİNSAH
TELMİH 44

TESİR 44
TEVARÜT 44
TEZHİL ===) NAZİRE
TIRNAKÇI 45
UYARLAMA 46
VARYANT 46
YAPIŞTIRMA 46
YARATICI DÜŞÜNCE ===) BERN SÖZLEŞMESİ
ZEYL 47

İkinci Bölüm
İSİMLER-POLEMİKLER

A
ABDÜLHAK HAMİT TARHAN 49
ADALET AĞAOĞLU 50
ADNAN ŞENSES 51
ADNAN TEKİN 52
AGÂH HÜN 52
AHMET ADA 52
AHMED AKGÜNDÜZ 53
AHMET ALTAN 54
AHMET HAMDİ TANPINAR 56
AHMET HAŞİM 57
AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU 60
AHMET KAYA 60
AHMET MİTHAT EFENDİ 61
AHMET MUHİP DIRANAS 61
AHMET KARCILILAR 63
AHMET ÜNDAĞ 64
AHMET VEFİK PAŞA.....64
AJDA PEKKAN 65
ALEKSANDRE DUMAS 65
ALFRED DE VİGNY 66
ALİ KEMAL 66
ALİ NİHAD TARLAN 67
ALPAY 67
ALPAY PASİNLİ 68
ARABİCA LATİNA 69
ARAGON 70
ARİF DİNO 70

ARİF SAĞ **70**
ARTUN YERES **71**
AŞKIN NUR YENGİ **72**
ATIF YILMAZ BATIBEKİ **72**
ATTİLA İLHAN **72**
AYDIN AYAN **73**
AYŞE ERSAYIN **73**

B
BAHA GELENBEVİ **74**
BALIK AYHAN **74**
BEDRİ BAYKAM **75**
BETHOVEN **75**
BİROL ERTAN **77**
BİROL GÜVEN **78**
BROWNİNG **78**
BURÇAK KAYHAN ===)UĞUR KANDİLCİ
BURHAN UYGUR **79**
BÜLENT ECEVİT **79**
BÜLENT ERSOY **80**
BÜLENT ORAN **80**

C-Ç
CAHİT SITKI TARANCI **82**
CAN DÜNDAR **84**
CAN YÜCEL **86**
CEM BEHAR **87**
CEM YILMAZ **88**
CEMAL REŞİT REY **89**
CEMAL SÜREYA **89**
CENK AKSOYER ===) MAHİNUR ERGUN
CENK KORAY **90**
CERVANTES **91**
CEYLAN **91**
CORNEİLLE **92**
CÜNEYT ARKIN **92**
ÇETİN İNANÇ **93**

D
DAN BROWN **94**
DANİEL FOE **95**
DANİEL KOPLOWİTZ **95**

DANTE 97
DAVUT GÜLOĞLU 97
DEKART 98
DENİZ ERGUN ===) MAHİNUR ERGUN
DOĞUŞ 102

E
ECE AYHAN 104
EİNSTEİN 104
EMİN NİHAT 105
EMRAH 105
EMRE ALTUĞ 106
ERDEN KIRAL 106
ERDİNÇ TUNÇ 106
ERİC CARTMAN 107
ESEN TAŞ 107
EZRA POUND 107

F
F.CELALETTİN.....108
FARUK YENER 108
FERDİ TAYFUR 111
FETHİ GÖZLER 111
FETHULLAH GÜLEN 113
FİDENTİNUS.....115
FİKRET EVCİ 115
FİKRET ŞENEŞ 115
FOUCAULT 116

G
GARO MAFYAN 117
GOETHE 117
GOYA 117
GÜLAY GÖKTÜRK 119
GÜNELİ GÜN 121
GÜZİDE BALCI 121

H
HALİDE EDİP ADIVAR 122
HALİL BERKTAY 122
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL 123
HAYAL ÖZIŞIKLIOĞLU KÖKSAL 124

HAYATİ 125
HAYATİ TEZEL 125
HAYDAR ÖZPINAR 125
HİLAL CEBECİ 126
HULKİ SANER 126
HÜSEYİN SUAT YALÇIN 126

İ
İBRAHİM TATLISES 127
İHSAN DOĞRAMACI 127
İLHAN BERK 128
İPEK CİNGİ 129
İSMAİL ACAR 129

J
JACQUES CAZOTTE 130
JACOB EPSTEİN 130
JAMES JOYCE 130
JASON BLAİR 131
JOANNE KATHLEEN ROWLİNG 132
JULİEN GRACQ 133

K
KADİR TOPBAŞ 134
KAFKA 135
KANİ KIPÇAK 135
KAVAFİS 135
KEMAL ALEMDAROĞLU 136
KEREM ALIŞIK 137
KEREM YAMAÇ 138
KEZBAN ARCA BATIBEKİ 139
KUDSİ ERGÜNER 140

L

LA FONTAİNE 141
LAUTREAMONT 141
LEONARDA FİBONACCİ 142
LEVENT KAZAK ==) DANİEL KOPLOWİTZ
LEVENT YÜKSEL 142
LİZ BEHMOARAS 143
LÜTFİ AKAD 144

M
MACİT GÖKBERK.....145
MAHİNUR ERGUN 145
MAHSUN KIRMIZIGÜL 146
MAX WEBER.....146
MARC NORMAN 146
MARCUS CATO 147
MARQUEZ 147
MAZHAR ALANSON 148
MAZHAR ŞEVKET İPŞİROĞLU 150
MEHMET DİNLER 151
MEHMET TÖRENEK ===) MUSTAFA ÖZBALCI
MEHMET ULUSOY 151
MELİH CEVDET ANDAY 152
METİN ERKSAN 153
MİCHEAL MOORE.....153
MİCHEL TOURNİER 154
MİLAN KUNDERA 155
MİRKELAM 155
MİZANCI MURAD 155
MONTAİGNE 156
MOZART 157
MUALLİM NACİ 158
MUHARREM GÜRSES 158
MUHSİN ERTUĞRUL 159
MUSTAFA ÖZBALCI 160
MUSTAFA SANDAL 161
MÜMTAZ YENER 162

N
NABİZADE NAZIM 163
NAMIK KEMAL 163
NAOMİ ŞEMER 166
NATUK BAYTAN 166
NAZIM HİKMET 167
NECİP FAZIL KISAKÜREK 168
NEDİM GÜRSEL 170
NEJAT SAYDAM 171
NEVZAT TARHAN 172
NİSAN AKMAN 172
NİGHT SHYAMALAN 172

NORAYR DEMİRCİ 173
NURİ ÇOLAKOĞLU 174
NURULLAH ATAÇ 175

O
OĞUZ GÖZEN 176
OKAN DALYAN 176
OKTAY RİFAT 176
OLCAY ÖNERTOY 177
OLİVER LEAMAN 178
ONNO TUNÇ 179
ONUR AKDOĞU 180
ORHAN AKSOY 180
ORHAN ELMAS 180
ORHAN GENCEBAY 180
ORHAN KURAL 181
ORHAN PAMUK 182
OSMAN NURİ ERGÜN 185
OSMAN SEDEN 185
OSMAN ZEKİ ÜNGÖR 186
OZAN ÇOLAKOĞLU 186

Ö
ÖMER DİNÇER 187
ÖZCAN DENİZ 188
ÖZER UÇURAN ÇİLLER 189

P
PARS TUĞLACI 190
PASCAL 191
PAULO COELHO.....191
PEYAMİ SAFA 192
PINAR AYLİN 193
PINAR KÜR 194

R
RABELAİS 195
RAHİM TARIM ===) MUSTAFA ÖZBALCI
RAYMONDUS LULLUS 195
REMZİ JÖNTÜRK 196
REŞAT NURİ GÜNTEKİN 196
RUŞEN KELEŞ ===) BİROL ERTAN

S
SADIK YALSIZUÇANLAR 198
SAHİR SIRMALI 198
SAMİPAŞAZADE SEZAİ 199
SARPER ÖZSAN 199
SAVAŞ EŞİCİ 199
SEÇKİN YAŞAR 200
SEDEN GÜREL 200
SELİM İLERİ 200
SEMİH EVİN 200
SEMRA ÜNAL 201
SERDAR ORTAÇ 201
SEREKAT-I MÜTENEBBÎ 202
SEZEN AKSU 202
SİBEL CAN 204
SİNAN ÇETİN 205
SUAT SAYIN 206
SÜHA DOĞAN 207
SÜREYYA DURU 207

Ş
ŞAHİN GÖK 208
ŞEKSPİR 208
ŞEMSETTİN SAMİ 209
ŞENEL ÖNALDI 210
ŞEYH GALİP 210

T
TAHA HÜSEYİN 211
TARIK TİBET 211
TARIK TUFAN.....211
TARKAN 212
TEMEL GÜRSU 213
TENNYSON 213
TEVFİK FİKRET 213
THEOPHİLE GAUTİER 216
TOM CLANSSY 216
TOM STOPPARD ===) MARC NORMAN
TUNCAY ÖZKAN 216
TURAN OFLAZOĞLU 217
TURGANYEV 217

TURGUT ÖZAKMAN 218
TÜRKER İNANOĞLU 218

U
UĞUR KANDİLCİ 219
UMBERTO ECO 219
ÜLKÜ ERAKALIN 221

V-Y
VALA NURETTİN 222
YAHYA KEMAL BEYATLI 223
YALÇIN AKDOĞAN 223
YALÇIN TURA 224
YAŞAR KEÇECİ 227
YAŞAR KEMAL 227
YAVUZ ÖZKAN 228
YAVUZ TURGUL 228
YILDIZ TİLBE 229
YILMAZ ÇETİNER 229
YILMAZ ERDOĞAN 230
YILMAZ ÖZTUNA 230
YÜCEL UÇANOĞLU 231
YÜKSEL ÇAVUŞOĞLU 231

Z
ZAFER DAVUTOĞLU 233
ZAFER PAR 233
ZAFER PEKER 233
ZEKİ BEY 233
ZEKİ FAİK İZER 235
ZEKİ ÖKTEN 235
ZEYNEP AKI ===) UĞUR KANDİLCİ
ZİYA PAŞA 236
ZÜLFÜ LİVANELİ 236

Üçüncü Bölüm
ÇALINTI ÖZLÜ SÖZLER.....239

GİRİŞ

Niçin adapte, niçin taklit?

Sezer Tansuğ, Batılılaşma dönemi kültür hayatımızın oluşum sürecini, '**adapte tefekkür planı**' olarak nitelendirir.(1)

Adapte tefekkür planının doğal yansıması taklit etmektir

Ahmet Hamdi Tanpınar adapte kültür planının bizi getirdiği noktayı, zorunlu taklitçilik olarak işaret eder: **"Bir şeyi mazisi ile beraber tasarruf edememiş olan mukallittir. Biz mukallit duruma düştük.** İlk Tanzimat şairleri 'mitos' aramağa başladılar. Çünkü eski şark mitleri iflas etmişti. Onları alamadılar. Bugün bizim edebiyatımız mitosu olmayan, tabii istiare ve alegorisi olmayan bir edebiyattır."(2)

Neticede edebiyatımızda ve kültür hayatımızda taklitçiliğin bu kadar fazla oluşunun sebebini, kendi kültür kodlarını yenileyememek, onlardan kopmak olarak işaret edebiliriz. Kaybedilen kültür kodlarının yerine yeni kültür kodları üretememenin zorunlu yolu ne yazık ki taklit...

(1)Okname, Sezer Tansuğ, İstanbul 1972, sf.7
(2)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,
Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.52

ÇALINTI TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

ADAPTE ===) UYARLAMA

AHZ U SİRKAT ===) DÜZD-İ SÜHAN

ALINTI
İktibas, (citation)... Bir şair veya yazarın kendi eserine, intihal dışında yaptığı her tür bilgi nakli alıntıdır.(1) Alıntıda kaynak ya künye bilgileriyle ya da her hangi bir işaretle belirtilir. Bu işaretler, tırnak, italik veya altını çizerek belirtme şeklinde olabilir. Yaygın olan birebir alıntıda çift tırnak kullanmaktır. Mesela "İstikbal göklerdedir" alıntısında olduğu gibi...

İktibas, aynı zamanda anlamı güçlendirmek için söze ayet, hadis, atasözü, vecize veya bilinen başka unsurların katılmasıyla yapılan edebi sanattır... Ayet ve hadisler aynen kullanılabilir ya da çevirisinin bir bölümü tercih edilebilir.

ÖRNEK
Zalimlere bir gün dedirtir kudret-i Mevlâ
"Tallahi lekad âsereke'llahü aleyna"(2)
Ziya Paşa

(1)Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Prof. Dr. M. Kaya Bilgegil, Atatürk Ün. Edebiyat Fak. Y., Ankara 1980, sf.268
(2)Kur'an-ı Kerim, Yusuf Suresi ayet 91:
"Tanrı hakkı için Allah seni bize üstün kıldı."

ANIŞTIRMA ===) TELMİH

ARAKMAN

Aranjman müziğinin başka parçalardan aktarma veya intihal olmasından dolayı, arajman yerine araklamaktan, mülhem 'arakman' kelimesi istihza için kullanılmıştır. (1)

(1)http://www.redturk.info/aranjör

ARAMETİNSELLİK

Arametinsellik (İntertextualite)... Bir metnin bir başka metin içinde etkin olarak varoluşu... Yani bir ya da bir kaç metnin alıntı, çalıntı (intihal) ya da telmih yoluyla, aynı metin içinde kurduğu birliktelik.(1)

(1)Hilmi Yavuz Şiirine Metin-Merkezli Bir Bakış, Pınar Aka, Master Tezi, http://www.thesis.bilkent.edu.tr/0002028

ARANJMAN

Aranjman, Fransızca 'arrangement' kelimesinden geliyor. Düzenleme... Düzenlenen pop tarzı müzik eseri demektir. 1970'li yıllarda hit olmuş, tutulmuş yabancı şarkılara Türkçe söz yazıp piyasaya sunarken aranjman kelimesi kullanılmıştır.

Aranjman, alıntılanan müziğin dışında ayrıca bir melodinin çeşitli müzik aletlerine göre yeniden düzenlenmesidir. Bu esnada parçanın akışı, armonizasyonu yeniden yazılır.

1970'lerde müzik dünyamızda, 'Batı tarzı müzik kalıpları üzerine Türkçe sözler gitmez' ya da 'Türkçe Batı müziğine uyumsuzdur' gibi inanışlar vardır. Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhur Önal, yabancı

şarkılara Türkçe söz yazarak bu inanışın yanlış olduğunu müzik dünyasına gösterirler.

Aranje etmek: Fransızca 'arranger' kelimesinden geliyor. Türkçe'de düzenlemek anlamında 'aranje etmek' şeklinde kullanılıyor. Başkasına ait bir parçayı alıp aranje etmek, tekrardan yorumlamak.

Aranjör: Düzenleyici, düzenlemeci, sıraya sokucu. (İngilizce: arranger) Eline geçen malzemeyi kullanarak, yeniden düzenlemek suretiyle yeni bir eser üreten müzisyen. Genel anlamda, bir melodiyi alıp, tek bir alete ya da tüm bir orkestraya (yeniden) yazan, gereğinde bölümler ilave edip, yeniden armonize eder. Aranjörlük, basite indirgenerek, sadece çalıntı müziğe söz yamama işi olarak görülmemelidir. Derin teknik bilgi gerektirir. Hangi alet hangi ses aralığında, hangisiyle beraber iyi sonuç verir, hangi seviyede çalması kolaydır bilmesi gerekir. Aranjör gerektiğinde, orkestranın tümünün çalım kolaylığını düşünüp, parçayı orijinalinden başka bir tonda yeniden yazar.(1)

(Arajman ayrıca birden fazla çiçeğin bir araya getirilmesiyle oluşturulan çiçek düzenlemelerine verilen isimdir ki, bunun konumuzla bir ilgisi yoktur.)

(1)http://www.redturk.info/aranjör

AŞIRMA ===) ÇALINTI

AUTO-CİTATİON ===)KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA

AVANT-TEXTE ===) METİN-ÖNCESİ

BERN SÖZLEŞMESİ

Fikrî haklar alanında uluslararası alanda ilk korunma girişimi 1896 yılında, Uluslararası Edebiyatçılar Birliği Başkanı Viktor Hugo'nun çabalarıyla imzalanan Bern Sözleşmesidir. Bu sözleşmeyle her üye devlet, kendi vatandaşlarına verdiği hakları diğer devlet vatandaşlarına da vermeyi taahhüt etmiştir.

Bern Sözleşmesi yasal koruma ilkelerinin uygulanacağı eserlerle ilgili olarak, iki önemli nitelik üzerinde durulmaktadır. Birincisi eserin özgün olması (original work), ikincisi eserlerin yaratıcı bir düşünce ürünü olması (intellectual creation)...

Ülkemiz Bern Birliği'ne 1951 yılında Ernest Hirch tarafından hazırlanan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile katılmıştır. 1952 yılında Cenevre'de Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Amerika ülkelerini de uluslararası koruma kapsamına almak amacıyla Dünya Telif Hakları Anlaşması imzalanmıştır.(1)

(1)İktibas ve İntihal, Eray Karınca,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/10_sayi.htm

ÇALINTI

Aşırma, aşırtı, aparma, yürütme, çalma, intihal...

Çalıntı yani intihal, Ferit Devellioğlu'nun 'Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgatı'nda şöyle açıklanıyor: "İntihal 1. Çalma, başkasının malını benimdir diye iddia etme. 2. Edebiyatta birinin yazısını veya şiirini kendinin gibi gösterme." Şemsettin Sami'nin 'Kamus-ı Türkî'sinde intihal sözcüğü karşılığı olarak, "aşırma" dendikten sonra, "intihal edebiyat âleminde hırsızlıktır" denir.(1)

Çalıntı, Latince ve Almanca'da plagiat, İngilizce'de plagery'dir. Daha çok entelektüel mülkiyet ürünlerinden izinsiz yapılan çalıntı nitelikli alıntıları nitelemek için kullanılır.

Şair Fidentinus, MS. 42-104 yılları arasında yaşayan Romalı şair Martialis'in şiirlerini, kendi şiiriymiş gibi söyler. Bunun üzerine Martialis, ağzından çıkan sözleri çalan Fidentinus'u 'plagarius'a benzetir.**Azat edilen köleleri kaçıran korsana plagarius denilmektedir.** Çalıntı yerine Batı'da genel olarak kullanılan plagiat, bu kelimeden gelmektedir.(2)

Türkçe'de çalıntı kavramına bağlantılı diğer kelimeleri şöyle sıralayabiliriz... İntihal sözüne aşırtı'yı, nüans yerine ayırtı'yı; alamet-ı farika için ayırtaç'ı, istisna'ya ayrınca, teemmül yerine içinme-içdüşünü...(3)

Divan edebiyatında intihal şiirde olursa şirkat-ı şi'r bu işi yapan da düzd-i sühan (söz hırsızı) denir. Bk. DÜZD-İ SÜHAN

Çalıntı'nın "entelektüel mülkiyet hırsızlığı" olarak nitelenmesi de ilginç bir durumdur. Akademik çalışmadan mülhem, "kakademik çalışma" tabiri de yine aynı minvalde bir bakış açısının ürünüdür.(4)

Kubilay Aktulum'un 'Metinlerarası İlişkiler' adlı çalışmasında da belirtildiği üzere, iki metin arasında alıntı ve gönderge (referans) gibi açık; gizli alıntı ve telmih (anıştırma) gibi kapalı; ve parodi, alaycı dönüştürüm (travestissement burlesque), öykünme (pastiş) gibi çeşitli bağıntılar bulunabilir. Aktulum, bunlardan sadece 'gizli alıntı'yı intihal saymaktadır.(5)

Türk Edebiyatının büyük ismi Yahya Kemal, bir

eser hakkında intihal hükmü vermenin kolay olmadığını; tesir, taklit, mülhem olmak, yaratma, recréation, réminiscence'ları (şuursuz olarak hatırlama) birbirine karıştırmamanın doğru olacağı kanaatindedir.(6)

Edebi hırsızlığın bugünkü anlamda ortaya çıkışı fazla geriye gitmez. Fikri mülkiyet kavramının ortaya çıkışı, 19. yüzyılda Romantik akım sanatçılarında görülüyor. Romantikler zamanında yazarların birbirlerinden serbestçe alıntılar yapmaları ve esinlenmelerinde kayda değer bir azalma görülmekle beraber yine de bu kötü alışkanlığın önüne tamamen geçmek mümkün olmaz. Bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde edebi hırsızlık bugün de devam etmektedir. Edebiyat eleştirmeni James Atlas bu konuda, edebi hırsızlık yapmakla suçlanan Amerikalı yazar David Levitt'i savunmak için yazdığı bir yazıda şöyle der: "Edebiyat hırsızlıktır."(7)

(1)Aşırmalar, Prof. Dr. Aydın Aybay,Cumhuriyet 27 Nisan 2005
(2)İktibas ve İntihal, Eray Karınca,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/10_sayi.htm
(3)www.turkdilidergisi.com/105/alidundar.htm -
(4)http://sozluk.sourtimes.org
(5)Aldatmak' romanı dolayısıyla medya etiği üzerine notlar, Hilmi Yavuz, Zaman 4 Ekim 2002
(6)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık-2, Hilmi Yavuz, Zaman 1 Mayıs 2002
(7)Edebiyat hırsızlıktır, Radikal İki 28 Mart 1999

ÇİLİNGİR ===) TIRNAKÇI

DALGIÇ ===) TIRNAKÇI

DÜZD-İ SÜHAN
Söz hırsızı... Başkasına ait eserlerden parçalar alıp kendisininmiş gibi gösterme. Aşırma veya ahz u

sirkat tabirleri de aynı anlama gelir. Divan edebiyatında başkalarının şiirlerini fark edilmeyeceğini zannederek birkaç kelime değişikliğiyle kendilerine mal edenlere "düzd-i sühan" (söz hırsızı) yaptıkları işe ise "sirkat-i şi'r" (şiir hırsızlığı) denirdi.(1)

Sünbülzâde Vehbi, sirkat-ı şi'r (şiir çalma) olayı için şu beyti söylemiştir:
Sirkat-ı şi'r edene kat'i zeban lâzımdır
Böyledir şer-i belâgatle fetâvâ-yı sühan.

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

DÜZMECE TERCÜMAN

Düzmece tercüman kendi yazısını, yabancı dilden tercüme diye gazetelerde, dergilerde yayınlatan kişi...(1)

(1)Muharrir, şair, edib, Ahmet Rasim, Haz. Kazım Yetiş, Tercüman 1001 Temel Eser, İst. 1980, sf. 108

DÜZYAZILAŞTIRMA

Düzyazılaştırma (La Prosification)... Koşuklaştırmanın, şiirleştirmenin tam tersi bir dönüşümle, mısralar halinde yazılmış bir metni yani şiiri düzyazıya dönüştürmek.

EKSİLTİ

Eksilti (ellipse)... Metinlerarası ilişkiler bakımından bir metnin başka metinler içinde yerleştirildiği yöntemlerden biri de eksilti'dir. Eksilti'de metinden bir parça çıkarılarak, eksiltili olarak yeni bir metne sokulur.

Stendhal'in Kırmızı ve Siyah'da ikiyüzlülüğüyle ün yapmış kahramanı Julien Sorel, Moliere'in 'Tartuffe' adlı oyunundan eksiltili olarak yapılmış bir alıntıdır.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.77

EXTRA-TEXTE ===) METİN-ÖTESİ

ELLİPSE ===) EKSİLTİ

ESİNLENME ===) İLHAM

FASON KİTAP

Bir ekip tarafından belirli bir şablona uygun olarak yazılan kitaplar...Fason kitap yazarlarına en iyi örneklerden biri Tom Clanssy'dir. Onun eserleri, ekibi tarafından araştırılıp yazılır. En son Clansy tarafından redakte edilerek kamuoyuna sunulur.(1)

(1)Şöhret toplumunda yazarlar ve yazarımsılar, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, Anlayış Temmuz 2005, s.26 sf.86-87

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU (FSEK)

Bizde fikrî haklarla ilgili ilk düzenleme 1857 yılında daha çok yayın yasaklarını düzenlemeyi amaçlayan Telif Nizamnamesiyle yapılmış, bunu 1910 yılında yine sansür amacıyla çıkarılan "Hakkı Telif Kanunu" izlemiştir.(1) 1951 yılında çıkarılan 5846 sayılı Türk Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ile bu alanda büyük bir adım atılmıştır. Bu kanun Ernest Hirch tarafından hazırlanmıştır.

Türk Hukuk Lügatında: "Başkasına ait bir telifi, güzel sanatlardan bir eseri kendisine nispet etmek; bir kitabın ibarelerini, musiki bestesinin nameleri-ni, takdim ve tehir ile veya baştan başa his olunur

derecede ifade tarzını tahrif ile kendi namına vermek" olarak tanımlanmıştır. İntihalde "ana şart, özgün eserin sahibinin hususiyetinin çalıntı esere aynen geçmesidir; yoksa bir eserden esinlenerek, ancak kendi hususiyetinin yansıtarak meydana getirilen eserlerde intihalden söz edilemez. Kısaca, başkasının eserini kendisininmiş gibi gösterme intihaldir.

Sanıldığının aksine hukuki davalar, intihalle iktibas arasında değil; daha çok yararlanma serbestisi ile intihal arasında var olan çok ince bir çizginin belirlenmesi sebebiyle çıkmaktadır.(2)

(1)Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar,
Prof. Dr. İlhan Öztrak, AÜ. SBF Yayınları, Ankara 1977, sf.10-12
(1)İktibas ve İntihal, Eray Karınca,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/10_sayi.htm

FİKRÎ KLEPTOMANİ

Fikir ve sanat eserlerinde yapılan çalıntı olayına gazeteci Rahmi Yıldırım bulduğu istihzai nitelememe.(1)

(1)Romantik İntihalci, Rahmi Yıldırım, 28 Aralık 2004
www.sansursuz.com/yazar.

GÖNDERGE

Referans... Gönderge, bir metinden alıntı yapılmadan okuru doğrudan bir başka metne gönderir.

HAŞİYE

Haşiye kelimesi köken olarak ağaçları başlarında taşıyan çekirdeklere veya kendi kendine yükselemeyen ve meyvelerin ağırlığına dayanamayan üzüm çubukları gibi nazik bitkilerin, başka ağaçlara sarılarak ve onlarla yüklenmelerine, eklemlenmelerine denir.

Literatürde ise bir yazı sayfasının altına, metnin herhangi bir noktasıyla ilgili olarak yapılan açıklama veya dipnot. Meşhur bir esere yapılan eklemleme... El-İdrak Haşiyesi, Kul Ahmed Haşiyesi, Celaleyn Haşiyesi, İbn-i Abidin Haşiyesi gibi.

HEZL ===) NAZİRE

HORSTEKSTE ===) METİN-DIŞI

İKTİBAS ===) ALINTI

İLHAM

Esin, esinlenmek, esinlenme, bir çeşit yeniden üretme, bir eserden hareketle yeni bir eser üretme... Enis Batur, esinlenme olayını vazgeçilmez bir durum olarak görür: "Bir çalışma, bir öğrenme sürecidir ve bu her defasında üreten kişi, bir yandan da yeniden üretir. Ötekinde görmüş, sınamış; ötekinden öğrenmiş, seçmiştir."(1)

Uyarlama, esinlemenin bir ileri aşaması kabul edilebilir. İlham, esinlenme, bir eserden hareketle yeni bir eser üretme iken, uyarlama daha çok 'takla attırarak', önceki yapıyı muhafaza ederek değişiklikler yapmaktır.

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi, Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

İLMAM

Bir şairin, başka bir şairin şiirini biraz değiştirerek sahiplenmesi. İlmam denilen bu intihal çeşidinin şairler arasında daha güzel söyleme yarışı olduğu da söylenebilir.(1)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

ÖRNEK
Şâdî-i vuslat niçin tahammîl-i **nâz eyler bana**
Rind-i şâdî-düşmenim ben gam **niyâz eyler bana**
Nâil-î Kadîm

Tiğ-ı istisnâ çekip gamzen ne **nâr eyler bana**
Afet-i aşkın kazâ arz-ı **niyâz eyler bana**
Namık Kemal

İNDİRGEME
Redaksiyon... Bir metni kısaltarak ya da genişleterek, ondan türeyen yeni bir metin üretmek.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.144

İNTERTEXTUALİTE ===) ARAMETİNSELLİK

İNTİHAL FETVACISI
Gazeteci Rahmi Yıldırım tarafından bulunan bir terim... Can Dündar'ın yaptığı iddia edilen bir intihali, Hıfzı Topuz'un aklayıp, meşrulaştırma çabasından dolayı bu niteleme kullanılmıştır.(1)

(1)Romantik İntihalci, Rahmi Yıldırım, 28 Aralık 2004

İSTİNSAH
Bir kitaba veya her hangi bir metne bakarak aynısını yazma.

Müstensih: istinsah eden, kitap vb. eserleri yazarak kopya eden kimse. Türkiye'de matbaanın geç girişi-

ne sebep olduğu iddia edilen hattatlar, bu kopyalama yani istinsah işlemini yapan müstensihlerdir.

İstinsah kavramına benzer bir kelime de tebyiz kelimesidir. Tebyiz, bir metnin orijinal nüshasını temize çekme, istinsah etme, yazma işi.(1)

(1)Nil Yayınevi: Gülen, kaynak belirtmişti hata bizim, Zaman 15 Aralık 2004

İŞLENME ESER

Evvelce meydana getirilmiş bir esere bağlı kalmak suretiyle meydana getirilen eser... Mesela bir hikayenin başka bir dile çevrilmesi, bir romanın tiyatro piyesi haline getirilmesi gibi. İşlenme eserde amaç yeni bir eser yaratmak değil, mevcut olan bir eseri, bir başka biçime sokarak yeniden sunmaktır.(1) Batılılaşma dönemi edebiyatımızın ilk döneminde görülen uyarlama (adapte) eserler ve 1970'lerden sonra başlayan aranjman adlı müzik eserleri işlenme eserlerdir. Yine Dıranas'ın 'Fahriye Abla' şiirinin Yavuz Turgul tarafından sinemaya uyarlanması ve Tanpınar'ın 'Huzur' romanının, Kenan Işık tarafından sahneye uyarlamasıyla ortaya çıkan eserler, işlenme eserlerdir.

(1)Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Prof. Dr. İlhan Öztrak, AÜ. SBF Yayınları, Ankara 1977, sf.28

KAPKAÇÇI ===) TIRNAKÇI

KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA

Self-plagiarism, auto-citations, öz-alıntı ... İntihalin, kendi eserlerinden aşırmacılık hali... Bir yazarın eski yazılarını, sanki yeni yazılmış gibi sunmaya çalışması.(1) Aragon, kendi eserlerinden öz-alıntılar da yapar. 'La Mise a Mort'ta, bir başka romanı 'Kibar Semtler'den alıntı yapar.(2) Benzer durum, Halit Ziya'da da görülür.

(1)http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?=self-plagiarism
(2)Metinlerarası İlişkiler, sf.100-101

KOLAJ
Alıntılara çok yer veren bir metin, mozaiğe, değişik parçalardan oluşan bir bütüne, bir kolaja benzer.

KOŞUKLAŞTIRMA
Koşuklaştırma (La Versification)... Düzyazı biçiminde yazılmış bir metni dizeler halinde yeniden yazma yöntemi koşuklaştırma olarak adlandırılır.

LA PROSİFİCATİON ===) DÜZYAZILAŞTIRMA

LA VERSİFİCATİON ===) KOŞUKLAŞTIRMA

L'INTERTEXTUALİTÉ ===) METİNLERARASILIK

METİNLERARASILIK
Metinlerarasılık (L'intertextualité')... İki ya da daha fazla metin arasındaki birliktelik ilişkisi... Bir metnin başka bir metindeki somut varlığı.

Her metin çok sesliliğe açıktır

'Her metin çok sayıda metnin kesiştiği yerde bulunur.' Julia Kristeva, her söylemin aynı zamanda başka söylemlere yer vererek bir çok seslilik özelliğiyle belirttiği olgusunu göstermek için "metinlerarası" kavramını ortaya atar.(1)

Vladimir Propp, Georges Dumezil, Levi-Strauss ve Greimas, günümüze kadar gelen belli edebi türlerin oluşup yerleşmesini inceler ve her bir edebi türün sınırlı bir değişim geçirdiğini göstermişlerdir.(2)

Postmodern söylemde metin kolaj niteliğine bürünür

Edebi türlerde asırlar boyunca sınırlı değişiklikler olmuşken ve bağlayıcı belirli kurallar oluşmuşken postmodern söylemde çok fazla bağlayıcılık yoktur. Postmodern söylemle gelen metinlerarası yöntemi, edebi olmayan metin-dışı anıştırmalara, alıntılara çokça yer verilir. Ortaya çıkan metin farklı metinlerin bir kesişme yeri olur ya da parçaların kolajına dönüşür.(3)

Kavram 1960'larda başlayarak başta Julia Kristeva olmak üzere, Roland Barthes, Michael Riffaterre ve Harold Bloom'un teorik girişimleriyle edebi çözümlemenin temel kavramlarından biri durumuna gelmiştir.

Metinlerarasılık'ta, her metnin kendinden önce yazılmış öteki metinlerin alanında yer aldığı, hiçbir metnin eski metinlerden tümüyle bağımsız olamayacağı düşüncesi öne çıkar.

Buna göre, 'bir metin, hep daha önce yazılmış metinlerden aldığı kesitleri bir araya getirmekten başka bir şey' değildir. Öyleyse, metinlerarasılık, hep önceki yazarların metinlerine, eski edebi geleneğe bir tür öykünme işlemidir.

Metinlerarasılık kavramını kuramsallaştıran Julia Kristeva ise, meseleyi şöyle özetler: 'Herhangi bir metin, bir alıntılar mozayiği olarak inşa edilmiştir; bir metin, öteki metnin özümsenmesi ve dönüşmesinden başka bir şey değildir.' Dahası, Michael Riffaterre başta olmak üzere, bazı kuramcılar, metinlerarasılığın, edebi olmanın bir ölçüsü olduğu kanısındadır.

Metinlerarası ilişkinin, özellikle gelenekle ilişki

kurmak ve geleneği yeniden–üretmek bakımından da değerlendirilmesi gerekir.(4)

(1-3)Metinlerarası İlişkiler, sf.83,8,11,9
(2)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29
(4)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık-2-,
Hilmi Yavuz, Zaman 1 Mayıs 2002

METİN-ÖNCESİ
Metin-Öncesi (Avant-Texte)... Bazı eleştirmenler metinlerarası kavramı yerine başka adlar kullanırlar. Kristeva'nın "başka metinlerden alınan kelimelerin bir kesişme yeri" olarak adlandırdığı metinlerarası kavramı yerine Jean Bellemin-Noel, "yazının kaynağını adsız bir belirsizlik içerisinde erittiği için" avant-texte (metin-öncesi) kavramını önerir. Bellemin-Noel bir metnin kendinden önceki metinlerle alışveriş içerisinde olduğu düşüncesindedir.

METİN-ÖTESİ ve METİN-DIŞI
Metinlerarası kavramıyla bağlantılı kavramlar arasında metin-ötesi (extra-texte) ya da metin-dışı (horstexte) kavramları da vardır. Bu kavramlar da az çok metin ve metinlerarası tanımlamalarıyla birleşir.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, sf.13

MİMESİS ===) ÖYKÜNME

MÜLHEM OLMAK
Esinlenmek... Ayrıca Bak ===) İLHAM

MÜSTENSİH ===) İSTİNSAH

NAZİRE

Bir şairin şiirine başka bir şair tarafından aynı şekil, vezin, kafiye veya redifle yazılan şiir. Divan edebiyatı nazım tekniklerindendir. Kelime Arapça "eş, değer" anlamlarındaki nazir'den gelir. Nazire yazma, tanzir, tanzir etme diye anılır. Nazire geleneği Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiştir. İranlı şairler nazireye 'cevâb' adını verirler. Alay ve şaka yollu yazılmış nazirelere 'tezhil' veya 'hezl' denir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın nazire konusundaki yorumları ilginçtir: "Nazire şeklin tem haline gelmesidir. Eski şiirler son harfleri ile veya redifleri ile tanınır. Ondördüncü asırda çıkmış bir kafiye on dokuzuncu asra kadar devam eder. Nazire birkaç asır bir şeklin etrafında dolaşıp onu mükemmelleştirmektir. Eski şiirimiz eskilerle rekabet şiiridir. Bu fena bir şey değildir. Klasik devrin hususiyetidir. Taklit klasik devrin ders alma şeklidir... Bizim eski şiirimizde nazireden başka taklit yolları da vardı. Mesela tahmis... Ziya Paşa'nın gazellerinde ise tanzir esastır."(1)

(1)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,
Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.79

ÖRNEK:

Fuzûlî'nin gazeli :

Hayret ey büt sûretin gördükte lâl eyler meni
Sûret-i hâlim gören sûret **hayâl eyler meni**

Mihr salmazsın mana rahm eylemezsin munca kim
Sâye tek sevdâ-yı zülfün **pây-mâl eyler meni**

Nedim'in Fuzuli'nin gazeline yazdığı nazire:

Bûs-ı la'lin şöyle sîr-âb-ı zulâl eyler beni
Kim gören âb-ı hâyât içmiş **hayâl eyler beni**

Nâ-tüvânım şöyle çeşmin hasetinden kim gehî
Sâye-i müjgân-ı âhü **pây-mâl eyler beni**

NEGRE

Gazeteci Mustafa Mutlu, gençlik yıllarında başka köşe yazarlarının yazılarını yazdığını söyler. Bu açıklama üzerine Engin Ardıç olayı yorumlar, "Ekip kurup her bir parçayı ayrı bir gence yazdıranlar, sonra tümünün altına imzasını atanlar da gördük, eli kalem tutmadığı için her gün yazıyı belli bir 'zenciye', gazete yönetiminin bununla görevlendirdiği birisine yazdıranlar da (**bu tür gölge yazarlara Batı'da "negre" denir, zenci**)... Yazılarını başkalarına yazdıranların edebiyatta en ünlü örneği de, kırk kişilik bir 'fason yazarlar', 'zenciler' grubu kurmuş olan Aleksandre Dumas'tır. Bir çok eserini başkalarına yazdırır, kimisine hiç dokunmaz, olduğu gibi matbaaya gönderir... Mesela Monte Cristo'yu yazan o değil, zenciler grubunun başkanı Auguste Maquet'dir."(1) Ayrıca Bak ===) FASON KİTAP

(1)Anlat Mustafa anlat, Engin Ardıç, Akşam 22 Eylül 2005

ORİJİN (ORİGİNE) ===) ÖZGÜN ESER

ÖYKÜNME

Öykünme: pastiş, taklit, mimesis, benzetme... Belli bir örneğe benzetmeye çalışma, benzetilerek yapılmış şey, imitasyon.

Kesin bir göndergeyi zorunlu kılan öykünme ile iki metin arasında (öykünen ve öykünülen) bir taklit ilişkisi kurulur. Öykünme, bir yazarın dil ve anlatım özellikleri, sözleri taklit edilerek gerçekleşir.

Proust'a göre, bile bile bir yazara öykünmek, kendini, yazarın biçeminin onda yarattığı ve istemeden yazısında yeniden belirebilecek kimi saplantılardan kurtarmaktır. Öykünme, Proust için, sonunda kendi özgürlüğünü bulabileceği bir aşamadır.(1)

Mimesis: Yunanca'da taklit, benzetme, öykünme anlamındadır. Batı sanat düşüncesinin temelidir. Platon bu terimi sözlük anlamıyla yani öykünme olarak kullanmıştır.(2) Doğu İslam sanatı ise taklidi değil yansıtmayı temel almıştır.

Batı sanatında Rönesans'la başlayan ve günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek süregelen benzetmecilik geleneği realizm, natüralizm gibi akımlarla son aşamasına gelir.

Bundan sonra Batı sanatında da soyut eğilimler ortaya çıkmış ve benzetmeci eserlerle birlikte üretilmiştir.

Zehra İpşiroğlu soyut eğilimlerin fikri zeminini şöyle anlatır: "Duyularla algılanan dünyanın sınırlarının kırılarak soyut, yani düşünsel bir düzeyde işlenilmesi bu düşüncenin özünü oluşturuyordu. Sanatta bu, öykünmecilik ve benzetmecilik geleneğinin sona ermesi anlamına geliyordu. Görünen gerçeklerin benzeri dünyalar değil, gerçeğe benzemeyen ama onu yakından anımsatan yeni dünyalar, olası dünyalar yaratılması bekleniyordu sanattan.

Resim sanatında Kubizmle benzetmecilik geleneği yıkılarak yeni bir biçim dili yaratılıyordu. Nesnele-

rin dış görünümü değil, özünü vermek isteyen Kübistler, benzetmeciliği bir aldatmaca olarak görüyorlardı. Benzetmecilikten uzaklaşma Kübistleri izleyen soyut sanatta doruğuna varıyor ve resim sanatı doğayı taklit etmekten büsbütün koparak tam fikri bir yaklaşıma dönüşür.

Aynı gelişmeyi edebiyatta da izliyoruz. Yüzyıllar boyunca benzetmeciliğin sınırları içinde süregelen bir gelişim, Teknik Çağ'ın başlamasıyla sorun olmaya başlamıştı. Hugo Friedrich 'Yeni Şiirin Yapısal Özellikleri' adlı eserinde, duyumsamak, izlemek, değiştirmek ve bu üç temel davranışın içinde, değiştirme olgusunun çağdaş edebiyatta ağırlık kazandığına işaret eder."(3)

Milan Kundera "öykünme eylemi gerçeklikten (doğallıktan) yoksunluk anlamına gelmez, çünkü bir birey daha önceki zamanda gerçekleşmiş, daha önce olmuş bir şeyi öykünmemezlik edemez; ne kadar içten olursa olsun, bir ruhgöçünden (reenkarnasyon) başka bir şey değildir bu; ne kadar gerçek olursa olsun, geçmişin kuyusundan yayılan telkinlerin ve buyrukların bileşkesinden, sonucundan başka bir şey değildir."(4)

(1)Metinlerarası İlişkiler, sf. 133-141
(2)www.tiyatronline.com/sozlukm.htm
(3)Sinemada Benzetmecilik Geleneğine Başkaldırı ve Fellini, Zehra İpşiroğlu, Hürriyet Gösteri Mart 1988, s.88, sf.84-88
(4)Medya sanatçıyı çalakalem suçluyor,
Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73

ÖZ-ALINTI ===) KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA

ÖZGÜN ESER
Çeviri veya esenlenilmiş olmayan, yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal eser, asıl olan (metin). Batı dillerindeki karşılığı orijin (origine)'dir.

Önceden varolanlardan esinlenmemiş, etkilenmemiş demektir. Aslında orijinal, özgün eser de zorunlu bir etkilenmeyi içinde taşır. Enis Batur bu durumu şöyle ifade eder: "Çeşitli bağlamlardan çeşitli parçaları alıp başka tek bir bağlam kurma işlemi, tıpkı tek bir bağlamı (ondan hiçbir başka bağlam üretmemek için bile olsa) parçalama işlemi gibi yansızlık taşımaktadır."(1)

Michel Schneider'e bakılırsa şu ya da bu biçimde başkasına ait cümleleri, parçaları kendi eserine sokmayan yazar yok gibidir. Ona göre özgün olma, "ilk kez" izlenimi verme isteği bir varsayımdan başka bir şey değildir.

İngiliz eleştirmen Malone, Şekspir'in 6043 dizesinden 1771'inin daha önce, 2373'ünün yeniden düzenlenerek yazıldığını, geriye kalan 1899 dizenin Şekspir'e ait olduğunu belirtir. Şekspir'in "gizlice aktarım yaptığı yazarlar arasında Robert Grene, Marlowe, Lodge, Peele" bulunur.(2)

Bern Sözleşmesi, bir sanat eserinde yasal koruma uygulanabilmesi için iki nitelik taşıması gerekteğini söyler. Birincisi eserin özgün olması (original work), ikincisi eserlerin yaratıcı bir düşünce ürünü olması (intellectual creation)'dır. Ayrıca Bak ===) BERN SÖZLEŞMESİ

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29
(2)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.104

PARODİ

Alaycı dönüştürüm (travestissement burlesque). Başkasının metnini dalga geçerek değiştirme.

PLAGİAT ===) ÇALINTI

PLAGERY ===) ÇALINTI

PLÂJİRİZM
Fransızca plagiarism... Bir başkasının eserini kendisininmiş gibi aşırıp yayımlama, intihal etme.(1) Ayrıca Bak ===) ÇALINTI

(1)İntihal, İsmet Berkan, Radikal 17 Mayıs 2005

RAPSODİ
Farklı parçaların yan yana getirilmesinden oluşan eser... Montaigne'nin 'Denemeler' adlı eserinin malzeme olarak, "farklı parçalardan oluşan manto ya da kumaş parçası" anlamına gelen cento veya farklı parçaların yan yana getirilmesinden oluşan eser anlamına gelen rapsodi'ye benzediği söylenebilir.(1)

(1)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2004, sf.19

REDAKSİYON ===) İNDİRGEME

REMİNİSCENCE
Şuurlu olmayan hatırlama. Ve bu yanlış hatırlama veya hatırlayamamadan dolayı ortaya çıkan intihal şekli.

SEKİZ MEZUR BENZERLİK
Mesam Basın Sözcüsü Ali Kocatepe anlatıyor... Yabancı şarkılara Türkçe sözler yazıldığı dönemde,

yerli bir şarkının yabancı bir şarkıya çok benzediği üzerinde durulmuş. Aranjörlerden bir tanesi, "**Yaa önemli değil, dışarıda sekiz mezura kadar benzerlik geçerli**" demiş. Bu söz kulaktan kulağa yayılarak, dilden dile dolaşmış. '**Dışarıda böyleyse, bizde de mutlaka böyledir**' diyerek bugünlere gelinmiş. Beste yapanlar da, birtakım şeylere benzetenler de kendilerini vicdanen rahat hissetmişler.

Sekiz mezur benzerlik olabilir kanaati bir yanlış anlama

Şimdi dışarıda MESAM gibi kuruluşlara beste kaydettirdiğinizde, o bestenin üç veya dört mezurunu istiyorlar. Sekiz mezurluk bir beste kaydettirmeniz gerekiyor. Bu mesele saptırılarak "Sekiz mezur benzerlik olabilir" gibi sentez üretiliyor. Ne SACEM'de, ne de GEMA'da, 'ne sekiz mezur, ne üç, ne beş mezur gibi benzerlik kabul edilebilir' diye bir madde yok. Çok büyük klasik eserlerde, bazı şeyler düşünebilirsiniz. Kalkıp Beethoven'in 'Dokuzuncu Senfoni'sinin girişi zaten sekiz mezurdur. Bütün dünyaya mal olmuş bu bölümü kalkıp benim bestem diye alamazsınız.

Kocatepe, MESAM olarak şu noktanın altını çizdiklerini söylüyor: "Müzik üreten insanlara şunu duyurmak istiyoruz. Böyle bir kıstas yoktur, bunun arkasına kimse sığınmasın. Bu yalandır. Dünya üzerinde de Türkiye'de de böyle bir madde yoktur."(1)

(1)Müzikte hırsızlığın ölçüsü tartışılıyor,
Lale Barçın İmer, Hürriyet 14 Şubat 1996

SELF-PLAGİARİSM ===) KENDİ KENDİNDEN AŞIRMA

SELH

Divan edebiyatında yalnız kelimeleri değiştirmek suretiyle yapılan çalıntıya selh denir.

SİRKAT

Sirkat, doğrudan çalıntı değil, anlam ve imaj almadır. Bir anlam veya imajı başkasından almanın sirkat yani çalıntı sayılıp sayılamayacağı çok tartışılmıştır. Bu türden intihale şiddetle karşı olanlar da vardır, taraftar olanlar da. Başkası tarafından bulunmuş bir anlamı daha güzel bir biçimde yeniiden söylemek divan şairlerinin sık sık başvurdukları bir yoldur.(1)

Tezkireler, divan edebiyatında hem bir eleştiri antolojisi hem de isimler sözlüğü işlevini yerine getirmiştir. Tezkirelerde en çok tartışılan hususlardan biri sirkat olmuştur.

Sirkat, meşhur tezkirelerden Latifi Tezkiresi'nde ele alınmıştır. "Latifi yanında sirkat adı verilen eser çalma olayı ve orijinallik meselesine pek çok şair çeşitli vesilelerle değinir. Tezkirelerde ve şairlerin şiir dünyaları hakkında yapılan çalışmalarda da meselenin hayli geniş yer alması ve orijinallikle ilgili kavramların karşılığı olarak aynı veya benzer kavramların kullanılması"(2) bizi divan edebiyatını olumsuzlamaya götürmemelidir. Tasnif Geleneği maddesinde anlatıldığı gibi, edebi eserde asıl başarı konunun veya imajın orijinalliği değil, konu ya da imajın zamanı aşacak bir şekilde işlenmesidir.

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

(2)Divan Şiirinde Fahriye, Tuba Işınsı İsen, (Tez Çalışması) Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü Haziran 2002

SİRKAT-İ Şİ'R ===) DÜZD-İ SÜHAN

ŞERH

Kelime manası açma, ayırma, açık ve ayrıntılı anlatma... Şerh etmek: Açımlamak, açıklamak. Bir anlatım veya kitabı açıklama, yorumlama... Şerh ayrıca bir şeyi açıklamak amacıyla yazılmış kitaba da denir. Amentü Şerhi gibi...

Metinler şerhi, yazılı edebiyat için geçerli bir inceleme yöntemidir ve edebi bir tenkit değildir. Bir edebi eseri anlamak başka, duymak başkadır. Metinler şerhi, anlamaya çalışır. Anladıktan sonra anladığını her zaman anlatabilir, yazabilir, önceki metni yorumlayabilir.

Şiir şerhinde yani tahlilinde ise durum farklıdır. Şiiri anlamak için önce sanatkarın kafasında biçimlenen hayali kavramak lazımdır. Bu kavrayıştan sonra tarihi ve etnografik bilgilerle zenginleştirmek, devrin ruhuna nüfuz etmek gerekir.(1)

(1)Edebiyat Meseleleri, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, Ötüken Y. İstanbul 1981, sf.191-2002

TAHMİS

Kelime manası beşleme... Divan edebiyatında, bir şairin başka bir şairin bir gazelinin her beytinin başına üç dize katarak nazire yapması durumu.

TAKLA ATTIRMAK

Daha önce yapılmış çevirileri önüne koyup, bir cümle ondan, bir paragraf diğerinden alarak yapı-

lan intihal şekli. Buna yayın camiasında **"takla attırmak"** deniyor.(1)

(1)Alıntı mı Çalıntı mı? Murat Batmankaya,
Radikal Kitap 27 Haziran 2003

TAKLİT ===) ÖYKÜNME

TANZİR
Kelime manası benzetme... Divan edebiyatında bir şiiri örnek alarak ona benzer bir örnek kaleme alma. Ayrıca Bak ===) NAZİRE

TASNİF GELENEĞİ
Bölümleme, sınıflama, bölümlemek, sınıflamak... Divan edebiyatında anlatım bütün klasik edebiyatlar gibi simgesel olduğu için konular günlük hayattan alınmazdı. Bu edebiyatta aynı konu, imaj ve mazmunlar kullanılır, bu temel konular ve güzel hayaller bir çeşit "miri malı" sayılırdı.(1) Sanatçı bu ortak konu ve imajları yorumlamasıyla öne çıkardı. Leyla ve Mecnun, Hüsrev ile Şirin, Gül ile Bülbül gibi mesnevi konularının çoğu böyledir.

Agâh Sırrı Levend, Ali Şir Nevaî'nin Lisanü't-Tayr'ının, Feridüddin Attar'ın, Mantuku't-Tayr'ının "tam çevirisi" olmadığını söyler. Ona göre: "Nevaî birçok yerlerini değiştirdiği gibi, kendisinden de birçok hikâyeler eklemiş"(2) yani konuyu yeniden tasnif etmiştir. Tasnif geleneği, halk hikayesi anlatımında da görülür.

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, sf.488-493
(2)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

TEBYİZ ETMEK ===) İSTİNSAH

TELMİH

Telmih, gizli alıntı, anıştırma, (allusion). Telmih, lugatte 'parıl parıl parlatmak' manasına gelir. Edebiyatta ise temsil yolu ile bilinen bir kıssaya, meşhur bir fıkraya, yaygın bir nükteye tarihi bir hadiseye, hale uygun bir mesele, ilmi bir bahse işaret etmek demektir. Bu suretle ifade de parlatılmış hale gelir.(1)

Telmihin özü daha çok iki düşünce arasında yapılan yakınlaştırmadır. Eski bir sinema oyuncusu olan Abd Başkanlarından Reagan ile sinema oyunculuğu arasında yapılan yakınlaştırma bir telmihtir. Yine telmih alıntı gibi, daha önce söylenmiş olan bir şeyi açığa çıkartmaz, içerisinde söylenmemiş bir şey gizler... Telmihte bir-iki kelime ya da cümle tanınmış başka bir metni öne çıkartmaya yeter.(2)

(1)Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Prof. Dr. M. Kaya Bilgegil, Atatürk Ün. Edebiyat Fak. Y., Ankara 1980, sf.267
(2)Metinlerarası İlişkiler, sf.84,114,113

TESİR

Etkilemek, etki yapmak...

TEVARÜT

İntihale yakın durumlardan biri de tevarüttür. Tevarüt, intihalden farklı olarak, şairlerin birbirlerinden habersiz olarak aynı şeyleri söylemelerine denir.

Sünbülzâde Vehbî, "sühan" redifli kasidesinde tevarüdü şöyle yorumlar:

Kudemânın bulub âsânnı gencine-misal
Etdiler cümle harâmî gibi yağmâyı sühan
Selh ü ilmâm ü tevârüd diye sonra çalışır
Aybını setre nice düzd-i tüvânâ-yı sühan(1)

Osmanlı edebiyat dünyasında **"intihal mi, tevarüt mü"** tartışması sürekli olarak yapılmıştır. Aynı temanın, aynı kelimelerle anlatımı, olabilecek, ihtimal dahilinde bir durum olmakla birlikte şiirlerinde intihale başvuranların yakalanınca sığındıkları bir sığınak olduğu da bir gerçektir. Geçmişte şiirlerinde, başkasının mısra, beyit ya da daha geniş alıntılarla aşırma yapanlar, yakalanınca, tevarüt kavramına sığınmaktaydılar.(2)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, sf.488-493
(2)Aşırmalar,Prof. Dr. Aydın Aybay,Cumhuriyet 27 Nisan 2005

TEZHİL ===) NAZİRE

TIRNAKÇI
Edebiyat tarihçilerimizden, Fecriâti'ci Şahabettin Süleyman da intihalciler üzerinde durur. Salah Birsel onu takdim eden yazısında intihalcileri "damıtıcılar, sızdırmacılar" şeklinde niteler. Şahabettin Süleyman, Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye' adlı kitabında, başka eserlerin adını değiştirenlerin, bir şiirin birkaç ikiliğini kendisine mal edenlerin **"tırnakçı ve de çilingir"** sayılacağını söyler.

Ona göre, ölçülü söz söyleme yeteneği olduğu halde başkalarının dizelerindeki sözleri ya da imgeleri aşıranlar, yabancı dillerdeki tutamaklı deyişleri Türkçe'ye çevirerek kullananlar, kısacası usta bir şairin süzme laflarını yeni bir anlama kaydıranlar "düpedüz dalgıçtır, kapkaççı"dır.(1)

(1)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9

UYARLAMA
Adapte, uyarlanmış. Yabancı dilde yazılmış bir edebiyat eserinin yerli renk ve adetleri uyacak şekilde az çok değiştirilerek dilimize çevrilmesi. 20. yüzyılın başlarında Türk basınında ve edebiyatında uyarlama çok yaygın bir yazı faaliyetiydi. Özellikle Fransız dergilerinden ve gazetelerinden tercüme edilen metinler, tercüme veya uyarlama kaydı konulmadan, sanki özgün bir metinmiş gibi yazarların imzalarıyla yayınlanırdı.

Bu tür yayınların belki tek faydası, okuyucular için farklı bir dünyanın kapısını araladığı için, memleketimizde okuma alışkanlığının yaygınlaşmasına katkıda bulunmasıdır.(1) Bu tarz yazı faaliyetinin son temsilcilerinden bir kaçı Kerime Nadir, Mükerrem Kamil Su ve Peride Celal'dir.

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, sf.488-493

VARYANT
Masal, efsane, bilmece, tekerleme vb. bir metnin, bir eserin, bir olayın aslından az çok ayrılan değişik biçimli olanı.

YAPIŞTIRMA
Bir metinden diğer metin için içine birebir alıntılama. "Blok göçürme!" Özellikle yolculuk yazılarında, gidilen yer hakkında statik, temel bilgileri verirken

yapılan birebir alıntılar bir yapıştırma işlemine benzer.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, sf.99

YARATICI DÜŞÜNCE ===) BERN SÖZLEŞMESİ

ZEYL

Kelime anlamı ek, ilave... Klasik dönemde, düz yazı tarzı metinlerde, daha önce yayınlanmış bir eserin yaklaşımını esas alarak, o eseri güncelleme, önceki esere ilaveler yazma... Ravzatü'l-Ebrâr Zeyli, Hadikatü'l-Vüzerâ Zeyli, İzahu'l-Meknun fi'z-Zeyli gibi..

İkinci Bölüm

İSİMLER-POLEMİKLER

A

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

Abdülhak Hamit Tarhan'ın eserlerinde pek çok Batılı şairle birlikte, özellikle Victor Hugo'nun etkisi olduğu iddia edilir. Tarhan, bu şairlerin bir kısmının adını bile duymadığını, Hugo'yu tanıdığını ama eserlerini yazdığı sırada Hugo'nun bütün eserlerini okumadığını dolayısıyla doğrudan bir etkilenme olmadığını söyler.(1)

Namık Kemal, Abdülhak Hamid'e yazdığı bir mektupta 'Nesteren' adlı piyesinin konusunu Corneille'nin 'Le Cid' adlı eserinden uyarladığı için çıkışır: "Sen bilmem Corneille'e niçin o kadar müptela olmuşsun!... Şekspir'e niçin merakın yok? Onun bir muntazamca oyununu tercüme veya adaptasyon suretiyle lisanımıza nakletmiş olsaydın, sanırım ki

edebiyatımıza bir büyük hizmet etmiş olurdun."(2)

Abdülhak Hamid, Namık Kemal'in nasihatini tutmuş olmalı ki, Cevdet Kudret; Abdülhak Hamit'in Şekspir'in oyunlarındaki sahnelere benzer sahneler yazmakla itham eder.(3)

(1)Farklı kültür dairelerine ait edebi eserlerde aynı konuların işlenmesi meselesi, Serhan Alkan,
Yedi İklim, Eylül 1992, s.24, sf.76-78
(2)Namık Kemal'in mektuplarında tiyatro bilgisi,
Efdal Sevinçli, Hürriyet Gösteri,Namık Kemal Eki, sf.27-29
(3)Gelenekten Yararlanma Sorunu, A.Turan Oflazoğlu,
Sanat Olayı, Aralık 1981, s.12, sf.70-75

ADALET AĞAOĞLU

Burhan Günel, 'Benzer Romanlar' adlı kitabında, Aldous Huxley'in 'Ses Sese Karşı' romanının Adalet Ağaoğlu tarafından 'Bir Düğün Gecesi'nde taklit edildiğini söyler.(1)

(1)Benzer Romanlar, Burhan Günel,
Kerem Y., İstanbul 1986, sf.20

Günel iki romanda kişilerin benzerliğini sıralar:
Fitnat: Mrs. Knoyle
Gönül: Miss Ethel Cobbett
Ayşen: Harriet
Müjgan: Lady Edward (Hilda)
Ömer: Lord Edward-Walter Bidlahre-Philip Ouarles
Aysel: Marjorie Carling-Elinor Ouarles
Tezel: Lucy-Ressam John Bidlahre...

ADNAN ŞENSES

Adnan Şenses'in 'Nasihat' albümünün piyasaya çıkmasının ardından albüme adını veren parçanın söz yazarı olarak onbir kişi ortaya çıkar. Şenses, Bodrum'dan Milas'a giderken otomobilinin arızalanması sonucu zorunlu olarak yolda durar. Yol kenarındaki mezarlıkta bir mezar taşının üzerinde bulunan sözleri, kasetine şarkı sözü olarak aldıktan sonra her geçen gün sayısı artan söz yazarları için Şenses, bir basın toplantısı düzenler.

'Nasihat'ın söz yazarı olduklarını savunanlardan sadece dört tanesinin katıldığı toplantıda taraflar

kendilerine ait belgelerini gösterirler. Tam olarak kesin bir çözüme ulaşılamayan toplantı sonucunda, babası öldüğü için toplantıya kendisi katılan Mehmet Hindikadıoğlu'nun gösterdiği 15 Mart 1982'de Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan haber küpürü elle tutulur tek belge olur. Toplantı sonrasında Adnan Şenses, bunun aslında anonim bir eser olduğunu ve on-onbeş yıldan çok daha eski bir eser olabileceğini düşündüğünü belirtir.(1)

(1)Haber, Telife Belge Oldu, Son Havadis 21 Nisan 1996

ADNAN TEKİN

Murat Bardakçı, Doç. Dr. Adnan Tekin'in yazdığı 'Çeliklerin Metalürjik Dizaynı' isimli kitabın, Profesör F.B. Pickering'ın yazdığı 'Physical Metallurgy and the Desingn of Steel' adlı eserden intihal olduğunu ileri sürer.(1)

(1)Nasıl profesör olunur?, Yıldırım Çavlı,
Hürriyet 8 Şubat 1996

AGAH HÜN

Oyuncu ve yönetmen Agâh Hün'ün 'Kanlı Değirmen' filmini, 'Johny Belinda' filminden, 'Sevdiğim Sendin' filmini 'Pastoral Senfoni' romanından esinlenerek çektiği iddia edilir.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

AHMET ADA

Gökhan Cengizhan, E dergisinin düzenlediği 'Şiir

İnceleme Yarışması'nda Veysel Çolak ve Sabit Kemal Bayıldıran'la aynı ödülü paylaşan Ahmet Ada'nın metninin çalıntı olduğunu, Papirüs dergisinin Şubat 2000 tarihli 36. sayısında deşifre ettiğini ileri sürer.(1)

(1)ankara.ada.net.tr/edebiyat/nisan2000/elestiri.html

AHMED AKGÜNDÜZ

Araştırmacı Hasan Yüksel, Prof. Dr. Ahmed Akdündüz'ün 'İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi' adlı eserinin büyük bir kısmının Dr. Muhammed Ubeyd el-Kubeysi'nin 1977 yılında yayınladığı 'Ahkamü'l-Vakıf fi-Şeriati'l-İslamiye' adlı eserinden intihal olduğunu ileri sürer. Bu yazı Tarih Toplum dergisinin 89. sayısında yayınlanır. Akgündüz, bu yazıya derginin 91. sayısında cevap verir. Hasan Yüksel de cevaba cevabını 93. sayıda verir.(1)

(1)Usta bir intihalcı ve eseri, Doç. Dr. Mikail Bayram, Tarih ve Toplum, Şubat 1992, s.98, sf.59-62

AHMET ALTAN

Gazeteci-yazar Fatih Altaylı, Ahmet Altan'ın 'Aldatmak' romanının temasını Arthur Hailey'in 'Tekerlekler' adlı romanının bir yan hikâyesinden "yürüttüğünü" ileri sürer.

İşte benzerlikler ve farklar

* 'Aldatma'nın kadın karakteri Aydan, başarılı bir cerrah olan kocasını çok sevmesine karşın komşusu mimar Cem'in etkisinde kalıyor ve cinsel dürtülerinin önüne geçemeyerek aldatıyor. Hiçbir neden olmamasına karşın kocasını aldatmasını ise mimarla yaşadığı cinsellikten büyük zevk alışına, duyduğu yoğun heyecan, tutku ve onu yatakta kocasından daha iyi bulmasına bağlıyor.

* 'Tekerlekler' adlı kitabın kadın karakteri Erica, bir otomotiv firmasının başarılı yöneticisi olan kocasını, otomobil yarışçısı Peter'le aldatıyor. Kitapta aldatmanın nedeni yine cinsel tutkulara bağlanıyor. Kadın kocasını çok sevmesine ve iyi bir evlilikleri olmasına karşın yatakta "usta bir eş olduğuna" inandığı otomobil yarışçısına karşı koyamıyor.

* Altan'ın kitabında, kadın alıştığı heyecan duygu-

sunu yeniden yakalamak için hırsızlığa başlamasına karşın, Hailey'in kitabında kadın zaten sahip olduğu çalma alışkanlığını yineliyor. Kadının hırsızlık yapması terk edilişine bağlanmıyor.

* İki kitapta da kadınlar, bol kadınlı bir hayat yaşadıkları sezdirilen sevgililerinin sıkılması nedeniyle terk ediliyorlar.

* Her iki kitabın kadın kahramanları, hırsızlık yaptıkları iddiasıyla karakolluk oluyorlar. Altan'ın kitabında kadın, durumu kocasına anlatıyor ve affediliyor. Hailey'in kitabında ise otomobil yarışçısı, bir yarışta hayatını kaybettikten sonra olanları zaten her şeyden haberdar olan kocasına itiraf ediyor ve affediliyor.

* Altan'ın kitabı mutlu bir evliliğe karşın aldatan kadının duyguları, kendini, evliliği sorgulayışı çerçevesinde gelişirken, Hailey'in kitabında olaylar kitabın yalnızca küçük bir bölümünde bir yan öykü olarak ele alınıyor.

Altan ise bu iddialara verdiği cevapta iddiaları yalanlayarak "Benim kadınım sonradan kleptoman oldu" der.(1)

(1)Okumadan bu kadar kolay konuşulur mu?,
Melih Bayram Dede, 24 Eylül 2002
www.dergibi.com/polemik/ayrinti.asp?id=256

AHMET HAMDİ TANPINAR

Büyük kültür adamımız Tanpınar'ın da bazı eserlerden esinlendiği iddia edilir. Bu iddialardan bir kaç örnek...

ÖRNEK 1

Ahmet Hamdi Tanpınar:
Bu azap ta hilkatten beri bizimle ve bizde
Geçinir, kurt nasıl ölüyle, tırtıl* neşeyle
Beslenirse biz de öyle besleriz onu.
* Meşe sözcüğü yanlışlıkla neşe olmuş...

Baudelaire:
Bir azap ki çok eski, uzun yıllardan beri
Kımıldayıp kıvranır içimizde
Kurt nasıl ölülerle, tırtıl nasıl meşeyle
Beslenirse öyle beslenir bizle
Dindirebilir miyiz bu onulmaz azabı?

ÖRNEK 2

Ahmet Hamdi Tanpınar:
Bir masal meyvası gibi paylaştık mehtabı
Kırılmış dal uçlarından.
(Hatırlama adlı şiirinden...)

Paul Valery:
Gökte ay masaldaki bir meyve;
Bölüştük o sihirli meyveyi.
(Dost Orman adlı şiirinden...)(1)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur, Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

AHMET HAŞİM

Ahmet Haşim'in şiirlerinde başka şairlerden esinlendiği, dahası intihal yaptığı iddia edilmiştir. 1935 yılında yayımlanan Kültür Haftası dergisinin yayın kurulu, bu mesele için toplanır. Toplantıya Yahya Kemal, Münir Serim, Ahmet Hamdi Tanpınar, Hilmi Ziya Ülken, Suut Kemal Yetkin, Sabri Esat Siyavuşgil, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Muzaffer Yürük, Mazhar Şevket İpşiroğlu, Mümtaz Turhan, Sabahattin Eyüboğlu ve Peyami Safa'nın katılır.

Ahmet Haşim'in, başta Henri de Régnier olmak üzere, Albert Samain, Rodenbach ve Verhaeren gibi sembolist ya da post-sembolist Fransız şairlerinden etkilendiği biliniyor. Nihat M. Çetin Türkiyat Mecmuası'nda (Cild XI, 1954) yayımlanan, 'Ahmed Haşim'in Kaynakları Hakkında Bir Deneme' başlıklı yazısında, özellikle Régnier'in bazı dizeleri ile

Haşim'inkileri karşılaştırarak, aradaki benzerlikleri gösterir.

Nihat M. Çetin'e göre, bu benzerlikler, intihal sayılamaz. Haşim, 'bu sanatkarlardan bazı hayaller ve teşbihler almış, bunları daha kısa, daha tesirli ve kendini cezbeden tarafları, ekseriya daha şiddetlendirilmiş olarak kendi aleminin inşaasında kullanmıştır.' Çetin, 'bile bile taklid veya kopya' ile 'tevarüd ve habersiz' benzeyiş'in birbirinden farklı olduğuna da dikkati çeker. Yahya Kemal gibi, Çetin de, 'çalıntı' hükmü verilmede acele edilmemesi, işin içine birçok nüansların girebileceği kanısındadır.

Haşim'in, sadece Fransız Sembolist şairleriyle olan ilişkileri bağlamında değil; ama divan şairleri bağlamında da, 'nevi şahsına mahsus' ya da 'özgün' 'orijinal' olup olmadığını sorgulayanlar da var. Feyzullah Sacid Ülkü, Ülkü Mecmuası'nda yayımlanan (Sayı: 97, Mart 1941) 'Ahmed Haşim Hayallerini Kimlerden Aldı?' başlıklı yazısına, 'Ahmed Haşim'in hayalleri eşsiz midir ve kendisine mi mahsustur?' sorusuyla girer ve Nihad M. Çetin'in, Haşim'in Régnier'le olan benzerliklerini ortaya koyduğu gibi, onun, özellikle Şeyh Galib'le olan benzerliklerini, dizeler alıntılayarak, göstermeye çalışır. Ama Feyzullah Sacid Ülkü de, yine Nihad M. Çetin gibi, Haşim'in Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk'ının 'remizler' ve parlak tahayyüller dünyasına' daldığı, Şeyh Galib'in 'bazı müstesna hayallerini' benimseyerek ve 'bu hayallerin cevherini muhayyilesinde eriterek, şiirlerinde, kendi mevzularının ve hislerinin açılışına göre' dizelerine 'işlediği' kanısındadır.(1)

Ahmet Haşim'e sorarsanız, şiir çalınmaz! Bir ziyareti sırasında şairin yazı masasındaki sarı zarfı karıştıran Salih Zeki Aktay, Mercure de France dergisinde çıkmış üçer mısralık Japon şiirlerinin kupürlerini

ve bu şiirlerden birinin mor, bir başkasının da kırmızı kalemle işaretlenmiş olduğunu görüp patavatsızca "Eh eh, Süvari'nin aslını bulduk" deyince Haşim sapsarı kesilir, kâğıdı Salih Zeki'nin elinden kaparak öfkeyle "Şiir çalınmaz! Şiir çalınmaz!"diye bağırır.

Şerif Hulusi, Mercure de France dergisinin 1918 yılından 1933 yılına kadarki bütün ciltlerini tarayıp bu zaman zarfında çıkmış bütün Japon ve Çin şiirleriyle Süvariyi karşılaştırdığını, fakat hiçbir benzerliğe rastlamadığını söyler.

Kemal Edip Kürkçüoğlu, Tahirü'l-Mevlevi'nin Edebiyat Lügati'ni yayına hazırlarken "ta'kîd-i ma'nevî" maddesine düştüğü bir notta, bir İngiliz şairinin Hindistan ormanlarındaki hayvanları tasvir ettiği şiir kitabının Türkçe'ye tercümesini Rezzan Arifin, bu tercümeyi nazma çevirmeyi de Ahmed Haşim'in üstlendiğini anlatır. Ancak Rezan Hanım'ın çevirdiği Maymunların Şarkısı adlı şiiri nazmen ifade eden Haşim, iddiaya göre, bu şiiri Yarı Yol adıyla tercüme olduğunu belirtmeden kendi imzasıyla neşretmiştir.

Aynı notta, Haşim'e intihal isnat edilmeden, 'Yarı Yol' şiirinin ikinci ve üçüncü mısralarının Ferdi Tarihi'ndeki "Zemine ırak, âsmâna yakın" mısraını tevarüd veya tesadüf kabilinden okşadığı ifade edilmektedir. Sözkonusu mısralarla Kipling'in 'Bandar-Logların Yol Şarkısı' adlı şiirinin ikinci mısraı olan "Yarı yoldan ziyade kıskanç aya doğru gidiyoruz!" arasında bir benzerlik bulunduğuna Şerif Hulusi de işaret etmiştir. Paul Verlaine'nin "Gözlerinin işrab ettiği gibi/ Cesareti büyüktü ve dudakları/ Tatlı bir ateşle kilitlenmişti" şiiri, Ahmet haşim'in bir 'Yaz Gecesi Hatırası' şiirinde "Buseyle kilitlenmiş ağızlar/ Gözler neler eyler, neler işrab" şeklini alır.(2)

Haşim ise "Bir dâhinin dehasını çalabilen esasen dâhidir" diyerek yaklaşımını özetler.(3)

(1)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık -1-,
Hilmi Yavuz, Zaman 24 Nisan 2002
(2)Etkiniş mi, alıntı mı?, Bengü Belli, Şiir Defteri, b.tarih
(3)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu,
Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU

Hüseyin Cahit Yalçın'a göre, Ahmet Hikmet'in 'Haritan ve Gülistan' adlı öyküsü, Rosny'nin bir öyküsünden esinlenmiştir.(1)

(1)Edebiyat hırsızlığı, Hasan Songür, Yeni Mesaj 6 May 1998

AHMET KAYA

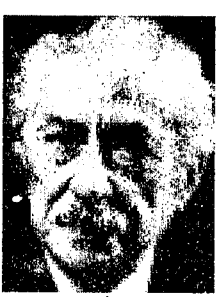
Negatif dergisi, Yavuz Özkan, Sinan Çetin gibi rejisörler, Orhan Pamuk gibi romancılar, Suat Sayın, Tarkan ve Ahmet Kaya gibi besteciler ile Yılmaz Erdoğan gibi mizahçıların intihal vak'alarına adlarının karıştığını iddia eder.(1) Ahmet Kaya'nın 'Dağlarım yeşerecek' şarkısının bestesinde Ara Dinçyan'dan çalıntı yaptığı da iddialar arasındadır.(2)

(1)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç,
Zaman 19 Nisan 1996
(2)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur,
Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47

AHMET MİTHAT EFENDİ

Ahmet Mithat Efendi'nin 'Hasan Mellah' romanında Dumas Pere'i örnek aldığı iddia edilmiştir. Cevdet Perin bu öykünmeyi, "Dumas'ın kaba lirizmi" diye nitelendirir.(1)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar,
Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.24

AHMET MUHİP DIRANAS

ÖRNEK 1

Ahmet Muhip Dıranas:
Zina şöleninde beynin nöbet nöbet
Cehennem halayı çeken iskelet
(Ağrı adlı şiirinden)

Rimbaud:
Ölüler halayının ortasında işte bak
Sıçrıyor çılgın bir iskelet gökyüzünde
('Asılmışların Balosu' adlı şiirinden)

ÖRNEK 2

Ahmet Muhip Dıranas:
BEN: Su içmek inekler içen çeşmelerden
('O ve Ben' başlıklı şiirden)

Rimbaud:
BEN: Gitmek ineklerin su içtiği yere
('Susuzluk Güldürüsü')

ÖRNEK 3

Ahmet Muhip Dıranas:
Engerek düğümü doğuran gelinler

Baudelaire:
Bu gudubeti emzirmektense
Engerek düğümü doğuraydım keşke

ÖRNEK 4

Verlaine:
Hüzün beşik gibi sallıyor yüreğimi.

Ahmet Muhip Dıranas:
Salla salla hüzün uyuyan beşiği.(1)

ÖRNEK 5
Baudlaire:
En güzele, en iyiye, en sevgiliye.

Ahmet Muhip Dıranas:
En sevgiliye, en iyiye, en güzele.(2)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56
(2)Etkileniş mi, alıntı mı?, Bengü Belli, Şiir Defteri, b.tarih

AHMET KARCILILAR

'Yağmur Hüznü' adlı ilk romanıyla 'Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazanan genç yazar Ahmet Karcılılar'ın ikinci romanı 'Gülden Kale Düştü' romanında bir meslektaşından alıntı yaptığı iddia edilir. Yazar Cezmi Ersöz'ün 'Hayallerini Yak Evi Isıt' romanından alıntı yaptığını kabul eden Ahmet Karcılılar, başka yazarlardan da alıntı yaptığını söyler.

Yazar Cezmi Ersöz'ün kitabından bire bir kaynak gösterilmeden alıntı yapıldığının bazı okuyucular tarafından tespit edilmesi Ahmet Karcılılar'ı etkilemez. Okuyucuların 'çalıntı' diye nitelediği durumu, Karcılılar, 'alıntı' şeklinde değerlendirir.

Alıntıyı farkeden dikkatli okurlara teşekkür eden Karcılılar, şunları söyler: "Kitap yayınlandıktan sonra olmasını beklediğim bir gelişmeydi bu. Ancak kitabın tek alıntı yapılmış paragrafı o değil. Başka yazarlar, başka kitaplar da var. Dikkatli okurlar Cezmi Ersöz'e ait olan bölümü bulmuş. Pavase'den, Beckett'tan, Joyce'tan yapılmış alıntılar bulunduğunda daha da mutlu olacağım. Dikkatli okurların çoğalmasını diliyorum."(1)

(1)Gülden kale yıkıldı, Osman Nuri Boyacı – Nuran Şefkatlioğlu Hürriyet 26 Ekim 2000

AHMET ÜNDAĞ

Yönetmen Ahmet Ündağ'ın 'Bir Yıldız Doğuyor' filmini 'Star is born' filminden esinlenerek çektiği iddia edilir.

AHMET VEFİK PAŞA

Ahmet Vefik Paşa, Molyer'den gerek çeviri gerek uyarlama (adapte) olarak 16 eser dilimize çevirmiştir.(1)

(1)Gerçeklik ve Roman, A.Mümtaz İdil, Dayanışma Y., Ankara 1983, sf.107

AJDA PEKKAN

Dünyanın ilgisini çeken Cezayir kökenli sanatçıların çıkardığı Rai müziği çalışmalarından, Ajda Pekkan'ın da esinlendiği ve şarkılarına bunu yansıttığı iddia edilir.(1)

(1)Müzikte çalıntı furyası, Yavuz Erkılıç, Zaman 6 Şubat 1998

ALEKSANDRE DUMAS

Yazılarını başkalarına yazdıranların edebiyatta en ünlü örneği, kırk kişilik bir fason yazarlar ya da zenciler grubu kurmuş olan Aleksandre Dumas'tır. Dumas, bir çok eserini başkalarına yazdırır, kimi-

sine hiç dokunmaz, olduğu gibi matbaaya gönderir... Örneğin Monte Cristo'yu yazan o değil, zenciler grubunun başkanı Auguste Maquet'dir.(1)

(1)Anlat Mustafa anlat, Engin Ardıç, Akşam 22 Eylül 2005

ALFRED DE VİGNY

Alfred de Vigny, De Quincey'in bir metnini değiştirerek kullanır.(1)

(1)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık-2-, Hilmi Yavuz, Zaman 1 Mayıs 2002

ALİ KEMAL

Ali Kemal, İkdam'ın Paris muhabiri olarak yazılar yazmaktadır. Bu yazılarda Sorbon'da verilen edebiyat ve tarih derslerini özetlemektedir. Bu sırada Ali Kemal, Fransız Cumhurbaşkanı olan Feliks For'un Elize Sarayındaki mesai odasını gezmiş ve kütüphanesini görmüş gibi bir makale neşreder. Gerçekte Ali Kemal'in kendisine mal ettiği bu gezintiyi yapan Figaro gazetesinin muhabiridir. Ali Kemal gafil avlanmıştır. Hüseyin Cahit, bu çalıntı yazının aslını satır satır tercüme ederek yayınlar.

Tabii bu, ciddî bir skandaldır.

Ahmet Rasim, bu rezalet karşısında, şu alaylı yorumu yapar: "Şirketi Hayriye'nin 43 numaralı İkdam vapuru, Figaro açıklarında şapa oturmuştur."(1)

Ahmet Hamdi Tanpınar, ayrıca Ali Kemal üzerinde Charles Maurras'ın de tesiri olduğunu söyler.(2)

(1)Bizim Gençliğimizde Fikir Kavgaları, Şirketi Hayriye'nin İkdam vapuru, Figaro açıklarında şapa oturmuştur, b.y., b.t.
(2)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,
Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.118

ALİ NİHAD TARLAN

Mikail Bayram; Ali Nihad Tarlan'ın, Rıza-Zade Şafak'ın 'İran Edebiyatı Tarihi' adlı eserini Farsça'dan çevirip, kendi eseriymiş gibi yayınladığını söyler. Bu durum, Tarlan'ın ordünaryüs profesörlük payesi almasını engeller.(1) Sezer Tansuğ da aynı iddiayı yineler.(2)

(1)Usta bir intihalcı ve eseri, Doç. Dr. Mikail Bayram, Tarih ve Toplum, Şubat 1992, s.98, sf.59-62
(2)Okname, Sezer Tansuğ, İstanbul 1972, sf.7

ALPAY

Şarkıcı Alpay'ın 'Dağların arkasında' şarkısının Ara Dinçyan'ın bir bestesinden esinlediği iddia edilir.

ALPAY PASİNLİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Eski Genel Müdürü Dr. Alpay Pasinli, intihal yapmakla suçlanır. Pasinli'nin Akbank Kültür ve Sanat Yayınları'ndan (Aksanat) çıkacak olan Arkeoloji Müzesi Kitabı'nın büyük bölümünü müze uzmanlarının raporlarından aldığı iddia edilir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi Taş Eserler Seksiyonu uzmanı Dr. Şehrazat Karagöz, müze uzmanları adına Aksanat'a noter aracılığıyla ihbarname gönderir. İhbarnamede, "Kitapta anlatılanlar raporlar halinde arşivimde var" diyen Karagöz, Pasinli'yi 'emrindeki kadroları kişisel çıkarları uğruna kullanmak'la suçlar. Pasinli'ye telif olarak 25 milyar lira ödeyen Aksanat ise suçlamalar üzerine kitabın basımını durdurur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Karagöz'ün bu iddialarını araştırmak üzere İstanbul'a iki müfettiş gönderir. İddiaya göre Alpay Pasinli, Arkeoloji Müzesi müdürlüğü döneminde emrinde çalışan arkeologlardan her yıl ayrıntılı raporlar ister. Bu raporların bir adedini resmi dosyada, bir örneğini de özel dosyasında saklar. Yıllar sonra genel müdür olunca bu raporları birleştirerek kitap yapmaya karar verir. Aksanat ile anlaşan Pasinli, kitabın fotoğraf çekim-

leri ve müzenin arşivinden faydalanılması için de tüm izinleri çıkartır. Bunu öğrenen müze uzmanları ayağa kalkar.

Kitabın basımını bitirmek üzere olan Aksanat ise bu karmaşık durumdan rahatsız olur... İddiaların kendilerine de geldiğini söyleyen bir Aksanat yetkilisi, bu iddiaları görmezden gelmelerinin mümkün olmadığını ve konuyu ciddiyetle ele aldıklarını belirtir. Kitabın yazarına telifinin peşin olarak ödendiğini ve çok masraf yaptıklarını söyleyen aynı yetkili, "Şimdi bir komisyon kurduk. Bu komisyonun vereceği rapora göre kitabı basıp basmamaya karar vereceğiz" der.

(1)Alpay Pasinli'ye intihal suçlaması: Uzman raporlarıyla kitap yazdı, Tuna Gürel, Zaman 5 Eylül 2003

ARABİCA LATİNA

Yabancı şarkılardan çalıntı yaptıkları iddiasıyla gündeme gelen Türk Pop Müziği sanatçıları ve yorumcuları, bu defa yabancı sanatçılar tarafından, kopya edilir. Rusya'da piyasaya çıkan 'Arabica Latina' adlı albümde, Rengin, Levent Yüksel ve Mustafa Sandal'a ait dört şarkı, yeniden düzenlenerek piyasaya sürülür. 'Arabica Latina'daki 14 şarkı arasında Rengin'in albümünde yer alan 'Le Le Le' ve 'Aldatıldık', Levent Yüksel'in seslendirdiği 'Zalim' ve Mustafa Sandal'ın seslendirdiği 'Jest Oldu' parçaları bulunuyor.(1)

(1)Bu kez bizden şarkı çaldılar, Hürriyet 7 Mart 1998

ARAGON

Aragon, 'La Mise a Mort' adlı eserinde hem özgün dilde hem de italik yazı kullanarak Şekspir'in 'Othello' adlı eserinden yaptığı alıntıyı açıkça belirtir. Romanın kahramanı Alfred, ikizi Anthoine'ı karşı karşıya getiren kıskançlığın ortaya çıkardığı çatışma Eugene Oneguine'e yapılan sürekli alıntılarla da desteklenir. Aragon; Şekspir'in 'Othello'su ve Puşkin'in 'Eugene Oneguine'den kıskançlık ve "ikiz" izleğini alıntılar.

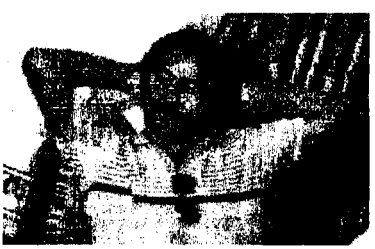
Aragon, kendi eserlerinden de "öz-alıntılar" (autocitations) da yapar. 'La Mise a Mort'ta, bir başka romanı 'Kibar Semtler'den alıntı yapar.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.100-101

ARİF DİNO

Bir Rimbaud hayranı olan Arif Dino'nun şiirlerinde, bu hayranlığın imaj olarak varolduğu iddia edilir.(1)

(1)Çok yaşasın ölüler, Melih Cevdet Anday, Gösteri, Mart 1986, s.64, sf.19-20

ARİF SAĞ

Akşam Gazetesi köşe yazarlarından Rıza Zelyut, köşesinde türkücü Arif Sağ'ın 1996 yılında piyasaya çıkan albümü 'Yol Ver Dağlar' içerisinde yer alan aynı adlı türkünün, Tanırlı Aşık Yener'in 'Yol Ver Dağlar Yol Ver Bana' isimli kitabından çalıntı olduğunu iddia eder. Albümün bu türkü sebebiyle bir milyon adet civarında sattığını iddiasına ekleyen Zelyut, köşesinde başkasının bestelerini ve sözlerini kullanarak milyarlar kazanan sanatçıları, 'zaruret içindeki ozanların mallarını çalan insanlar' olarak nitelendirir.

Zelyut, Aşık Yener'in "...Bu şiirim 1995'te besteye alınarak piyasada okunmaya başlandı. Günden güne yaygınlaşarak 25 kadar ünlü türkücü tarafından söylendi... Söylediği türkünün ozanını, bestecisini ve söylediği türkünün anlamını çok iyi bilmesi lazım gelen ve de bilen Arif Sağ bile, sosyete medyası bir televizyonun düzenlemiş olduğu '1996 Yılı En İyi Şarkı ve Türküsü' dalında birincilik kazandı ve o programı izleyen seyircilerin gözleri önünde ' Yol Ver Dağlar Yol Ver Bana' isimli türkü sanki kendi eseriymiş gibi davranarak, benden hiç bahsetmeden ve sıkılmadan boy gösterdi. Oysa türkünün ozanı ben, bestecisi de kendisi değil bir başkasıdır. Arif Sağ bu eseri okuyan 25 türkücüden sadece birisidir."(1)

(1)Solcu türkücü emek hırsızı, Özlem Albayrak,
Yeni Şafak 21 Haziran 1998

ARTUN YERES

Yönetmen Artun Yeres'in 'Bir Günlük Aşk' filmini 'Roma Tatili' filminden esinlenerek çektiği ileri sürülmüştür.

AŞKIN NUR YENGİ

Aşkın Nur Yengi'nin 'Zehir gibisin' şarkısının 'Bandida–Azukar Moreno'dan esinlendiği iddia edilmiştir.

ATIF YILMAZ BATIBEKİ

Yönetmen Atıf Yılmaz'ın 'Güllü' filmini 'Tabancalı Kız' filminden, 'Yaşamak Hakkımdır' filmini 'Yuu only live once' filminden esinlenerek çektiği iddia edilmiştir.

ATTİLA İLHAN

Attila İlhan, 'Sisler Bulvarı' kitabında Baudelaire'den Rimbaud'a, Apollinaire'den Mallarme'ye bir çok Fransız şairinin şiirini, 'kişiliğinin özgün bileşimine yedirdiğini' söyler. Erdoğan Alkan da Attila

İlhan'ın eserlerindeki bu etkiyi araştırır.(1)

(1)Attila İlhan ve Fransız Şiiri, Erdoğan Alkan, Varlık Aralık 1993, s.10035, sf.35-39

AYDIN AYAN

Cemal Süreya, Milliyet Sanat dergisinde 'Bir Fotoğraf'ın Resmi' başlıklı bir yazı kaleme alır. Yazıda Aydın Ayan'ın bir resminin bir fotoğraftan esinlendiği, 'fazlasıyla' birbirine benzediği dile getirilir.

AYŞE ERSAYIN

Starların kliplerini hazırlayan yönetmen Ayşe Ersayın, kendisiyle yapılan bir konuşmada esinlenme ile ilgili soruya şöyle cevap verir:

-Yabancı kliplerden esinleniyor musunuz?
-Esinlenmek işin kibarcası. Kliplerin beğendiğim bölümlerini aynen alıp uyguladığım oluyor. Mesela Sibel Can'ın bir klibinde, Madonna'nınkinde gördüğüm sahneyi aynen kullanmıştım. Gayet hoş olmuştu. Yaptığımın Türkiye'ye uygun olmasına dikkat ederim, o kadar.(1)

(1)Yabancı kliplerden esinleniyorum demek, işin kibarcası. Beğendiğim bölümleri alıp, aynen uyguluyorum, Sibel Arna, Hürriyet Cumartesi 9 Temmuz 2005

B

BAHA GELENBEVİ

Yönetmen Baha Gelenbevi'nin 'Kaldırım Çiçeği' filmini, 'Pick Up' romanından hareketle çektiği söylenir.

BALIK AYHAN

Engin Düzyol, daha önce grubuyla birlikte çalışan, Balık Ayhan'ın, giderken kendisinin aranje ettiği notaları birlikte götürdüğünü iddia eder. Balık Ayhan'ın yaptığı kasetlerde bu parçaları kullanmasına ve kendisine mal etmesine çok kızan Düzyol, "Balık Ayhan hırsız mı?" sorusunu gündeme getirir.

25 yıldır müzik yapan Engin Düzyol, "Chick Korea, John Mac Laughlin gibi doğu-batı sentezi yapan ünlü cazcıları dinledikçe, 'Bu tarz bir çalışmayı ben de yapabilir miyim?' diye kendime sordum. Altı yıl önce de araştırmalara başladım" der.

Balık Ayhan'la birlikte, Tribunal adlı kulüpte birlikte çalıştıklarını söyleyen Düzyol, Balık Ayhan hakkında şunları söyler: "Balık Ayhan daha sonra

tiyatro yapmak istediğini söyleyerek, gruptan ayrıldı. Birkaç ay sonra, benim parçalarımı kasetine koyduğunu öğrendim. **'Ben yaptım. Rüyamda gördüm'** şeklinde konuşması çok ağrıma gitti."(1)

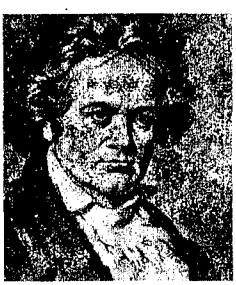
(1)Balık Ayhan'a hırsızlık suçlaması, Erol Işık-Haşim Öz, Hürriyet 9 Haziran 1996

BEDRİ BAYKAM

Bedri Baykam, etkilenmelerden kaynaklanan resimlerle bir sergi düzenler. Sergi, 'This has been done before!' adını taşır. Ve bu sözler, resimlerin üzerine de yazılır.(1)

(1)Bu daha önce yapılmıştı!, Mehmet Y.Yılmaz, Milliyet 17 Haziran 2005

BETHOVEN

Bethoven'in son eseri '9. Senfoni'deki etkilerin başında Türk Mehter Musikisi vardır. 9. Senfoni'nin felsefi kaynağı ise Platon'un 'Devlet' adlı eseridir. Sanatçının mehterle devleti birlikte düşünmesi ilginç bir durumdur.

Bethoven'in, '9.Senfoni'yi yazmadan önce Osmanlı Mehterhanesini Viyana'da yakından dinlemiş, zafer ve yenilmezlik ideallerini kapsayan bu müzikten geniş ölçüde etkilenerek, senfoninin son bölümünü biçimlendirmiştir. Bethoven tasarısını eseri bitirmeden önce notlarına düşmüştür: "... Alman Senfonisi, ya önce variyasyonlu bir başlayışı koro izleyecek, sonra esere girilecek, ya da eser variyasyonsuz olacak, senfoninin sonu Türk müziği ve koro ile bitecek."

Bethoven, dönemin Osmanlı ile ilgilenen ünlüleri Hammer ve Pugstall ile tanışmakta ve Osmanlı'yı onlar vasıtasıyla yakından tanımaktadır. Bethoven, dostlarından Anton Schindler'e yazdığı bir mektupta, Hatt-ı Şerif sözünü kullanır. Padişah fermanı anlamına gelen Hatt-ı Şerif'i, Bethoven, "**bu padişah fermanı gibi bir ricadır**" diyerek arkadaşlarının kendisini '9. Senfoni' bitene kadar ziyaret etmemelerini ister: "**... Hatti scherif (Hatt-ı Şerif) sadır oluncaya kadar sakın zahmet edip buraya gelmeyin ve ilham perilerini ürkütmeyin... başkalarını da getirmeyin.**"

Eserlerini yayınlayan Schott Basımevi'ne 1825 yılında gönderdiği bir mektupta Bethoven şunları yazar: "Az miktarda meydana getirdiğim eserler arasında, özel bir sebeple yazdığım, Türk müziği ile ilgili 4 marş ile ayrıca bir tebrik menüesi de bulunmaktadır." Bu eserler nelerdir henüz bu soru cevaplanamamıştır. Ancak besteci 1809 yılında, belki de Mozart'ın La-Majör Piyano Sonatında "alla

turca" başlığıyla yer almış bulunan o ünlü Türk Marşı'nı örnek alarak, Re-Majör op. 76 Piyano Variyasyonlarını yazmış ve bu variyasyonları, kendince tasarladığı bir Türk Marşını işleyerek meydana getirmiştir. Bethoven Peşte'de açılacak bir tiyatro binası için de ayrıca bir Türk Marşı yazmıştır.(1)

(1)Onbeşinci Yüzyıldan Bu Yana Türk ve Batı Kültürlerinin Karşılıklı Etkileme Güçleri Üstünde Bir İnceleme, Cevad Memduh Atlar, Kültür Bakanlığı Y., Ankara 1981, sf.22-24

BİROL ERTAN

Atılım Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Nükhet Turgut, Çevre Hukuku kitabından çalıntı yaptıkları gerekçesiyle Ruşen Keleş ve Birol Ertan aleyhine açtığı davayı kazanır. Keleş ve Ertan 50'şer milyar lira para cezasına çarptırılır. Mahkeme, Ruşen Keleş ve Birol Ertan'ın yazdığı 150 sayfalık 'Çevre Hukuku'na Giriş' adlı kitabın önemli bir bölümünün, çevre hukuku uzmanı Prof. Dr. Nükhet Turgut'un 'Çevre Hukuku' adlı kitabından alınma olduğuna karar verir. Bu suçun karşılığında Keleş ve Ertan, böyle bir suçu ilk kez işlemiş olmaları göz önünde bulundurularak alt sınırdan cezalandırılır ve 50'şer milyar liralık ağır para cezasına çarptırılır.

Bu öğretim elemanlarının yüksek lisans ve doktora derslerine girip, bilimsel jürilerde yer almalarının şaşırtıcı olduğunu söyleyen Prof. Nükhet Turgut, "Ciddi olan; hocaların ilk derslerinde yaptıkları, bilimsel bir çalışma nasıl yapılır, bilimsel dürüstlüğe nasıl uyulur, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümler nasıl uygulanır, buna göre atıfların nasıl yapıldığı, nasıl muhakeme değerlendirmelerinin yapıldığı bu derslerde gösterilir. O zaman merak ediyorsunuz, böyle alıntıları yapıyor;

üstelik hukuk adına ortaya çıkıyorlarsa bu dersleri nasıl veriyorlar?" dedi.(1)

(1)Yine intihal skandalı: 2 öğretim üyesine 50 milyar ceza 21.12.2004 http://www.memurlar.net/haber/13690/ ntv

BİROL GÜVEN

Birol Güven, 'Çocuklar Duymasın' televizyon dizisinin senaristi. Güven'in seri senaryo üretme başarısı herkesin malumu... Onun Fay Weldon'ın filmi de çevrilen ünlü romanı 'Dişi Şeytan'dan (She Devil) esinlenmiş olduğu iddia edilir.(1)

(1)2005'ten neden umutluyum?, Nalan Karsan, http://www.yenibir.com

BROWNİNG

İsmail Hami Danişmend'e göre Browning'in şiirleri, İslam kültür kaynaklarından ilham almıştır.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.62

BURÇAK KAYHAN ===) UĞUR KANDİLCİ

BURHAN UYGUR

Ressam Burhan Uygur'un eserlerinde Chagall, öykünmesi olduğunu söyleyenler vardır.(1)

(1)Medya sanatçıyı çala kalem suçluyor, Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73

BÜLENT ECEVİT

Demokratik Sol düşüncenin lideri Bülent Ecevit'in Halk Sektörü ve Köy-Kent projelerini, Alparslan Türkeş'in 9 Işık adlı eserindeki Millet Sektörü ve Tarım Kentleri projelerinden aldığı ileri sürülmüştür. 1977 yılında yayınlanan Çaylak mizah dergisi bu iddiayı kapağında işlemiştir.(1)

(1)Çaylak, Mayıs 1977, s.12, sf.1

BÜLENT ERSOY

Bülent Ersoy'un bir albümüne ismini veren 'Maazallah' şarkısının müziğinin, Cezayirli sanatçı Alabini'ye ait olduğu iddia edilir.(1)

(1)Müzikte çalıntı furyası, Yavuz Erkılıç, Zaman 6 Şubat 1998

BÜLENT ORAN

Türk Sinemasının en üretken senaristi olan Bülent Oran, çalıntı ve esinlenme sorununa şöyle yaklaşır: "Bence adaptasyon özgün bir senaryo yazmaktan daha zor. Yoksa konu sıkıntısı çekildiğinden değil. Açın bir gazeteyi her gün en az dört konu bulursunuz. Ama ne var ki çok tutulan temel konular vardı ve yapımcılar da hep bu türden öyküler istiyordu. Artı, yabancı bir filmden alıntı yapma alışkanlığı yalnızca bizde değil, her ülkede var. Ben tabii ki böyle adaptasyonlar çok yaptım. Hatta size şöyle bir anımı anlatayım. Özellikle 60'yıllarda starları bir araya getirmek çok zordu.

Bir gün yapımcılar telaşla bana gelerek "Aman Bülent, İzzet Günay ve Fatma Girik'le anlaştık. 10 günlük de ortak boş zamanları var. Ne olur bize iyi bir hikâye" dediler. Ben de o sıralarda başrolünde Hayley Mils'in oynadığı bir film görmüştüm. Bir piknikte karşılaşan iki genç kız birbirlerine aşırı derecede benzediklerini fark edince rolleri değişmeye karar veriyorlar ve böylece gülünç olaylar birbiri ardına gelişiyor.

Ben öyküyü aynen alıp, genç kızların rolünü erkeklere verdim ve kişilik değiş tokuşunu da cezaevinde yaptırdım. Bu film 'Tophaneli Osman' adıyla vizyona girdiğinde öyle beğenildi, öyle iş yaptı ki, ben kendi yaptığım alıntıdan dört defa daha tekrar yaptım. Başka arkadaşlar da en az 20 kez bu filmden intihal ettiler."(1)

(1)Bir intihal daha var, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

C

CAHİT SITKI TARANCI

Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde de bazı etkilenmeler olduğu ileri sürülmüştür.

ÖRNEK 1

Cahit Sıtkı Tarancı:
Haydi Abbas, vakit tamam
Akşam diyordun işte oldu akşam.
(Abbas adlı şiirinden)

Baudelaire:
Uslu dur ey Hüznüm, daha sakin ol
Akşam diyordun, işte oluyor akşam
(İçe kapanış adlı şiirinden)

ÖRNEK 2

Cahit Sıtkı Tarancı:
Nerden çıktı bu cenaze, ölen kim?
(Otuzbeşyaş adlı şiirinden)

Baudelaire:
Bir tabut çakılıyor bir yerlerde, ölen kim?
(Güz Şarkısı adlı şiirinden)

ÖRNEK 3

Cahit Sıtkı Tarancı:
Bilmem ki hatıralar
Ne istersiniz benden
Gelir gelmez sonbahar
(Hatıralar adlı şiirinden)

Verlaine:
Hatıra, hatıra, ne istiyorsun benden?
Sonbahar...
(Geçmiş Ola adlı şiirinden)

ÖRNEK 4

Cahit Sıtkı Tarancı:
Geçtim bir akşam Sadabat'tan
Koltuğumda Nedim divanı

Apollinaire:
Geçiyordum Seine kıyısından
Eski bir kitap koltuğumda.(1)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

CAN DÜNDAR

Araştırmacı-yazar ve belgesel yapımcısı Can Dündar hakkında da intihal suçlamaları vardır.

Birinci intihal iddiası

Can Dündar, "Vefatının ardından tamamen ortadan kayboldu, unutulup gitti" diyerek, Atatürk'ün yaveri Salih Bozok'un anılarını 'Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor' adıyla kitaplaştırır. 2001 yılında basılan kitaba Can Dündar, "Yayına hazırlayan" diye imza atar. Oysa, 19 Mayıs 2001 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Işık Kansu'nun yazdığına göre, anılar kaybolup gitmemiş, 1985 yılında, Çağdaş Yayınları tarafından Sami Karaören'in derlemesi ve sadeleştirmeleriyle 'Hep Atatürk'ün Yanında' adıyla yayınlanmış. Kansu, "Can Dündar'ın yayına hazırladığını öne sürdüğü kitap, 1985'te yayınlanan kitabın noktası virgülüne kadar tıpkısının aynısıdır... Kimi ara başlıkları değiştirilmiştir, o kadar!" der.

ÇGD araştırıyor

İddia çok büyüktür. ÇGD'nin 'romantik' Genel Başkan Yardımcısı intihalle suçlanmaktadır fakat suçlamalara cevap da vermemektedir. ÇGD'nin tüzüğünde intihal en ağır meslekî suç ve suskun kalmak mümkün değil. Onur Kurulu, iddiayı incelen-

mesi için Ali Tartanoğlu'nu muhakkik tayin eder. Tartanoğlu aylar süren ciddi bir inceleme yapar. İki kitabı satır satır karşılaştırır. Bununla da yetinmez, Salih Bozok'un oğlu Muzaffer Bozok ve anıların derlenmesine katkıda bulunan İsmet Bozdağ ile de görüşür. Konuyu hem edebî açıdan hem hukukî açıdan inceler ve 20 sayfalık bir rapor hazırlar. Sonuç olarak, Can Dündar'ın "yayına hazırlayan" sıfatını hak edecek bir katkısının olmadığı, muhtemelen intihal isnadından kaçınmak için 1985 yılında yayımlanmış kitabı, bazı bölümlerini çıkartıp bazı eklemeler yaparak aynen yayınladığı, asıl üzerinde durulması gerekenin intihalin ötesinde tahrifat olduğu kanaatine varır.

İkinci intihal iddiası

21 Mart 1996 tarihinde Show TV'de yayımlanan Can Dündar imzalı belgesel dizi 'Aynalar'ın 'Türkân Sultan' belgeselinin Prof. Dr. Seçil Büker ve Canan Uluyağcı imzasıyla, AFA Yayınları arasında 1993 yılında çıkan 'Yeşilçam'da Bir Sultan' adlı kitaptan çalıntı olduğu iddia edilir. Seçil Büker ve Canan Uluyağcı, belgeseli izledikten sonra, kendilerine ait kitabı izin almadan ve kaynak belirtmeden işlediği, çalıntının anlaşılmaması için kitabı sayfa sayfa kopyalayarak değil, tüm eseri harmanlayarak kullandığı iddiasıyla Can Dündar'dan özür bekliyorlar. Beklenen özür gelmeyince 8 Ocak 1997 tarihinde mahkemeye başvuruyorlar. Sonuçta, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nu oluşturan 43 yargıç, 2 Nisan 2003 tarihinde Can Dündar'ın intihal suçu işlediğine oybirliğiyle karar veriyorlar. Romantik intihalci, eser sahiplerine 19 küsur milyar lira tazminat ödüyor, üç katına kadar tazminatla ilgili dava da bilahare devam ediyor.

Üçüncü intihal iddiası

1997 yılında Kuva-yı Medya dergisi, Can Dündar'ın 'Aynalar' belgeselinin Orhan Gencebay bölümünü, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyelerinden Meral Özbek'in 'Popüler Kültür-Orhan Gencebay Arabeski' adlı kitabından intihal ettiği iddiasını yazar.

Dördüncü intihal iddiası

Yine, 'Aynalar' belgeselinin Yılmaz Güney bölümüyle ilgili olarak, Dadaş Sinemacılık ve Tic.Ltd Şti. Beyoğlu 9. Noterliği'nden çektiği 11 Nisan 1996 tarih 9288 no'lu ihtarname ile Can Dündar'ı hırsızlık ile suçlar.

Beşinci intihal iddiası

Aynı şekilde, Can Dündar'ın, Susurluk olayıyla ilgili '40 Dakika' programını da Soner Yalçın ve Doğan Yurdakul'un birlikte yazdıkları 'Reis' adlı kitaptan intihal ettiği yolundaki iddia da Kuva-yı Medya dergisinde yayınlanmıştır.(1-2)

(1)Romantik İntihalci, Rahmi Yıldırım
(2)İntihalde Ulusal Kriterler!, Rahmi Yıldırım,
http://www.sinbad.nu , 21 Aralık 2004

CAN YÜCEL

Şair Hasan Hüseyin'in 'Temmuz Bildirisi' kitabın-

daki bir mısraı şöyledir: "Bir sen eksiktin sarıyıldız hoş geldin"... Can Yücel'in 'Bir Siyasinin Şiirleri' kitabında benzer bir mısra görürüz: "Bir sen eksiktin ay ışığı."(1)

(1)Etkilenmiş mi, alıntı mı?, Bengü Belli, Şiir Defteri, b.tarih

CEM BEHAR

Çalıntı olduğu iddia edilen kitaplardan biri de Doç. Dr. Cem Behar imzasıyla yayınlanan 'Klasik Türk Musıkisi Üzerine Denemeler' adlı eseri. Murat Bardakçı, bu kitabın Mehmet Veled, Mahmud Ragıp, Halil Bedir gibi araştırmacılarca yıllar önce yazılan ve bugün hatıradan başka bir anlamı olmayan çalışmaların da ilave edilmesiyle ortaya çıktığını söyler.(1)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

CEM YILMAZ

Cem Yılmaz'ın çok tartışılan uzay filmi 'G.O.R.A' nın, Uğur Uludağ'ın yazdığı tiyatro oyunu 'Üçüncü Türden Yakın İlişkiler' ile benzerlikler taşıdığı iddia edilir.

İddialara göre üç yıldan bu yana 'Üçüncü Türden Yakın İlişkiler' adıyla tiyatro oyunu olarak sahneye konan ve 'Üçüncü Tür' adıyla sit-com haline getirilerek televizyonda yayınlanmaya başlayan dizi ile 'G.O.R.A'nın ana teması ve ayrıntıları büyük benzerlik taşıyor.

Uğur Uludağ'ın sit-com haline getirdiği 'Üçüncü Tür'de gay bir androidi canlandıran Cem Özer de, 'G.O.R.A'nın bu benzerliğini doğrular. Özer, bu konuyla ilgili şöyle konuşuyor: "G.O.R.A'nın fragmanlarından bazı detayların oyunla benzerlik taşıdığını ben de fark ettim. Mesela bizim oyunda Komutan Klozet var, 'G.O.R.A'da ise Komutan Logar. Bizim oyunda Komutan Klozet bir berber koltuğuna oturuyor. 'G.O.R.A'daki Komutan Logar da berber koltuğuna oturuyor. Bizde de gay bir android var. 'G.O.R.A'da da var. Bu benzerlikler gerçekten de çok dikkat çekici."(1)

(1)G.O.R.A'da esinlenildi mi?,
www.videometre.com/article134.html

CEMAL REŞİT REY

Ünlü besteci Cemal Reşit Rey'in '10. Yıl Marşı'nı 'Le Devin du Village-J. J. Rousseau'dan esinlenerek bestelediği ileri sürülür.

CEMAL SÜREYA

Sâlâh Birsel, Cemal Süreya'nın daha önce övdüğü bir şiirinin çalıntı olduğunu görünce kendisinden utandığını söyler. Ardından da "Vay be!" diye şaşkınlığını belirtir. Süreya'nın intihal olduğu iddia edilen şiirlerinden birkaç örnek...

ÖRNEK 1

Cemal Süreyya:
Bir kadının yüzü ha ha ha,
Ben ömrümde aşk nedir bilmedim
Süheylayı saymazsak ha ha ha
(Dalga adlı şiirinden)

Apollinaire:
Ağlayan bir kadın
Eh oh ha
Geçen askerler

Eh oh ha
Her şey değişti bende
Her şey
Aşkımı saymazsak
Eh oh ha
(Değişim adlı şiirinden)

ÖRNEK 2

Cemal Süreyya:
Burkulmuş altın halini görüyorum güneşin

Rimbaud:
Görüyorum uzun zaman güneşin burkulmuş altın arınmışlığını.

CENK AKSOYER ===) MAHİNUR ERGUN

CENK KORAY

Gazeteci Gülçin Telci, Şovmen Cenk Koray'ın yazdığı 'Kur'an, İslamiyet, Atatürk ve 19 Mucizesi' adlı kitabın intihal olduğunu iddia eder. Telci'nin iddiasına göre Koray'ın kitabı, Edip Yüksel'in 'İlginç Sorular' ve Ahmet Deadat'ın 'Kur'an En Büyük Mucize' kitaplarından intihal.(1)

(1)Üç renkli resim, Ayhan Katırcıkara, Türkiye 11 Ocak 1995

CERVANTES

İsmail Hami Danişmend'in iddiasına göre 'Don Kişot' hikayesi İslam dünyasının bir edebi birikiminden bir parçadır. Cezayir'de hapis kalmış olan Cervantes, bu eserinin aslının Arapça yazılmış olduğunu zaten eserinde söylemiştir.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.62

CEYLAN

Ceylan'ın bir şarkısına çektirdiği klibin, Dido'nun bir klibiyle neredeyse aynı olduğu iddia edilmiştir.(1) Bu durum, adı geçen şarkıcıdan ziyade klip yönetmenini ilgilendiren bir durumdur, diye düşünülebilir. Ancak sanatçıdan olur almadan bir klip yönetmeninin böyle bir tercih kullanamayacağı düşünülünce, konunun ilgili şarkıcıyı bağladığını söyleyebiliriz.

(1)Ayyy Çok Esinlendimmm (!), www.ozgurgelecek.org

CORNEİLLE

Yahya Kemal'in, 1936'da, Kültür Haftası dergisinin yazı kurulu toplantısında Corneille'in 'Le Cid'inin doğrudan ya da dolaylı olarak başka' metinlerden alıntılanmış olmasına rağmen, Corneille'ye 'intihal isnat etmek için düşünmek lazım' geldiğini söylemiştir.(1)

Bu konuda yapılan bir inceleme, Corneille'nin eseri Le Cid'in 120 mısraının, Guilhem de Castro'ndan doğrudan doğruya tercüme edilmiş olduğunu iddia eder.(2)

(1)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık -2-, Hilmi Yavuz, Zaman 1 Mayıs 2002
(2)a.Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık, Hilmi Yavuz, Zaman 24 Nisan 2002
b.Esinlenmenin de Ötesinde, Senih Kavlak, Hürriyet 6 Mayıs 2002

CÜNEYT ARKIN

Türk sinemasının büyük jönü Cüneyt Arkın, yönetmenlik yaptığı 'Yalnız Adam' filmini, 'Yaban Kazları' filminden esinlenerek çektiği iddia edilmiştir.

Ç

ÇETİN İNANÇ

Yönetmen Çetin İnanç'ın 'Reşo' filmini, 'Viva Zapata' filminden esinlenerek çektiği ileri sürülür.

D

DAN BROWN

Satış rekorları kıran kitapların yazarı Dan Brown hakkında da intihal iddiaları var. Yazar Lewis Perdeu, Brown'ın ünlü kitabı 'Da Vinci Şifresi'nde, kendisinin iki kitabından çalınan bazı öğelerin kullanıldığını öne sürer.

Davacı Perdue, 'Da Vinci Şifresi' kitabında, 2000'de yayınlanan 'Tanrı'nın Kızı' ve 1983'te yayınlanan 'Da Vinci'nin Mirası' isimli iki romanından bazı bölümlerin izinsiz olarak kullanıldığı iddia eder.

Perdue, mahkemeye başvurarak 'Da Vinci Şifresi' kitabının dağıtımına son verilmesini ve kitaptan hareketle çekilen filmin durdurulmasını talep eder. Mahkeme, Perdue'nun talebini reddeder.(1)

(1)Dan Brown intihalden aklandı, Hürriyet 7 Ağustos 2005

DANİEL DAFOE

İsmail Hami Danişmend, Daniel Dafoe'nin 'Robinson Crusoe' isimli kitabının, İbni Tufeyl'in 'Hay ibni Yekzan' ismindeki romanından mülhem olduğunu iddia eder.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.62

DANİEL KOPLOWİTZ

Türkiye cezaevlerinde uzun süre yattıktan sonra, 'Karafatmanın Sarayı' adlı bir anı roman yazan Daniel Koplowitz, 'O Şimdi Mahkum' filminde, izinsiz olarak kendi kitabından bazı alıntılar yapıldığını

öne sürer. 'O Şimdi Mahkum' filminin yapımcılığını Green Pine Studios, yönetmenliğini Abdullah Oğuz üstlenmiş, senaryosu ise Levent Kazak tarafından yazılmıştı.

Anka Ajansı'na açıklama yapan Koplowitz, senarist Levent Kazak'la bir film projesi hakkında çalışmalar yaptıklarını, ancak Kazak'ın bir anda ortadan kaybolup, daha sonra bu filmle ortaya çıktığını iddia eder. Koplowitz, söz konusu filmde bazı sahnelerde, karafatmaların yarıştırıldığını ve bunun kendi kitabında yer aldığını söyler. Koplowitz, kitabının çıkmasının ardından Kazak'ın kendisini aradığını ve "Hikayemi çaldın" dediğini ileri sürer.

Karafatma yarışını ben ona anlattım

Senarist Levent Kazak ise Koplowitz'le bu filmden ayrı olarak 'Turist Koğuşu' projesi için çalıştıklarını söyler. "Görüşmelerimiz sırasında karafatma yarışını ben ona anlattım. Sonra baktım, onun kitabında çıktı. Ben filmde bunu kullanmadım, iyi ki kendi hikayemi kullanmamışım, kullansaydım çok zor durumda kalırdım" diyen Kazak, Koplowitz'in kitabının kendi filminden önce yayınlanmasıyla onun haklıymış gibi göründüğünü dile getirir.(1)

(1)O Şimdi Mahkum filminin senaryosu çalıntı mı?, Hürriyet 29 Mart 2005

DANTE

İsmail Hami Danişmend'in iddiasına göre Dante'nin 'İlahi Komedya' adlı şaheseri, Muhiddin Arabi'ye çok şeyler borçludur. Danişmend sözlerini şöyle sürdürür: "Fazla olarak, bu ölmez manzumenin o esrarengiz cennet ve cehennem alemlerine yapılan seyahate ait kısımları İslam'ın edebi tasvirleriyle doludur."(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.62

DAVUT GÜLOĞLU

Davut Güloğlu'nu şöhrete kavuşturan 'Nurcanım'

şarkısının söz ve müziğinin Dursun Dereli'ye ait olduğu ortaya çıkar. Davut Güloğlu ise şarkıyı eski sevgilisine yazdığını söylemişti. 'Nurcanım' şarkısının asıl sahibi Dursun Dereli, bu şarkıyı 1994 yılında kendi çıkardığı 'Temel'in Karıları' adlı albümünde ilk defa seslendirdiğini ileri sürer. 'Nurcanım'ı kendi kızı için yazdığını söyleyen Dursun Dereli, Güloğlu'nun şarkının sözlerini değiştirip besteci olarak da kendi adını yazdığını söyler. Şarkının kendi adına MESAM'dan tescil edildiğini söyleyen Dereli, aralarında anlaşma sağlandıktan sonra durdurma kararını iptal ettiklerini söyler.(1)

Davut Güloğlu'nun 'Katula Katula' adlı albümündeki bir parçanın da çalıntı olduğu iddia edilmiştir. 'Dur Orda Dur' adlı parçanın, İzel'in seneler önce çıkarmış olduğu 'Yakışıklım' adlı şarkı ile büyük benzerlikler taşıdığı ileri sürülmüştür.(2)

(1)Nurcanım adlı şarkı çalıntı çıktı,
http://www.michaelshow.net/news.asp?haber_no=190
(2)http://komikparti.org

DEKART

Zamanımızdan üçyüz elli sene evvel Avrupa'da yaşamış olan Rene Dekart, modern çağlar fizik ilminin

felsefi temellendirmesini yapmış bilim filozofu, fizikçi ve matematikçidir.

İmamı Gazali, İslam coğrafyasında yaşamış, büyük bir İslam alimidir. Gazali (1058—1111), Dekart (1596-1650) yılları arasında yaşar. Yani Gazali, Dekart'tan 539 sene önce yaşamıştır.

Dekart'ın eserlerinde yer alan Gazali'nin eserlerine benzer ifadeler, felsefecilerin dikkatinden kaçmaz.

Kronolojik olarak Gazali'nin Dekart'ı okuyaması imkansızdır. Dekart'ın ise Gazali'yi doğrudan ya da dolaylı yoldan okumuş olması gerekiyor. Çünkü Avrupa'da miladi 10. asırdan itibaren İslam düşünürlerinin eserleri Latince'ye tercüme edilmeye başlanmıştı.

Şark klasikleri ile tanıştıktan sonra Garb'ın bu yüksek zekalı evladı Dekart'ı okuyanlar "Ben bu okuduklarımı bir yerden hatırlıyorum" demekten kendilerini alamazlar. Biraz araştırdıktan sonra dekart'ın pek çok fikrinin hatta benzetmelerinin İslam düşünce tarihinin tartışmasız en büyük otoritesi kabul edilen Gazali'nin fikirlerine biraz fazlaca benzediği görülür.

İşte Descartes'ın çalıntıları:

ÖRNEK 1
Gazali diyor ki;
"Cisim, fiili olarak, en boy ve derinlik bulunduğundan değil fakat, bunları kabul etmesinden dolayı cisimdir.

İspatı şudur ki, şayet bir mum alsak ve buna bir karış uzunluk, iki parmak en ve bir parmak derinlik versek, bu yine de bir cisimdir. Fakat bu boyutlar-

dan dolayı değil. Çünkü aynı mum, bu sefer yuvarlak yahut da başka bir şekle konulsa bu uzantı ortadan kalkar ve onların yerine iki ayrı uzantı meydana gelir fakat cisim oluş sureti asla değişmez. Şu halde cisimde bulunan miktarlar cismiyet mahiyetinden hariç arazlardır.(Gazali,Makasid el Felasife,sf.84-85)

Descartes diyor ki;
"Mesela .., kovandan çıkartılan şu balmumu parçasını ele alalım... Rengi, şekli, büyüklüğü görünüyor. Katıdır, soğuktur ona dokunuyorum, vurunca bir ses de veriyor. Kısaca, bir cismi seçikçe tanıtmaya yarayan bütün şeyler onda vardır. Şu anda balmumunu ateşe yaklaştırıyorum.Tadı kaçıyor, kokusu gidiyor, rengi değişiyor. Şekli kayboluyor, büyüklüğü artıyor, eriyor ve ısınıyor... Bu değişmeden sonra, aynı balmumu kalıyor mu?.. Kaldığını kabul etmek lazımdır ve bunu kimse inkar edemez. Su halde bu balmumu parçasında bu kadar seçildikle bilinebilen ne idi? Şüphesiz ki duyular yoluyla edindiğim şeylerden hiçbiri değildir... Bunlar değişmiş bulunuyor ve bununla beraber aynı balmumu kalıyor" (Descartes, Düşünceler, sf.116-118)

ÖRNEK 2
Gazali diyor ki;
"Nihayet anladım ki yakin derecesindeki bilgi hiçbir şüphe kalmayacak şekilde bilinen, kendisinde yanlışlık ve vehim ihtimali varit olmayan, kalbin yanlışlığına inanmadığıdır. Bu bilgi hatadan selim olmak için yakine o derece uygun olmalıdır..." (Gazali, Munkız, sf.25)

Descartes diyor ki;
"Yani acele hüküm vermekten ve peşin hükümlere saplanmaktan dikkatle çekinerek verdiğim hükümlerde ancak kendilerinden şüphe edilmeyecek derecede açık ve seçik olarak kavradığım şeyleri bulundurmaktı." (Descartes, Metod, sf.24)

ÖRNEK 3

Gazali diyor ki;

"Bu vesveseler içime doğunca bende yer etti. Bunlardan kurtulmak için bir çare bulmaya teşebbüs ettim. Fakat kolay olmadı. Çünkü bunun giderilmesi ancak delille olurdu. Bir delil ikamesi de ancak bedihi bilgilerden olabilirdi... Safsatadan bu ayrılış bir delil yardımı ile değil, Allah Teala'nın içime atttığı bir nur ile olmuştur. Bu nur birçok bilgilerin anahtarıdır. (Gazali, Munkız, sf.42)

Descartes diyor ki;

"Pek açıkça ve seçikçe kavradığımız hepsi doğrudur sözü, Allah var olan ve olgun bir varlık olduğu ve bizde olan herşey ondan geldiği için doğrudur." (Descartes, Konuşmalar,4, sf.41)

"Allah'ın bize verdiği ve tabii ışık dediğimiz bilme melekesi hiçbir zaman idrak ettiğinde , yani açık seçik olarak bildiğinde, doğru olmayan hiç bir şeyi idrak etmez... (Descartes,İlkeler,l, sf.30)

ÖRNEK 4

Gazali diyor ki;

"Canlı ruhu yanan kandil gibi latif bir cisimdir." (Gazzali, Tasavvuf, sf. 73)

Descartes diyor ki;

"Hayat ruhları... pek ince bir yele veya daha pek şiddetli bir aleve benzerler." (Descartes, Konuşmalar, 5, sf.60,61)

ÖRNEK 5

Gazali diyor ki;

"Dedim ki... hissiyat ve zaruriyattan ibaret olan bedihi bilgilerden başka, müşkülleri halledecek bir vasıta yoktur. Önce bu bilgilerin derecelerini anlamak lazımdır." (Gazzali, Munkız, sf.39)

Descartes diyor ki;
"Şimdiye kadar en doğru, en şüphe götürmez olarak kabul ettiğim şeylerin hepsini duyular yoluyla öğrendim. Halbuki bu duyuların aldatıcı olduğunu kendim tecrübe ettim bunun için bizi bir defa aldatanlara hiçbir zaman tam olarak güvenmemek tedbir iktizasındandır. (Descartes, Düşünceler 1, sf.123) (1)

(1)Sen de mi Descartes! Mehmet Ali Eren,
Aksiyon 4-10 Şubat 1995

DENİZ ERGUN ===) MAHİNUR ERGUN

DOĞUŞ

Şarkıcı Doğuş'un 'Yalnızım' şarkısına çekilen klibinin İngiliz şarkıcı Unkle'nin klibinden kopya olduğu iddia edilir. Kopyada o kadar ileri gidilir ki, benzer klibin finali kesilip Doğuş'un klibinin sonuna bağlanır.

İki klip arasında benzerlikler şöyle: Doğuş klip boyunca tünelde yürüyüp, şarkı söylüyor. Üzerinde kapüşonlu bir parka. Ona da sürekli otomobil çarpıyor. O da düştüğü yerde yakın plan şarkı söylüyor. İki klip de, bir şoförün yakın plan klakson çalma görüntüsüyle başlıyor. İngilizlerin klibinde

klaksonu çalan kamyon, bizimkiler işi büyütüp tünele TIR sokmuş. Unkle'nin klibinde adam ilk darbeyi dikiz aynasından alıyor, Doğuş'un klibinde 'aynalı kaza' ikinci sırada, çünkü ilkinde şarkıcı otomobil çarpmadan düşüyor... Doğuş'un klibi, finaline kadar "Unkle"nin klibi birebir kopya edilerek çekilmiş. Doğrusunu söylemek gerekirse, bir kaza sahnesi var ki bizimkiler onu, İngilizlerden daha başarılı çekmiş.

Yaptığı aşırma televizyoncuların gözünden kaçmayan Doğuş'un klibinde asıl bomba ise finalde. Yönetmen Yekta Özbilen, Unkle'ın final sahnesini, Mercedes parçalayıp masrafa girmemek için kopyalayıp olduğu gibi Doğuş'un klibine taşır. Yönetmen, İngiliz solisti görüntüden silip yerine Doğuş'u yerleştirir. Özbilen, aşırdığı görüntülerle Doğuş'a çektiği görüntünün renklerini tutturamayınca çareyi Yalnızım'ı siyah - beyaza çevirmekte bulur. Böylece Doğuş'un da senaryosu ve görüntüsü aşırma bir klibi olur.(1)

Doğuş da başkalarını suçluyor

'Yalnızım' albümüne çektirdiği klibi çalıntı olduğu iddia edilen Doğuş, bazı sanatçıları, müzikleri çalıntı diye suçlar. "Ben Doğuş olmadan önce çok yanlış şeyler yaptım" diyen Doğuş "eli uzun" dediği arkadaşlarını ağır bir dille eleştirir.(2)

(1)Doğuş'un son klibi "Yalnızım" çalıntı mı?
www.kanald.com.tr/magazin/dedikodu/haberler/dogus.
(2)Dizi hattını atv kapattı, Mesut Yar
http://www.sabah.com.tr/gny/yaz1362-70-118-20050428-200.html

E

ECE AYHAN

Ece Ayhan'ın 'Yort Savul'daki birkaç şiirinin, Yunus Emre'yle 'metinlerarası ilişkisi' olduğu, ondan mülhem olduğu iddia edilir.(1)

(1)Elleştirmen ve eleştirmen, Şakir Kakaliçoğlu, Özgür Politika 11 Kasım 2002

EİNSTEİN

Albert Einstein'dan bin yüz yıl önce (M.S. 800 yılında) El-Kindi, "Zaman, cismin varolma süresidir, zamanla bilinebilen ve ölçülebilen hız ve yavaşlıkta hareketin modaliteleridir" diyerek, izafiyet teorisini tanımlar.(1) Einstein bu teoriyi, daha çağdaş bir ifade ile açıklamıştır.

(1)Bunlarınki buluş değil aslında çalış, Gündüz 1 Mart 1993

EMİN NİHAT

Robert P. Finn'in iddiasına göre Emin Nihat'ın 'Müsameretname'si, Baccaccio'nun 'Decameron' adlı eserinin oldukça gevşek dokunmuş bir çeşitlemesidir.(1) Ancak bu iddiaya rağmen 'Müsameretname' daha çok geleneksel anlatım tarzlarından izler taşır.

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.33

EMRAH

Şarkıcı Emrah'ın 'Ye kürküm ye' şarkısında Di Di-Khaled'ten esinlendiği iddia edilir.(1)

(1)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur, Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47

EMRE ALTUĞ

Emre Altuğ'un bir klibindeki bayan mankenin, Galleon'un 'Soi begin' klibindeki mankenle aynı hareketleri yaptığı iddia edilir.(1)

(1)www.hardwaremania.com/forum/archive/index.php/t-

ERDEN KIRAL

Yönetmen Erden Kıral'ın 'Kanal' filmini, 'Teneke' romanından hareketle çektiği iddia edilir.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

ERDİNÇ TUNÇ

2005 yılında Erövizyon Şarkı Yarışması'nda ülkemizi temsil eden 'Rimi Rimi Ley' şarkısının çalıntı olduğu iddia edilir.(1) Gülseren'in seslendirdiği şarkının, önce Grup Yorum'un bir parçasına çok benzediği öne sürülür. Şarkı ile ilgili diğer bir iddia ise, 'Karanfilim sarkarım' anonim parçasından çalıntı olduğudur.(2)

'Rimi Rimi Rey'in birinci seçilmesi, bestecisi Erdinç Tunç'un diğer eserlerini de gündeme getirir.Tunç'un 1999'da Türkiye'yi temsil eden 'Dön Artık' şarkısının da Volkan Şanda'ya ait 'Sahte Aşıklar' adlı parçasından çalındığı olduğu iddia edilmiştir. Tunç iddialara şu cevabı verir: "Beni mahkemeye verdiler. 21 kişilik jüri üyesi saptadılar. Benim bunlardan haberim yoktu. İki şarkının notası, aralarında konservatuar hocalarının olduğu, Nüvit Kodallı gibi saygın isimlere gitti. Dinlediğinizde şarkılar birbirini andırıyor ama binlerce birbirini andıran parça yapılmıştır. Ama aynıdır, çalıntıdır dendiğinde notaları isterler ve bunun çalıntı olmadığı ortaya çıktı..."(3)

(1)Eurovision şarkısı Çolakoğlu'na emanet,
Hürriyet 3 Mayıs 2005
(2)Rimi Rimi Rey,Hasip Kaplan,Özgür Politika 20 Mayıs 2005
(3)Eurovision elemelerinde Erdinç Tunç yine sahnede
www.radyotatlises.com.tr/articles.php?articleId=419 - 38k

ERİC CARTMAN

Eric Cartman bir kitaptaki 'Hede Hodo By Hede' kısmını çizip 'Hede Hodo By Eric Cartman' yapmış ve en iyi roman ödülünü almıştır.(1)

(1)http://sozluk.sourtimes.org, (xeroxia, 21.12.2004)

ESEN TAŞ

Orman Bakanlığı'nın Türkiye çapında düzenlediği şiir, resim ve kompozisyon yarışması, bir skandala sahne olur. Şiir dalında birinci olan Esen Taş'ın (12), yarışmaya katıldığı 'Çocuk ve Ağaç' adlı şiirin kendisine değil ünlü şair Arif Nihat Asya'ya ait olduğu ortaya çıkar. Jüriyi rezil eden skandalı Bandırmalı Esin Kocabay isimli emekli bir öğretmen fark eder. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirilen olay sonrası, yetkililer ödülün iptali için girişimde bulunur.(1)

(1)Jüriyi rezil eden yarışma, Ahmet İmren,
Sabah 19 Haziran 1998

EZRA POUND

Ezra Pound'un Homeros'tan esinlenme ya da intihallerinin olduğu iddia edilmiştir.(1)

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

F

F.CELALETTİN

Türkolog Andreas Tietze, yazılarında F.Celalettin ismini kullanan Fahri Celalettin Göktulga'nın bir intihalini yakalar. Tietze'nin belgelediğine göre F.Celalettin, Nevadir-i Süheyli'nin 'Taciri Ganinin Civarında Olan Derviş-i Dilriş Kıssasıdır' adlı eserini, 'Avurzavur Kahvesi' adlı eserinde birebir intihal eder.(1)

(1)İntihal, Andreas Tietze,
Günümüzde Kitaplar, Ağustos 1980, s.8, sf.37-41

Faruk Yener: "Bilgiyi nereden aldın, diye nasıl sorarsınız?"

FARUK YENER

Bazı eserlerin okurlara çeviri olduğu halde özgün gibi sunulması sıkça görülmüştür.

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, Beyaz Köşk (Müzik Sarayı) Yayınları'nın ilk kitabı olarak piyasaya sunulan, Faruk Yener'in 'Müzik' adlı kitabının Arrow Book'un 'The Best of Music' adlı kitabından aparma olduğu iddia edilmiştir.

II. THE HERITAGE OF MUSIC

Folk Music

The term "folk song" has been current for about a hundred years, but there is still a good deal of disagreement as to what it actually is. Examples have ranged from Scots-Gaelic milking songs to the Beatles' "Yellow Submarine". The definition produced by the International Folk Music Council, while not perfect, is the best so far. It states that folk music is the music of the common people which is passed on from person to person by being listened to rather than learnt from the printed page. Playground rhymes and football songs are

Halkın ve Değişik

Halk Müziği

«Halk Müziği» ve «halk şarkısı» kavramları Batı'da yaklaşık yüzyıldan bu yana kullanılmakla birlikte gerçek anlamları henüz kesinlik kazanmış değildir. Genel inanca bakılırsa bir «yörük türküsü» de; bir «arabesk şarkı» da; «Pink Floyd» grubundan bir parça da bu ilgi içinde yer alabiliyor. Uluslararası Halk Müziği Kurulunun şu tanımlamasını, daha iyisi olmadığından kabul etmek gerek: «Halk Müziği, halk kesimlerinde ağızdan ağıza yayılan, notalarda bulunmayan ve nota-

Değişiklikler "Scots-Gaelic milking song" ile Beatles'ın "Yellow Submarine"i çevirisinde yerini "Yörük türküsü" ve "arabesk şarkı" ile "Pink Floyd" şarkısına bırakmış. Değişiklik bu kadar!

Ersu Pekin, (Sanat Olayı Ocak 1985) Faruk Yener'in kitabı ile Arrow Book'un kitabını paragraf paragraf, satır satır karşılaştırır. Ersu Pekin şöyle der bu yazısında: "Söz konusu olan, bu kitabın birkaç sayfasını ihmal ederek, olduğu gibi Türkçe'ye aktarmak ve ara yere bizimle ilgili bir iki bölüm ekleyip 'kendi adıyla' yayınlamaktır. Bazı sayfa düzenlemelerinin bile aynen alındığı, resimlerin tamamına yakın büyük bir çoğunluğunun aynen kullanıldığı kitabın rasgele bir yerini açıp diğeriyle karşılaştırınız. Sonuç, ürperticidir."(1)

(1)Alıntı mı çalıntı mı? Murat Batmankaya, Radikal Kitap 27 Haziran 2003

e Book of Music'ten.

Music Hall.

FERDİ TAYFUR

Şarkıcı Ferdi Tayfur, 'Emmoğlu' şarkısı yüzünden Yargıtay'dan uyarı alır. Yargıtay, şair-yazar Şemsi Belli'nin 'Çal emmoğlu çal' adlı ünlü şiirini besteleyerek kaset yapan, ardından da klibini çeken Tayfur'un şiiri müziğinde kullanış şekliyle, şairin manevi haklarını ihlal ettiğine karar verir. Şair Şemsi Belli vefat etmeden önce, 'Çal emmoğlu çal' adlı şiirinin Tayfur tarafından şiirin özellikleri bozularak bestelendiğini, kasette yayınlandığını, kendi bilgisi dışında eserin anlam, içerik ve niteliğine ters şekilde video klipler hazırlanarak, maddi ve manevi haklarının ihlal edildiğini belirtmiş ve tazminat davası açmıştı.

Davayı görüşen İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi Belli'nin şiiriyle ilgili olarak Ferdi Tayfur ve şirketine çoğaltma, yayma, plak ve benzeri faaliyetlerde bulunma konusunda yetki verdiği gerekçesiyle davayı reddetmişti. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, Belli'nin 'Emmoğlu' şiirini Ferdi Fon Şirketi'ne dilediği sanatçıya seslendirmesi için izin verdiğini ve telif ücreti de aldığını belirterek, bu şiir nedeniyle davacının hiçbir mali hak talep edemeyeceğine işaret eder.(1)

(1)Ayıp Ettin Emmoğlu, Hürriyet 13 Nisan 1996

FETHİ GÖZLER

İntihal sadece şiirde, hikayede ve romanda olmuyor. İnceleme sahası da bundan payını alıyor. Fethi Gözler'in 'Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri' adlı kitabının bazı bölümleri, Behçet Necatigil'in 'Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün bazı sayfalarını hatırlatır.

İşte benzer yorum örnekleri:

ÖRNEK 1

Behçet Necatigil:
Ahmet Paşa: "Şiirlerinde tasavvuf izleri bulunmayan Ahmet Paşa tek eseri mürettep divanındaki şiirleri arasında özellikle gazelleri ve sonraki yıllarda şarkı adını alacak olan murabbaları ile ün kazandı."(Behçet Necatigil,Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü,sf. 20)

H. Fethi Gözler:
Ahmet Paşa : "Şiirlerinde tasavvufa ait hiç bir iz yoktur. Tek eseri divanıdır. Ahmet Paşa'nın şiirleri arasında, gazelleri ve bilhassa sonraki yüzyıllarda 'şarkı' adını alacak olan 'murabbaları' önemlidir." (H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, sf. 32)

ÖRNEK 2

Behçet Necatigil:
"Asaf Halet Çelebi, kendi deyişiyle "hayatta olduğu gibi somut malzemeyle soyut bir âlem" yarattı: bir hayal ve duygu şairi değil, bir intuition (sezgi) şairi oldu..."(Behçet Necatigil, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, sf.105-106)

H. Fethi Gözler:
"Asaf Halet Çelebi, kendi deyişiyle 'hayatta olduğu gibi somut malzemeyle soyut bir âlem' yaratmıştır. Böylece bir hayal ve duygu şairi yerine bir sezgi şairi olmuştur." (H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, sf. 364)(1)

(1)Çalıntı raporu, Perihan Yüksel,
Varlık Ekim 1982, s.901, sf.31-33

FETHULLAH GÜLEN

Araştırmacı-yazar Murat Bardakçı, Fethullah Gülen'in 'Buhranlar Anaforunda İnsan' adlı eserinde, kaynak belirtmeden alıntı yaptığını iddia eder. Bu iddiaya kitabın yayıncısı Nil Yayınevi cevap verir.

Yapılan yazılı açıklamada, söz konusu kitabın orijinal nüshasında alıntı yapılan kaynağın yer aldığı; ancak Gülen'in el yazısı temize geçirilirken kaynak belirten ifadenin hata sonucu atlandığı ifade edilir. Gülen'in, Sızıntı dergisinde yayınladığı yazılardan derlenen 'Buhranlar Anaforunda İnsan' adlı kitabı 'Çağ ve Nesil' serisinin ikincisi olarak 1986'da yayınlanmıştı.

Bardakçı'nın yazısında bu kitapta yer alan 'Aydınlık Kapıya Doğru' makalesindeki bazı cümlelerin, Şemsettin Günaltay'ın 'Zulmetten Nura' isimli eserinden alıntı yapıldığı halde kaynak gösterilmediği ileri sürülüyordu. Açıklamada çıkan haberlerden üzüntü duyan Fethullah Gülen, "bunun kendi üslubu olmadığını" ifade ederek konunun arşiv çalışmasıyla aydınlığa kavuşturulması gerektiğini vurgular.

Yayınevi yaptığı çalışmada ulaştığı sonuçları şu şekilde açıklar: Fethullah Gülen söz konusu iktibasların başında "ifadenin Günaltaycasıyla" demiş,

ardından günlerdir kamuoyunu meşgul eden paragrafların rahat anlaşılması için üslupta yaptığı tasarruflarla yazısına almıştır. Fakat tebyiz (orijinal nüshasından temize çekme) esnasında müstensih tarafından "ifadenin Günaltaycasıyla" kısmı hataen atlanmıştır.

Nil Yayınevi'nin açıklamasında aynı seride yayınlanan Gülen'in diğer eserlerindeki iktibaslardan örnekler de verildi:

1-'Kalbin Zümrüt Tepeleri' ama, önce, Şehristânî'nin 'El-Milel ve'n-Nihal'i, Gazâlî'nin 'Tehâfütü'l Felâsife'si, Mustafa Sabri Bey'in Mevkıfu'l-Akli ve'l-İlmi ve'l-Alem'i, Günaltay'ın 'Felsefe-i Ûlâ'sı, Ali Arslan Bey'in 'El-Ba's ve'l-Hulud'u çerçevesinde, tasavvuftaki ruh telâkkisine giriş niteliğinde, aklın gri yamaçlarında küçük bir gezintinin yararlı olacağını düşündüm." (Ruh ve Ötesi, Sızıntı, Kasım 2002, Yıl 24, Sayı, 286)

2-Potansiyel değerlerini inkişaf ettirip bu zirvelere ulaşan insan için denecek bir şey varsa, o da ifadenin Akifçesiyle şöyle olmalıdır: "Onun mâhiyeti hattâ meleklerden de ulvîdir/Avalim onda pinhandır, cihanlar onda matvîdir." (Işığın Göründüğü Ufuk, s. 33)

3-"Evet her şey, Akifçe ifadesiyle: Allah'a dayanıp, sa'ye sarılıp, hikmete ram olmaktan geçmektedir." (Örnekleri Kendinden Bir Hareket, s. 83)

Yayınevi açıklamasının sonunda, "Muhterem Fethullah Gülen ve kamuoyundan özür dileriz" cümlesi yer alır.(1)

(1)Nil Yayınevi: Gülen, kaynak belirtmişti hata bizim, Zaman 15 Aralık 2004

FİDENTİNUS

Şair Fidentinus, MS. 42-104 yılları arasında yaşayan Romalı şair Martialis'in şiirlerini, kendi şiiriymişcesine söyler. Bunun üzerine Martialis, ağzından çıkan sözleri çalan Fidentinus'u 'plagarius'a benzetir. Azat edilen köleleri kaçıran korsana plagarius denilmektedir. Çalıntı yerine Batı'da genel olarak kullanılan plagiat, bu kelimeden gelmektedir.(1)

(1)İktibas ve İntihal, Eray Karınca,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/10_sayi.htm

FİKRET EVCİ

Mimar Sinan Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Fikret Evci'nin profesörlük tezinde intihal bilgiler olduğu için tezi reddedilmiştir.(1)

(1)Çok sayıda meraklısına, Murat Bardakçı,
Hürriyet 19 Nisan 1998

FİKRET ŞENEŞ

Ayten Alpman'ın söylediği, 'Bir başkadır memleketim' şarkısının orijinali geleneksel Yahudi müziğinin

en tanınmış parçası 'Rebe (Rabbı) Eumelekh'tir.(1)

Akort dergisi, 'Memleketim' şarkısının aranjörü Fikret Şeneş'le bir konuşma yapar. Şeneş, genel olarak hakkının ödenmediğinden şikayet ettiği konuşmasında çalıntı parçası 'Memleketim' şarkısının da izin almadan kullanıldığından yakınır: "Düşünsenize önüne gelen herkes söyledi. Şimdi de okullara vermişler. Okullarda okutuluyor ezberletiliyor ve hükümet benden izin almadığı gibi ne de bir teşekkür etti. Sadece kullanıyorlar güzel güzel. Ondan sonra da uyduruyorlar. Geçtiğimiz yıllarda TRT'de bir konserde 'Memleketim' söylendikten sonra altına Mehmet Akif Ersoy yazdılar. Tam çıldırıyordum onun için hemen aradım TRT'yi **'Bu İsrail halk şarkısıdır sözlerini de ben yazdım'** diye."(2)

(1)Efendi, Soner Yalçın, Doğan Kitap, İstanbul 2003, sf.463
(2)Samimi olmayan şarkı kalıcı olmaz,
Söyleşi: Hakan Eren, Akort dergisi,
http://www.birzamanlar.net/roportaj/fikretsenes.html

FOUCAULT

Foucault, eserlerinde Marks'tan öğrenip kullandıklarını tırnak içine almadığını, dipnot ve kaynak olarak da vermediğini yazar. Bunun gerekçesi olarak da, "Bir fizikçi durmadan Newton'a, Kopernikus'a gönderme yapmaz" demiştir.(1)

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

G

GARO MAFYAN

Besteci Garo Mafyan'ın adı esinlenme şeklinde intihal yapanlar arasında geçer.

GOETHE

Goethe, 779'da ölen azize Walpurgis'in efsanesinden Faust'ta yararlanmıştır.(1) Divan'ını yazarken de Hafız-ı Şirazi'den esinlenmiştir.(2)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.99
(2)Sanat Meseleleri, Suut Kemal Yetkin, De Y., 2.Baskı İstanbul 1962 sf.48

GOYA

İntihal ve kopyalama konusunda adı gündeme gelen sanatçılardan biri de ressam Goya'dır. Fakat Goya'nın kopyalamaları farklı bir nitelik taşıyor. Araştırmacılar Goya'nın başka ressamlar adına resimler ürettiğini ileri sürüyor.

Otuzu aşkın ünlü tablonun, bilinen usta ressamlara kendilerine ait olmadığı iddia ediliyor. Eserleri tartışılan ressamlar arasında Rembrandt, Rafael, Leonardo da Vinci, Titien, Valezquez ve Michel Angelo gibi büyük ustalar da var.

Fakat işin garip tarafı bu ünlü tablolar kopya da değil !

Bu resimler, orijinal olmasına orijinal ama bilinen ressamlarının değil, bir başka büyük ustanın, Goya'nın orijinalleri.

Başka bir deyişle, söz konusu tablolar birer Rembrandt, Rafael, da Vinci vs. sahtesi ama aynı zamanda gerçek birer Goya eseri.

Kanadalı sanat tarihçisi Medgessy bir gün, Rembrandt'ın 'Altın Miğferli Adam' adlı eserini büyüteçle incelerken, bazı çizgiler içine ustalıkla gizlenmiş pire kadar küçük yazılara rastlar. Çeşitli yerlere serpiştirilmiş bu yazılar ona hiç de yabancı değildir. Bunlar Goya'nın mikroskobik imzalarıdır. Bulguları karşısında dehşete düşen bilim adamı, dünyanın en büyük müzelerini dolaşmaya başlar ve daha başka ustaların birçok tablosunda aynı işaretlerle karşılaşır.

Araştırmalarını derinleştirmek için Goya'nın biyografisine geri dönen Medgessy ve Fransız sanat tarihçisi Peuech, onun hayatında şimdiye kadar dikkatlerden kaçmış önemli bir boşluk dönemine rastlarlar. 1766-71 yılları arasında İtalya'ya yerleşen Goya, bu dönemde hemen hemen hiçbir şey üretmez ve orada ne yaptığı hiç bilinmez. İki sanat tarihçinin ortak kanaati, Goya'nın bu yıllarda kendini sahte tablolar yapmaya hasretmiş olduğu. Peki, daha hayattayken dehasını herkese kanıtlamış bu

büyük usta neden böyle bir şey yapmaya gerek görmüştür? Bunun cevabı belki birtakım maddi zorluklar yüzünden bu yönde verilen siparişleri geri çeviremediği için. Belki de resim sanatının bütün dillerini büyük bir ustalıkla kullanabildiğini ve bunu en az kendinden önceki ünlü ressamlar kadar iyi yapabildiğini kanıtlamak için.(1)

(1)Goya sahtekar mıydı? Nokta 18 Ekim 1987 sf.44-45

GÜLAY GÖKTÜRK

Fatih Altaylı, Gazeteci Gülay Göktürk'ün bir yazısının Erica Jong'un bir yazısından intihal olduğunu iddia eder. 'Elli Yaş Korkusu' başlıklı yazısının Jong'tan birebir alınma olduğunu söyler. Altaylı'nın yazısı şöyle:

"Erica Göktürk
Yeni Yüzyıl Gazetesi'ni bilirsiniz.
Yazarları sürekli basın ahlâkı dersi verirler, meslek etiklerinden söz ederler. Entelektüel olmaları ya da kendilerini öyle zannetmeleri bir başka özellikleridir.

Kendilerini öyle zannettikleri için de, okurları dahil herkesi cahil ve geri zekâlı yerine koyarlar.

Bazen de yakalanırlar...
Şimdi yakalandıkları gibi.

Bu gazetenin yazarlarından Gülay Göktürk, geçen hafta 'Elliye Çeyrek Kala' başlıklı bir yazı yazmış. Güzel bir yazı...

Ama çalıntı. Hem de bire bir. Yani etkilenme falan değil, bire bir çalıntı.

Yaklaşık seksen satırlık (girişi ve çıkışı hariç) yazının hemen hemen elli satırı, ünlü bir yazarın, Erica Jong'un 'Elli Yaş Korkusu' adlı eserinden alınmış.

Hem de satır satır.

Meselâ Erica Jong, "**Kızım yetmişli sözcüğünü taş devri anlamında kullanıyor**" demiş. Gülay Hanım bunu "**Oğlum için yetmişli yıllar cilalı taş devri anlamına geliyor**" diye kullanmış.

Erica Jong, "**İçimdeki zaman saatinin acımasızca tıkladığını duyuyorum**" diye yazmış. Gülay Hanım bunu "**İçimdeki zaman saatinin acımasız tiktakları**" diye çevirmiş.

Erica Jong, "**Ellinci yaşımla yüzleşemiyorum**" derken, Sayın Göktürk "**Orta yaşımla hâlâ yüzleşemiyorum**" demeyi tercih etmiş.

Yazı baştan sona böyle benzerliklerle sürüyor. Gülay Göktürk, Erica Jong'un yazısına bir giriş ve çıkış ekleyip, üzerine imzasını atıyor. Hiç çekinmeden.

Kendini çok akıllı, herkesi aptal ve cahil sanıyor. Benden duymuş olmasın, ama bu düşüncesinde tamamen yanılıyor."(1)

(1)Erica Göktürk, Fatih Altaylı, Hürriyet 2 Mart 1996

GÜNELİ GÜN

Amerika'da yaşayan yazar Güneli Gün, 'Bağdat Yolları'nda adlı romanının ilk sayfasında şunları yazar: "Binbir Gece Masalları'ndan alınmış, çalınmış, uyarlanmış sihirli serüvenler..."(1)

(1)Medya sanatçıyı çalakalem suçluyor,
Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73

GÜZİDE BALCI

Yönetmenliğini Güzide Balcı'nın yaptığı 'Bir İstanbul Masalı'nın başlangıcındaki tüy efektinin, 'Forrest Gump' filmine benzediği iddia edilmiştir. (1)

(1)Ayyy Çok Esinlendimmm (!), www.ozgurgelecek.org

H

HALİDE EDİP ADIVAR

Halide Edip Adıvar, 'Handan' romanını yazarken Halit Ziya'nın 'Nemide' adlı romanından etkilendiğini söylemiştir.(1)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.149

HALİL BERKTAY

Hayatını, Türklerin Ermenilere soykırım yaptığı gibi bir büyük yalanı ispata adayan Sabancı Üniversitesi

öğretim üyesi Prof.Dr. Halil Berktay, geçmişte Aydınlık Hareketi kurmaylarındandı. Berktay'ın eski lideri Doğu Perinçek'ten kaynak göstermeden çalıntı yaptığı iddia edilir. Aydınlık'ta yer alan iddiaya göre Berktay, Doğu Perinçek'in 'Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek' ile 'Kemalist Devrim' başlıklı kitaplarından genellikle makaslamak suretiyle bazı yerlerde ise ufak tefek değişikliklerle aparmalar yapmıştır.(1)

(1)Halil Berktay Devşirilen Tarihçi, Aydınlık 17 Nisan 2005
(2)Devşirme tarihçinin akademik namusu Halil Berktay'ın çalıntıları-3, Aydınlık b.tarih

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

Halit Ziya Uşaklıgil'in 'Ferdi ve Şürekası' romanı, bir çok bakımdan 'Nemide' ile 'Bir Ölünün Defteri' romanlarının yeniden yazımıdır. Böylece Uşaklıgil intihal olayına yeni bir boyut getirerek, kendi eserini kendisi intihal etmiştir.

Hüseyin Cahit Yalçın, Halit Ziya'nın 'Nadide' adlı romanının 'zavallı bir Ahmet Mithat öykünmesi' olduğunu söyler. Robert P. Finn'e göre Halit Ziya Uşaklıgil'in 'Mavi ve Siyah' romanı, Balzac'ın 'Kayıp Hayalleri'nden izler taşır. Ayrıca başkarakter Ahmet Cemil, Mizancı Murat'ın kahramanı Mansur Bey'e

benzer. Zaten Mansur Bey de Tolstoy'un kahramanı Levin'e benzer.(1)

Cevdet Kudret; Halit Ziya'nın 'Mai ve Siyah' romanını adlandırırken bile Stendhal'ın 'Kırmızı ve Siyah' adlandırmasına özendiğini söyler.(2)

Halit Ziya Uşaklıgil'e göre çalma, intihal, aparma ya da kılıfıyla söylenirse taklit hiç de ayıp değil. Ona göre Batı'yı taklitte "bihakkın muvaffak olmak" esaslı bir şeydir.

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.38,139
(2)Gelenekten Yararlanma Sorunu, A.Turan Oflazoğlu, Sanat Olayı, Aralık 1981, s.12, sf.70-75

HAYAL ÖZIŞIKLIOĞLU KÖKSAL

Murat Bardakçı, Dr. Hayal Özışıklıoğlu Köksal'ın 'Kalite Okullarına Geçişte Toplam Kalite Yönetimi' adlı kitabının çalıntı olduğunu ileri sürer: "108 sayfalık kitabın birçok bölümü alıntı sınırlarını çoktan aşmış, bir başka yazarın, John Jay Bonstingl'in 1992'de çıkarttığı "Schools of Quality. An Introduction to Total Quality Management in Education' isimli eserden makaslanmış. Makaslamalar daha ilk paragraftan başlıyor. Birinci bölüm, Bonstingl'in 6. ve 7. sayfalarının aynen tercümesi. İntihal edilmiş bahisler sonra ardarda geliyor, meselá "Total Quality in Japan" (sah: 12) bahsi Hayal Hanım'da "Japonya'da Toplam Kalite" (sah: 14), "Total Quality Revisted in the United States" (sah: 16) bölümü "Toplam Kalite Yeniden ABD'de" (sah: 17) oluyor, intihaller böyle devam edip giderken orijinaldeki çizimler de makastan nasibini alıyor, birdenbire Türkçeleşiveriyorlar."(1)

(1)Hayal Hanım'ın küçük hayali, Murat Bardakçı, Hürriyet 23 Ocak 2000

HAYATİ

Divan edebiyatı şairlerinden Ahmet Rıdvan'ın 'İskendername' ve 'Hüsrev ü Şirin' mesnevilerini, Hayati mahlaslı bir şair kendisine mal eder.(1)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

HAYATİ TEZEL

Mete Tunçay, Deniz Müzesi Eski Müdürü Öğr. Alb. Hayati Tezel ile M.Erem Çalıkoğlu'nun birlikte hazırladığı 'Boğaziçi ve Saltanat Kayıkları' adlı eserin, Prof. Dr. Cengiz Orhonlu'nun 'Osmanlı Türkleri Devrinde İstanbul'da Kayıkçılık ve Kayık İşletmeciliği' adlı makaleden ve Abdülhak Şinasi Hisar'ın 'Boğaziçi Mehtapları' adlı kitabından toplama bir yayın olduğunu ileri sürer.(1)

(1)İktitaf'tan İntihal'e Boğaziçi ve Saltanat Kayıkları, Mete Tunçay, Tarih ve Toplum Şubat 1984, s.2, sf.68

HAYDAR ÖZPINAR

Prof. Dr. Haydar Özpınar tarafından yazılan 'At Beslemesi' adlı kitabın, Alman bilim adamı Helmut Meyer'in 'Prefde Fütterung' isimli kitabından kopyalanarak yazıldığı iddia edilmiştir. Konuyla ilgili olarak İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İrfan Papila imzası ile yapılan yazılı açıklamada, iddialarla ilgili olarak dekanlık ve rektörlükçe oluşturulan inceleme komisyonları tarafından hazırlanan raporlar doğrultusunda, Prof. Dr. Haydar

Özpınar hakkında soruşturma açılmasına karar verildiği belirtilir.(1)

(1)Prof. Özpınar'a kötü haber, Vakit 7 Mayıs 2005

HİLAL CEBECİ

Hilal Cebeci, 'İpe ipe' adlı şarkısının klibinde bir kaç dakikalığına da olsa ünlü starlar Shakira, Jeniffer Lopez ve Kylie Minoque'a benzer. Kliple ilgili olarak konuşan Cebeci, "Amacım onları taklit etmek değil sadece ortaya farklı ve ilginç görüntüler çıkarabilmekti" diye konuşur.(1)

(1)2.5 Milyara Star Oldu... Kapris 30 Mart 2003

HULKİ SANER

Yönetmen Hulki Saner'in 'Fıstık gibi maşallah' filmini, 'Bazıları Sıcak Sever' filminden esinlenerek çektiği ileri sürülür.

HÜSEYİN SUAT YALÇIN

Şahabettin Süleyman; Servetifünuncu Hüseyin Suat Yalçın'ın 'Kirli Çamaşırlar' ve 'Kundak Takımı' oyunlarından söz ederken: "Esasları Fransızca'dır" der. Sonra da, arkadaşı olduğu anlaşılan Hüseyin Suat'ı kırmamak için sözlerine şunları ekler: "Mamaafih, Suat, bunları Türkçe'ye tatbik etmek ve uygun hale getirebilmek için büyük bir kalem ustalığı, büyük bir yetenek göstermiştir."(1)

(1)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9

İ

İBRAHİM TATLISES

İbrahim Tatlıses, 'Kara Üzüm' adlı türkünün telif hakları yüzünden mahkemelik olur. Mehmet Durak Şerbetçi'ye ait olduğu iddia edilen türküyü programlarında sık sık seslendiren Tatlı-ses, eseri 'İşte Benim Hayatım' adlı albümüne de alır. Tatlıses, kaset kapağında türküyü anonim olarak gösterir. Şerbetçi'nin kızı Sultan Arkat ile oğlu Mehmet Nuri Şerbetçi, Şanlıurfa 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde ele alınan davada türkünün babalarına ait olduğunu kanıtlarlar. Alınan karara göre Tatlıses, Şerbetçi'nin mirasçılarına 30 milyar lira ödemeye mahkum edilir.(1)

(1)30 milyarlık dava, Gül Özgüven, Posta 8 Haziran 1999

İHSAN DOĞRAMACI

Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın Amerikalı meslektaşı Dr. Benjamin Dr. Spock'un 'Çocuk Bakımı ve Eğitimi' adlı kitabından intihal yaptığı iddia edilir. Bu iddiayı ilk dile getiren Uğur Mumcu'dur.(1)

İddiaya göre Doğramacı, 'Annenin Kitabı' adlı eserinde, 'Çocuk Bakımı ve Eğitimi' kitabından kaynak belirtmeden alıntılar yapar. Mumcu'dan yıllar sonra bu defa da Prof. Dr. Hasan Yazıcı konuyu gündeme getirir. Bu iddia üzerine Doğramacı, Yazıcı'yı mahkemeye verir. İlk yargılamada mahkeme, Doğramacı'yı haklı bulur ve Yazıcı'yı 10 bin YTL tazminat ödemeye mahkum eder.

Ancak, Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi, mahkumiyeti esastan bozup, Doğramacı'nın intihalini kesinleştirir. Mahkeme, intihalin hoş görülemeyeceğini vurgulayarak, Doğramacı'ya ceza verir.(3-4)

(1)Doğramacı, Uğur Mumcu, Cumhuriyet 29 Kasım 1981
(2)Doğramacı, Milliyet 15 Kasım 2000
(3)İntihalde Ulusal Kriterler!, Rahmi Yıldırım,
http://www.sinbad.nu , 21 Aralık 2004 /
Cumhuriyet, 16 Aralık 2004
(4)Yaratıcılık açığımız ve aşırmacılık, Şahin Alpay,
Zaman 10 Nisan 2004

İLHAN BERK

Erdoğan Alkan göre, "İlhan Berk (çalıntı konusunda) öyle ileri gidiyordu ki, genç Türk şairlerinin şiirlerini bile araklıyordu."

İPEK CİNGİ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nden Prof. Dr. M. İpek Cingi, E. Cingi, Y. Aktan ve A. Başaran isimli öğretim üyelerinin, İngiltere'deki bir bilimsel kongreye çalıntı tebliğ gönderdikleri ileri sürülür.(1)

(1)Hayal Hanım'ın küçük hayali, Murat Bardakçı, Hürriyet 23 Ocak 2000

İSMAİL ACAR

İsmail Acar, 'sosyetenin ressamı' olarak adlandırılır... Açtığı her sergide, resimleri yüksek fiyatlarla satılır. Ancak Acar da kopyacılıkla suçlanmaktadır. Onun bu şekilde suçlanmasına yol açan resmi, Türkiye'de düzenlenen bir müzayedede satışa sunulur. Resim, bugüne kadar belki binlercesi çizilmiş klasik bir "uzanmış çıplak" resmidir... Acar'ın "uzanmış çıplak" resmi, Amerikanın tanınmış ressamlarından Andrew Wyeth'in bir resmiyle şaşılacak derecede aynıdır.(1)

(1)Bu daha önce yapılmıştı!, Mehmet Y.Yılmaz, Milliyet 17 Haziran 2005

J

JACQUES CAZOTTE

Jacques Cazotte, 'Contes a dormir debout' adlı eserinde 'Binbir Gece Masalları'nın olay örgüsünü tekrarlar. Sultanın yerine bir türlü uyuyamayan bir Markizi; Şehrazad'ın yerine, her akşam sıkıcı bir öykü anlatan bir papazı koyar.(1)

(1)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi, Ankara 2004, sf.300

JACOB EPSTEİN

Jacob Epstein, Martin Amis'ten kelleşen erkek kafası tasvirini çalar. Martin Amis de bunu zaten önceden Charles Dickens'tan çalmıştır.(1)

(1)http://sozluk.sourtimes.org

JAMES JOYCE

David Hayman; James Joyce'un kitaplarında Mal-

larme'den aktarılma çok sayıda parça bulmuş ve çoğunun üstü kapalı yapıldığını belirlemiştir.(1) Ayrıca 'Odyssee'nin yeniden yazımı olan Joyce'un 'Ulysses'i Homeros'un eserindeki vak'anın modern bir versiyonda doğrudan bir dönüşümüdür.(2)

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29
(2)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi,
Ankara 2004 sf.295

JASON BLAİR

Abd'deki New York Times gazetesinin 4 yıllık muhabiri Jason Blair'in haberlerinin bir kısmının yalan ve çalıntı olduğu anlaşılır. Çalıntı olayı ortaya çıkınca, gazete kendi içinde geniş bir soruşturma yapar. Soruşturma sonucunda Blair'in imzasıyla çıkan 73 haber ve yazıdan 36'sının yalan ve çalıntı olduğu anlaşılır.

New York Times, bunu skandal olarak nitelendirir ve gazetenin 152 yıllık tarihinde en vahim olayın yaşandığını belirterek okurlarından özür diler. Ancak özür dilemek, skandalı örtbas etmeye yetmez. Gazete çalışanlarının hepsinin müdahil olduğu soruşturmada, dikkatsiz davranarak skandala zemin hazırlamakla suçlanan genel yayın yönetmeni

Howell Raines ve yazı işleri müdürü Gerald Boyd da istifa etmek zorunda kalırlar.(1)

(1)İntihalde Ulusal Kriterler!, Rahmi Yıldırım,
http://www.sinbad.nu , 21 Aralık 2004

JOANNE KATHLEEN ROWLİNG

Joanne Kathleen Rowling, çocuklar için 'Harry Potter' romanlarını yazar. Rowling'in romanında 'Kutsal Kâse' adlı eski bir masaldan 'esinlendiği' belirtilmektedir.

Serge Tisseron, Le Monde Diplomatique'nin Ocak 2002 sayısında 'Yeni Bir Efsane-Ailelere Harry Potter' başlıklı yazısında Rowling'in esinlenmelerini örnekleriyle sergiler.

Tisseron'a göre benzerlikler şöyle: 'Çok özel silahların kullanılması, simgesel hayvan olarak geyik, öpücük sınavı, hayat veren kazanın rolü ve son olarak özel bir yazgının kanıtı olarak yara izi.'(1)

(1)Esinlenmenin de ötesinde, Senih Kavlak,
Hürriyet 6 Mayıs 2002

JULİEN GRACQ

Julien Gracq, 'Un Beau Tenebreux' adlı romanında İncil, Hristiyanlık kültürü, Rimbaud, Poe, Chateaubriand, Faust, Vigny başta olmak üzere pek çok başka yazara ve esere açık ya da kapalı göndermeler yapar. Gracq ayrıca çok sayıda anıştırmaya, telmihe de yer verir çalışmasında.

Alfred de Vigny'nin 'Les Amants de Montmorency' (Montmorency'li Sevgililer) adlı şiiri Julien Gracq'ın 'Un Beau Tenebreux' (Karanlık Adam) adlı romanının temel referansını oluşturur. Bu yolla Gracq, Vigny'nin şiirine verdiği anlamı da kendi eserinde büyük ölçüde ters yüz eder.(1)

(1)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum, Öteki Yayınevi, Ankara 2004, sf. 335-339

K

KADİR TOPBAŞ

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın Haliç üzerine yapılması için çizdiği köprü projesine, Mimar Prof. Ahmet Vefik Alp'ten intihal suçlaması yapılır.

Topbaş'ın bizzat çizerek önerdiği köprünün, aynı sistem ve görüntüde inşa edilmiş dünyada en az 10 benzerinin olduğunu iddia eden Prof. Alp, örnek gösterdiği, Hollanda'nın Rotterdam şehrindeki 'Erasmus', İspanya'daki 'Sevilla' ve Abd'nin Kaliforniya şehrindeki 'Turtle Bay' köprülerinin fotoğraflarını da yayınlar.

Alp, şu görüşlere yer verir: "**İstanbulumuzun tarih ve kültür yüklü kalbine kopya, alıntı, esinlenme, yorumlama, ne derseniz deyin, bir köprüyü önermeniz beni hayal kırıklığına uğrattı.** Köprünün, boynuz şekli verilmiş ayakları ucuz bir sembolizm, fantezi. Mimar deyimiyle, Disney veya Las Vegas mimarisi, tıpkı çizgi filmlerdeki gibi."(1)

(1)Bu da mı intihal?, Milliyet 6 Nisan 2005

KAFKA

Franz Kafka, 'Amerika' adlı romanını, Charles Dickens'e öykünerek yazdığını açıkça söyler.(1)

(1)Gelenekten Yararlanma Sorunu, A.Turan Oflazoğlu, Sanat Olayı, Aralık 1981, s.12, sf.70-75

KANİ KIPÇAK

Yönetmen Kâni Kıpçak'ın 'Fırtına Geçti' filmini, 'Susana la perversa' filminden esinlenerek yaptığı iddia edilmiştir.

KAVAFİS

Seferis, 'Kavafis ile Eliot–Bir Karşılaştırma' başlıklı eleştirel denemesinde, metinlerarası ilişkiler bağlamında doğan kuşkulara ve bu çerçevede önemsenmesi gereken ölçülere dikkat çeker.

Seferis aktardığı bir anektodla, Kavafis'in yaklaşımını özetler: Kavafis dostlarına **"Gregory Nazien-sen'in kitabını bulamadığım için iki şiirim kaza-ya uğradı"** dermiş.

Kavafis'in hayatı ve sanatı üzerine en eksiksiz yorumları yapan Timos Malanos şöyle der: **Kavafis şiirinde başka yerden alınmış cümleler, hatta eski metinlerden çevrilmemiş uzun alıntılar kullanarak bir şairden çok bilimsel denemeler yazan bir insan gibi davranır.**(1)

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

KEMAL ALEMDAROĞLU

Yazarları arasında bazı tanınmış cerrahlarla birlikte İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun da bulunduğu 'Laparoskopik Cerrahi' adlı kitabın, 'New Developments in Laparoscopy' adlı kitaptan aşırıldığı iddia edilir. Bu intihalden dolayı, Türk Tabipler Birliği tarafından Alemdaroğlu'na, iki ay meslekten men cezası verilir. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de başka bir hukuksuzluğu daha ortaya çıkınca kendisini rektörlükten uzaklaştırır.(1)

(1)İntihalde Ulusal Kriterler!, Rahmi Yıldırım,
http://www.sinbad.nu , 21 Aralık 2004

KEREM ALIŞIK

Kerem Alışık'ın babası Sadri Alışık için kaleme aldığı ve Elele Dergisi'nin ekim (2003) sayısında yer alan mektubu, dergi okuyucularını şaşırtır. Mektuptaki birçok cümlenin Murathan Mungan'ın giden bir sevgilinin ardından yaşanan duyguları kaleme aldığı "Yalnız Bir Opera' adlı eserindeki satırlarla büyük benzerlikler taşıdığı, bazı bölümlerde ise açıkça aşırma olduğu gözlenir. İşte benzerliklere birkaç örnek:

Kerem Alışık: Sonbaharın sonuydu gittiğinde...
Murathan Mungan: Yaz başıydı gittiğinde...

Kerem Alışık: Koca bir hayat girdi aramıza...
Murathan Mungan: Gittin. Şimdi bir mevsim değil, koca bir hayat girdi aramıza.

Kerem Alışık: Bana zamandan falan söz ediyorlar. Ben de biliyorum her şeyi zamanın yaptığını, zamanın her şeye iyi geldiğini.
Murathan Mungan: Bana zamandan söz ediyorlar. Gelip size zamandan söz ederler. Yaraları nasıl sardığından, ya da her şeye nasıl iyi geldiğinden.

Kerem Alışık: Şimdi biz gökyüzünde birbirinden

uzağa düşen, bir daha kavuşamayacak olan, sönmüş iki yıldız misali boşlukta yuvarlanıyoruz.
Murathan Mungan: Biz neyiz biliyor musun? Akıp giden zamana göz kırpan yorgun yıldızlar gibiyiz. Birbirine uzanamayan, boşlukta iki yıldız gibiyiz.

Kerem Alışık: Upuzun bir karakış başladı, hepimiz birden girdik soğuk, kara ve kuru bir mevsime.
Murathan Mungan: Upuzun bir kış başlıyor sevgilim. Ayrılığımızın kışı başlıyor. Giriyoruz kara ve soğuk bir mevsime.(1)

(1)Kerem'in mektubunda kopya satırlar, Nigar Akan, Hürriyet 30 Eylül 2003

KEREM YAMAÇ

Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Haydar Bulgak, yine aynı fakültede öğretim üyesi olan Prof. Durmuş Bozkurt ve doktorantı Kerem Yamaç'ın kendisi ve başka bilim adamlarının yayınlarından intihal yaptığı iddiasıyla idareye başvurur.

Bunun üzerine Prof. Bulgak hakkında önce soruşturma açılır ve kınama cezası verilir. Bulgak, idarenin bu kararını yargıya taşır. Yargı cezayı iptal eder. Ardından yine bir disiplin soruşturması yapılır ve bu kez Bulgak'a 'maaş kesme' cezası verilir. Yargı, idarenin bu kararını da iptal eder. Sonra 'aniden' Prof. Bulgak'ın Ereğli M.Y.O.'da hizmetine ihtiyaç duyulur! Yargı bu kararı da iptal eder, ancak üniversite davayı temyiz eder.

Bulgak'ın başına gelenler bunlarla sınırlı kalmaz. Bulgak'ı yıldıramayan yönetim bu kez de Bulgak'ın aynı fakültede öğretim üyesi olan eşi Dr. Ayşe Bulgak'ı, 'denenmek üzere' altı aylığına Ereğli'ye görev-

lendirir. Bayan Bulgak yargıya gidip davayı kazanır ancak görevine gitmediği için memuriyetine son verilir. Bu arada Prof. Bulgak, idare aleyhine açtığı davayı kazanınca idare Prof. Bulgak'ı Matematik bölümündeki görevine iade eder ancak bu defa da Uygulamalı Matematik Araştırma Merkezi Müdürlüğü görevi Bulgak'a verilmez. Prof. Bulgak 14 Şubat 2005'te de bu kez Karaman'daki bağlı İ.İ.B.F. İşletme Bölümüne bir yıl süre ile görevlendirilir, yani bir nevi sürgün edilir.(1)

(1)Yargı mı üstün rektör mü?, Faruk Mangırcı, Star 19 Nisan 2005

KEZBAN ARCA BATIBEKİ

Yönetmen Atıf Yılmaz'ın kızı, ressam Kezban Arca Batıbeki'nin resimlerinde Mel Odom öykünmesi olduğunu söyleyenler vardır.(1)

(1)Medya sanatçıyı çala kalem suçluyor, Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73

KUDSİ ERGÜNER

Kudsi Ergüner, Hacı Bektaş Veli'nin 'Vilâyetname' adlı eserinin Fransızcasını Paris'te yayınlar. Murat Bardakçı Ergüner'i eseri kimin metnini esas alarak çevirdiğini söylemediği için eleştirir.(1)

(1)Siz unutabilirsiniz ama biz unutturmayız,
Murat Bardakçı, Hürriyet 15 Mart 1998

L

LA FONTAİNE

La Fontaine'in Beydeba'dan, 'Kelile ve Dimne'den yararlandığı söylenir.(1)

(1)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9

LAUTREAMONT

Julia Kristeva; Semiotike adlı eserinde, Lautreamont'un 'Maldoror'un Şarkıları'nda Pascal ve La Rochefoucauld'dan olumsuzlayarak alıntıladığı örnekleri verir.(1-2)

(1)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık-2-, Hilmi Yavuz,
Zaman 1 Mayıs 2002
(2)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri, Enis Batur,
Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

LEONARDA FİBONACCİ

Kuzey Afrika'da seyahat etmiş ve bir müslüman öğretmenden ders almış olan Pizalı Leonarda Fibonacci, 1202 tarihinde en önemli özelliği İslam rakamlarının kullanılması olan bir eser neşreder. Avrupa riyaziyatının başlangıcı bu eser olur.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.39

LEVENT KAZAK ===) DANİEL KOPLOWİTZ

LEVENT YÜKSEL

Rusya'da yayınlanan 'Arabica Latina' adlı albümde, Levent Yüksel'in seslendirdiği 'Zalim' adlı şarkı değiştirilerek intihal edilir. Ancak Levent Yüksel'in de başkalarının eserlerinden esinlendiği iddia edilir.

LİZ BEHMOARAS

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi doktorlarından Şahap Erkoç, Liz Behmoaras'ın yazdığı 'Mazhar Osman, Kapalı Kutudaki Fırtına' adlı kitapta intihaller ve maddi yanlışlar olduğunu ileri sürer. Erkoç iddialarını ortaya koymak için 23 sayfalık bir makale kaleme alır. Makale, 3P (Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji) dergisinde yayınlanır.

Yazar Liz Behmoaras, bu iddiayı şöyle cevaplandırır: "Kitabım biyografik özellikler taşıyan bir roman ya da roman tarzında yazılmış bir biyoğrafi. Dr. Şahap Erkoç, meseleyi eleştiriden çıkartıp kişisel bir kavgaya dönüştürdü. Evet, 432 sayfalık kitabın 67 sayfasında Tevfik Sağlam'ın 'Nasıl Okudum?' isimli kitabından faydalandım. Maddi hatalar yapmış olabilirim. Bu da psikiyatri tarihine yabancı olmaktan, eski Türkçe metinleri anlayamamaktan kaynaklanmıştır."(1)

(1)Mazhar Osman fırtınası, Sefa Kaplan,Hürriyet 11 Kasım 2001

LÜTFİ AKAD

Yönetmen Lütfi Akad'ın 'Görünmeyen Adam' filmini 'Görünmeyen Adam' romanından, 'Meçhul Kadın' filmini 'La femme x' piyesinden esinlenerek çektiği iddia edilir.

M

MACİT GÖKBERK

Macit Gökberk'in meşhur 'Felsefe Tarihi'nin, tercümanlığını yaptığı hocası Ernst von Aster'den esinlenme olduğu iddia edilmiştir.

MAHİNUR ERGUN

'Kampüsistan' üniversite öğrencilerinin hayatından kesitler anlatan bir televizyon dizisi. Yönetmenliğini Uluç Bayraktar'ın yaptığı ve senaryosunu Mahinur Ergun, Deniz Ergun ve Cenk Aksoyer'in yazdığı dizi için de intihal iddiası ortaya atılır.

Televizyon yorumcusu Burhan Ayeri dizi için şu yorumu yapıyor: "**Senaryo sanki, Amerika ve Fransız yapımı benzerlerinden derlenmiş gibi. Hatta gibisi fazla. Fazlaca esinlenilmiş!**"(1)

(1)Kampüsistan fransız filmlerine benziyor,
Burhan Ayeri, Güneş 13 Kasım 2004
senaristim.blogspot.com/ 2003_11_01_senaristim_archive.html

MAHSUN KIRMIZIGÜL

Mahsun Kırmızıgül'ün 'Kardeşlik Türküsü' adlı şarkısının Vangelis'in '1492' adlı eserinden esinlendiği iddia edilmiştir.

MAX WEBER

Max Weber'in 'Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu' adlı meşhur tezinin, Benjamin Franklin'den esinlenerek ortaya çıktığı iddia edilmiştir.(1)

(1)Sosyal Hareketlerin Sosyolojisi, Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Birleşik Y., İstanbul 1997, sf.377

MARC NORMAN

Şekspir'in eserlerinin özgün olup olmadığı tartışılırken Şekspir'i anlatan 'Aşık Şekspir' filminin senaryosunun da çalıntı olduğu iddia edilir. Filmin senaryosu iki kişinin ortak çalışması ile yazılmış. Bunlardan biri İngiliz tiyatrosunun yaşayan en önemli oyun yazarlarından Tom Stoppard; diğeri ise filmin fikir babası olarak gösterilen Amerikalı senaryo yazarı Marc Norman.

Günümüz edebiyat eleştirmenlerinden Profesör Lisa Jardine, 'Aşık Şekspir' ile 1941 tarihli bir roman olan 'No Bed For Bacon' arasında enteresan benzerlikler bulunduğuna işaret ediyor. 'No Bed For Bacon' adlı bu romanın yazarları ise Carlyl Brahms ve S. J. Simon...(1)

(1)Edebiyat hırsızlıktır, Radikal İki 28 Mart 1999

MARCUS CATO

İhtiyar veya Censorius diye bilinen Romalı devlet adamı Marcus Cato (İ.Ö. 234-149) yaşlılığında, Yunanlılar'dan esinlenmiştir. Daha çok Thucydides ve Demostenes'ten etkilenmiştir. Dahası Cato, bazı söylevlerini ve kimi özdeyişlerini, kelimesi kelimesine bahsedilen eserlerden almıştır.(1)

(1)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9

MARQUEZ

Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Kolombiyalı yazar Gabriel Garcia Marquez, 'Kırmızı Pazartesi' adlı romanında, yaşanmış bir öyküyü izinsizce kullanmakla suçlanır. Suçlamanın sahibi Miguel Santiago

Reyes yazardan, "özel hayatın gizliliği"ni zedelemekten milyonlarca dolar tazminat ister. Reyes, açıklamasında 1951 yılında evlendikten birkaç saat sonra karısının bakire olmadığını anladığını ve bu yüzden karısını babasının evine geri gönderdiğini anlatıyor. Reyes'e göre karısının erkek arkadaşı, aynı gün karısının erkek kardeşleri tarafından bıçaklanarak öldürülür. Bu olaylar, Marquez'in romanında aynen yer alır.(1)

(1)Marquez de arakçı mı?, Can Ataklı, Sabah 27 Aralık 1994

MAZHAR ALANSON

Mazhar-Fuat-Özkan'ın (MFÖ) 'Agannaga' adlı albümündeki bir çok şarkı sözünün Çetin Altan'ın 'Zurnada Peşrev Olmaz' kitabından alındığı iddia edilir. Bu kitapta, Altan'ın Çarşaf mizah dergisinde Hüseyin Zurna takma adıyla yazdığı mizahi yazılar yer alır.

MFÖ'nün adı geçen kasetinde yer alan şarkıların biri hariç hepsinde Mazhar Alanson ismi yer alıyor.

Albümdeki 'Yaz Tatili', 'Rüşvet', 'Patlamalar', 'Borsazade', 'Belediye Nerede' adlı şarkıların sözlerinin Altan'ın kitabındaki yazılardan derlenerek oluşturulduğu öne sürülür.

ÖRNEK 1: Yaz Tatili

Çetin Altan:
"Yaz tatili özellikle kesenin katilidir. Deniz kıyısında azıcık serinleyeyim, bir parça başımı dinleyeyim derken borç kuyusuna tepetaklak gidersin."

Mazhar Alanson:
"Yaz tatili paranızın katili. Biraz serinlemeye / Kafamı dinlemeye / Giderim ben tatile / Ellibini, yüzbini / Bikinisi, bluzu / Pantolonu, mayosu / Para kalmaz."

Kalan bölümde cümleler birebir kullanılmamış, ancak iki sayfalık metnin özü şarkı sözlerine doğrudan yansıtılmış. Bazı kelimeler ise eskimiş olduğu düşünülerek değiştirilmiş. Örneğin Altan "kese," Alanson "para" diyor.

ÖRNEK 2: Rüşvet

İkisi de "Rüşveti kim alır" ile başlamış. (Altan başlık olarak kullanmış, Alanson ilk mısra...)

Alanson:Vaktiyle kendisinden izin almıştık

Mazhar Alanson intihal iddialarına şöyle cevap verir: "Biz Çetin Altan'dan aldığımızı her yerde söylüyorduk zaten. Aynısı değil, sadece fikir alıntıları var. Teşekkür yazacaktık olmadı. Ama bu büyük bir şey değil. Ben zamanında Çetin Altan'a sordum, işte "Kullanabilir miyiz" diye. "Tabii ne yaparsanız yapın" dedi. Yani ortada hırsızlık gibi bir şey yoktur.

Bakın, ben o kaset için 5 yıl çalıştım, şarkılar çıkarttım. Biz aslında "Zurnada Peşrev" diye müzikal yapacaktık, hazırlamıştık ama, bir anda 20 parça istenince bunlardan birkaç tanesini kasete aldık. 'Dönmem Yolumdan'ı yazanlar diye dört şair adını

zikrettim. Telif hakları bile şaşırdı. Söz araklamak gibi bir huyum yoktur. Benim hatam "özel teşekkür" bölümüne onun adını yazmamak oldu. Biz iki şirketle çalışıyorduk, o iki şirket birbirine girdi. Benim de yapımcılarla aram pek iyi değildi, küs gibi bir şey olmuştum. İki şirketin arasında kaldık. Kapağı da çocuklar hazırladı. Ben Çetin Altan'ı arayıp söyleyecektim... Benim kabahatim bunu yapmamak oldu."

Çetin Altan, Alanson'u şöyle cevaplar: "Bana da geçenlerde biri söyledi de öğrendim. Haberim yoktu. Ayıp bu, rezalet. Onlara "Kullanabilirsiniz" dedik ama bu "Altına adını yaz" anlamına gelmez. Bu ilk önce nezaket kuralı zaten, kibarlık. Yanlış anlamayın telif hakları meselesi değil, patent meselesi. Başkasının ürününe saygı gösterme meselesi. **Bu ölçüde korsanlık yapmamak lazım.** En azından bir sanatçı yapmamalı. Sanatçı insan emeğine saygısı olan kişidir. Kendisi de ürettiği için. Sanatçı sanatçıya saygı göstermezse... Yardımlaşma olabilir ama, metin o kadar net bir şekilde kullanılmış ki. Yakıştıramadım gerçekten, müziklerini de severim. Dışarıda bir sürü şairin şiiri kullanılır ama, altına adı da yazılır. Böyle şeyler geçen yüzyılda yapılmazdı. Nezaket meselesi..."(1)

(1)Sen neymişsin be abi!,Aktüel 10-16 Eylül 1992, s.62, sf.60-62

MAZHAR ŞEVKET İPŞİROĞLU

Sezer Tansuğ, Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun ünlü Alman sanat tarihçisi Heinrich Wölfflin'in bir eseri üzerine hayranlık uyandıracak şekilde yattığını yani maharetle intihal yaptığını ileri sürer.(1)

(1)Okname, Sezer Tansuğ, İstanbul 1972, sf.7

MEHMET DİNLER

Yönetmen Mehmet Dinler'in 'Ekmekçi Kadın' filmini 'Ekmekçi Kadın' romanından esinlenerek çektiği iddia edilmiştir.

MEHMET TÖRENEK ===) MUSTAFA ÖZBALCI

MEHMET ULUSOY

Coşkun Büktel, Evrensel Kültür dergisinde 'Türk Tiyatrosundan İnsan Manzaraları' başlığıyla yazdığı yazılarla tiyatro camiasına eleştiriler yöneltir. Büktel'in eleştirdiği tiyatrocular dan biri de Mehmet Ulusoy'dur. Mehmet Ulusoy'un sahneye koyduğu ve başrolünde Genco Erkal'ın rol aldığı Nazım Hikmet'in bir şiirinden mülhem oyun 'Sevdalı Bulut'la ilgili şunları söyler Büktel: "Mehmet Ulusoy'un yönettiği, Dostlar Tiyatrosu'nun sahnelendiği oyun kısacık bir masal, orasına burasına başka metinlerden parçalar yamıyorlar. Ortaya çıkan şey sahnedeki oyunculara nöbetleşe metin okutmak. Ama acayip efektler, aksesuarlar, slaytlar arasında; acayip mizansenler, danslar ve şarkılarla süsleyerek okutuyorlar. Amaç vurgulamak değil, kamufle etmek. 'Sevdalı Bulut', Genco Erkal için, bazı şiirleri ne kadar güzel okuduğunu, Mehmet Ulusoy'un ise aklına ne kadar uçuk fikirler gelebildiğini sergilemektedir. Onların 'Sevdalı Bulut'u anlatmak, hatta herhangi bir şey anlatmak gibi dertleri yok."(1)

(1)Tiyatromuz asparagas,Aktüel 27 Ağustos 1992, s.60, sf.51-54

MELİH CEVDET ANDAY

Oben Güney, 1963 yılında, Melih Cevdet Anday'ın 'Kolları Bağlı Odysseus' adlı eseri için yazdığı 'Kolları Bağlı Anday' başlıklı yazısında, Anday'ın aktarma ve etkilenmelerini tespit eder.

Anday, başka bir esere öykünerek yazmayı, T.S. Eliot'un 'WasteLand' (Çorak Ülke)'de "benzeri bir işi yaptığını" gördükten sonra karar verdiğini söyler. Anday, şiirinde hangi metinlerden, nasıl yararlandığını bilahare anlatır.

Anday'ın yararlandığı şairler, 'Odysseia' destanının söyleyeni Homeros, 'Odysseia' destanı üzerine şiir yazan Tennyson ve Ezra Pound, 'Correspoondances' şiiriyle de Baudelaire. Ayrıca Anday, "kaldı" redifli tardiyesi ile Şeyh Galip, "this is the mythology of modern death" dizeyle Wallece Stevens'ten kotarmalar yapar.

Melih Cevdet Anday, 'Troya Önünde Atlar' eserinde de benzer bir girişim içindedir. O şiir ile 'Çorak Ülke' arasındaki 'etkilenme' açıkça bellidir.

Özdemir İnce; 'Gılgamış Destanı'nın çeviri metniyle Melih Cevdet Anday'ın 'Ölümsüzlük Ardında Gılgamış'ını karşılaştırır. Bunu yaparken, asıl metinden

aktarılan ikinci metne geçişte bulunan parçaları belirler. Gerçekten de Anday, hemen hemen hiç değişiklik yapmadan ya da pek küçük değişikliklerle düzyazı çeviri metni geniş ölçüde şiirleştirir.

Anday, metnin başına koyduğu giriş yazısında bütünü yeniden ele almayı düşünmediğini, destanın kendisinde doğurduğu çelişkiler toplamının yazısını yönlendirdiğini söyler.(1)

(1)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29

METİN ERKSAN

Yönetmen Metin Erksan'ın 'Ölmeyen Aşk' filmini 'Rüzgarlı Bayır' romanından hareketle çektiği ileri sürülür.

MİCHEAL MOORE

Micheal Moore'un 'Fahrenheit 9/11' adlı filminin, Ray Bradbury'nin 'Fahrenheit 451' adlı kitabından esinlindiği iddia edilir. Bradbury'nin kitabında "kağıdın yandığı derece- yani 451" olarak geçen bir tema, Moore'nin filminde "özgürlüğün yandığı dere-

ce yani 9/11-yani 11 Eylül" olarak birebir geçmektedir. Yazar Bradbury, yönetmen Moore'un yaptığı bu göçürmeden pek hoşlanmamış olacak ki şöyle der: "Moore besbelli bu adı benim kitabımdan aparmış. Beni bi arasın, bu iş mahkemeye düşmeden halledelim, yoksa bu işin sonu kötü olacak."

MİCHEL TOURNİER

Michel Tournier'in 'Cuma' ya da 'Pasifik Arafı' adlı romanı, özgün bir eser değildir. Eser Daniel Defoe'nin 'Robinson Crusoe' adlı romanının yeniden yazılmış versiyonudur.

Defoe'nin romanı, Cuma öncesi evre ve Cuma sonrası evre olmak üzere iki ana bölüme ayrılabilir. Bu ayırma işlemi, Tournier'nin eseri için de geçerlidir. Defoe'nin 'ada' öyküsü 30 Eylül 1659, Tournier'ninki ise 30 Eylül 1759 yılında başlar. İki eser arasında bir yüzyıllık bir uzaklık bulunur. Her iki eserde de kahramanlar, bir İngiliz gemisinin adaya yanaştığı ana kadar, tam yirmi sekiz yıl adada kalmışlardır.

Tabii iki kitap arasında bazı farklar da vardır. Mesela Defoe'nin kitabında Robinson adaya geldikten sonra, "son derece çirkin, kaba ve pişmiş kırmızı topraktan bir pipo" yapar. Tournier'in kitabında ise Robinson, kaptan Van Deysell'in "ünlü Amsterdam kutusunu, içindeki küçük porselen pipoyu, lülesinin kırılganlığına rağmen sapasağlam" gemide bulur.(1)

(1)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2004 sf. 308-313-315-322

MİLAN KUNDERA

Milan Kundera, 'Roman Sanatı' kitabında gizli ya da açık kendini etkileyen yazarları, "işte benim soyağacım" diyerek açıklar.(1)

(1)Edebiyat hırsızlığı, Hasan Songür, Yeni Mesaj 6 May 1998

MİRKELAM

Şarkıcı Mirkelam'ın 'Tavla' adlı şarkısının, Enrico Macias'tan alıntı olduğu iddia edilir.(1)

(1)Yoksa çalıntı mı?, Sema Denker, Bugün 6 Aralık 1995

MİZANCI MURAD

Mizancı Murad'ın 'Turfanda mı Yoksa Turfa mı?' romanının son bölümü, 'Sergüzeşt' romanının son bölümünü çağrıştırır. Yine aynı romanın kahramanı Mansur, çiftliğe sürgün gittiğinde, köylülerin yararlanmaları için örnek bir çiftlik kurmaya başlar. Bu tavır, Leo Tolstoy'un 'Anna Karenina' eserinde Le-

vin'in, köyde çiftçi çocukları için okul kurmasına benzer.(1)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.77

MONTAİGNE

Montaigne, 'Denemeler'ine soktuğu alıntılardan dolayı çoğu zaman kendini aşırmacılık yapmakla suçlar. Ancak bildirdiği alıntılar yanında bazı aşırmalarını da gizler. Nodier onun, Voltaire'in 'Zadig'indeki Du Chien et du Cheval' adlı bölümü Chevalier de Mailly'nin 'Voyages et Aventures du Trois Princes de Sarrendip'den kopyaladığını, yine 'l'Ermite' adlı bölümün İngiliz Thomas Parwell'den geldiğini söyler.(1)

Ayrıca Michel Butor, Montaigne'in 'Denemeler'in birinci kitabına İncil'den yaptığı onbir alıntıdan dokuzunun aslının olmadığını kanıtlamıştır.(2)

Montaigne, 'Denemeler'inde alıntılara oldukça fazla yer verir. Bu eserin temel bir vasfı olarak öne çıkar. Montaigne'in 'Denemeler'i yazarken eski yazarların metinlerinden alıntıladığı cümleleri, özdeyişleri bir kenara not edip, yazıların arasına onları serpiştirmesi eserin bu yönünü belirginleştirir.

Çok iyi söyleyemediğim bir şeyi başkalarına söyletirim

Montaigne, "Çok iyi söyleyemediğim bir şeyi başkalarına söyletirim" der. Denemeler alıntıların çokluğu nedeniyle kopuk parçaların bir montajından oluşuyormuş gibidir: "**Birisi benim hakkımda burada yalnızca yabancı çiçekleri bir araya getirdiğimi, kendimden kattığım şey ise bunları birbirine bir iple bağlamaktan başka bir şey olmadığını düşünebilir.**"

Denemeler'in malzeme olarak, "farklı parçalardan oluşan manto ya da kumaş parçası" anlamına gelen cento veya farklı parçaların yan yana getirilmesinden oluşan eser anlamına gelen rapsodi'ye benzediği söylenebilir.(3)

(1)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.105
(2)Yeniden-Üretimde Metinlerarası İlişkilerin Yeri,
Enis Batur, Tan Yazın Seçkisi Mayıs 1982, s.1, sf.22-29
(3)Parçalılık Metinlerarasılık, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2004, sf.19

MOZART

Mozart, İmparotoriçe Marie Therese'in kırk yıl süren

Osmanlı İmparatorluğu ile dost geçinme felsefesine ayak uydurarak çok sayıda Türk ve Türkiye konulu eser vermiş olması önemli bir kültür etkilenmesidir. Sanatçı, Viyana'da dinleme fırsatı bulduğu Türk musikisinden etkilenerek 'Türk Marşı'nı, 'Saraydan Kız Kaçırma' operasını, 'Saray'da Kıskançlık' adlı baleyi ve ayrıca 'Türk Konçertosu' adlı bir keman konçertosunu bestelemiştir.(1)

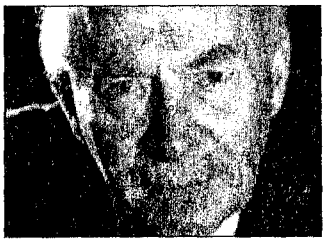
(1)Onbeşinci Yüzyıldan Bu Yana Türk ve Batı Kültürlerinin Karşılıklı Etkileme Güçleri Üstünde Bir İnceleme, Cevad Memduh Atlar, Kültür Bakanlığı Y., Ankara 1981, sf.40-42

MUALLİM NACİ

Ahmet Hamdi Tanpınar; Muallim Naci'nin 'Sünbüle I' kitabında yer alan 'Hatif Şair' şiirinin ilk dizelerinin Musset'yi hatırlattığını söyler.

MUHARREM GÜRSES

Yönetmen Muharrem Gürses'in 'Yedi Köyün Zeynebi' filmini, Rose Bernd romanından, 'Sahildeki Kadın' filmini de 'La red' filminden esinlenerek çektiği iddia edilir.

MUHSİN ERTUĞRUL

Türk sinema ve tiyatrosunun büyük yönetmenlerinden Muhsin Ertuğrul'un adı da intihal olaylarına karışır.

Ertuğrul'un "İngilizcesinden, Almancasından, Fransızcasından karşılaştırılarak çevirdim" diye takdim ettiği Hamlet tercümesinin, Abdullah Cevdet'in tercümesinin kopyası olduğu iddia edilmiştir.(1)

Bunun üzerine Muhsin Ertuğrul, kendisine fikir hırsızlığı isnad edilerek şerefiyle oynandığı gerekçesiyle mahkemeye başvurur. Mahkeme günü gelir. Mağrur bir eda ile iddiayı reddeden Muhsin Ertuğrul, "Peyami Safa iftira ediyor, iddiasını isbat etsin!" der.

Hakim Peyami Safa'ya dönerek iddiasını ispat etmek için süre isteyip istemediğini sorar. Ünlü yazar kendinden çok emindir: "İspat edeceğim, hem de şimdi! Mehil istemiyorum!" der. Herkes nefesini tutmuş, beklemektedir. Fermuarlı çantasını açarak içinden Dr. Abdullah Cevdet'in 'Hamlet' tercümesini çıkaran Peyami Safa, hâkime hitaben şöyle konuşur: "Muhterem hâkim. Muhsin, bu tercümeyi Abdullah Cevdet'in tercümesinden intihal eylemiştir. İşte elimde gördüğünüz bu kitap, Dr. Abdullah Cevdet tercümesidir, şu da dâvâcı Muhsin'in ter-

cümesi. Bakınız, Abdullah Cevdet tercümesinin filan sayfasında bir ibare var: 'Tecrübe tezgâhları'. Bu ibâre bir tashih hatasıdır; aslı 'bahriye tezgâhları'dır, 'tecrübe tezgâhları' değil. Fakat bu tercümeyi intihal eden davacı, tercümenin bu hatasını da beraber intihal etmiş ve eserine yanlış olarak 'tecrübe tezgâhları' diye geçirmiştir. Eğer tashih cetveline baksaydı, bu hatayı işlemezdi. Başka ispat ister mi?"

Bu delil karşısında Peyami Safa beraat etmiş, Muhsin Ertuğrul da susup kalmıştır.(2)

Muhsin Ertuğrul hakkında diğer bir iddia da 'Şehvet Kurbanı' filmini 'Mavi Melek' adlı roman ve bu romandan çekilen filmden hareketle çektiği iddiasıdır.(3)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493
(2)Büyük bir yazar, usta bir polemikçi, Türkiye 15 Haziran 1992
(3)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur, Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

MUSTAFA ÖZBALCI

Eylül romanının yazarı Mehmet Rauf ve eserleri üzerine araştırmalar yapan öğretim üyeleri arasında bir intihal kavgası yaşanır. Esat Çetin'in Gösteri dergisinin Ağustos-Eylül (2000) sayısında 'Mehmet Rauf araştırmalarında intihal kokusu' başlıklı bir yazı yayınlar. Çetin, Mehmet Rauf hakkında yayınlanan üç kitabı karşılaştırarak aralarındaki benzerlikleri vurgular. Bu yazısıyla başlayan tartışma, daha sonra tarafların "ben daha önce yazdım, ben daha orijinal kaynaklardan araştırdım" iddialarıyla genişler.

Esat Çetin, yazısında Mustafa Özbalcı'nın 'Mehmet Rauf'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu', Rahim Tarım'ın 'Mehmet Rauf Hayatı ve Hikayeleri Üzerine Bir Araştırma', Mehmet Törenek'in 'Hikaye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf' adlı kitaplarını karşılaştırır ve üniversite lisansüstü tezi olarak hazırlanan üç kitabın da birbirine çok benzediğini vurgular. Esat Çetin, kimin kimden intihal ettiğinin belirlenmesi için, yazarları açıklama yapmaya çağırır.(1)

(1)Edebiyat tezinde çalıntı kavgası, Hürriyet 15 Kasım 2000

MUSTAFA SANDAL

Şarkıcı Mustafa Sandal'ın 'Dokunsana' isimli parçasında Right Said Fred grubunun 'She's May Misses' adlı parçasından alıntı yaptığı iddia edilir.(1)

Mustafa Sandal'ın 'İsyankar' şarkısının da çalıntı bir eser olduğu, parçanın orijinalinin Panjabi MC-Mirza olduğu ileri sürülür.

Bunun üzerine sanatçının menajerleri bir açıklama yapar:
Bahsi geçen haberlerde 'İsyankar' isimli eserin, Panjabi MC'nin 'Mirza' isimli şarkısından alıntı olduğu iddiaları öne sürülmüştür. Sanatçımız Musta-

fa Sandal, 2003 yılında yurt dışında piyasaya çıkardığı 'Aya Benzer 2003 (Moonlight)' single çalışması ve 'Seven' isimli albümlerini takiben Panjabi MC ile bir düet çalışması gerçekleştirerek ortak bir single projesi üzerinde çalışmıştır.

Buna bağlı olarak Panjabi MC'nin menajeri ve Super Star Record isimli plak şirketi 'Mirza' isimli şarkıyı Mustafa Sandal'a üzerine söz ve melodi (beste) yazması için özel olarak göndermiştir.

Özellikle belirtmek istediğimiz ayrıntı ise, 'İsyankar' isimli şarkının sözü ve bestesinin Mustafa Sandal'a ait olmasıdır. **Introda iki ölü olarak kullanılan gitar ritmi ise, sanatçımız tarafından Panjabi MC'ye 'bu şarkı için bana sen ilham verdin' mesajı vermek amacıyla 'özellikle' şarkıya eklenmiştir.** 'İsyankar' isimli eserin bunun haricinde 'Mirza' şarkısı ile ilgisi yoktur. Başka bir deyişle, 'Mirza' isimli şarkıda 'İsyankar'ın söz ve melodisi kesinlikle mevcut değildir.(2)

(1)Yoksa çalıntı mı?, Sema Denker, Bugün 6 Aralık 1995
(2) Musti'nin İsyankarı Çalıntı mı ?
www.michaelshow.net/news.asp?haber_no=1951

MÜMTAZ YENER

Yönetmen Mümtaz Yener'in 'Papatya' filmini 'Paprika' romanından esinlenerek çektiği ileri sürülür.

N

NABİZADE NAZIM

Nabizade Nazım, 'Zehra' romanında Namık Kemal'den etkilenir. Nabizade, Namık Kemal'den o kadar etkilenmiştir ki, 'İntibah'taki Çamlıca tasvirleriyle 'Zehra'nın Boğaziçi tasvirleri aynıdır. Nabizade, bundan başka Nedim'in Boğaziçi ile ilgili kasidesini de düzyazılaştırır.(1)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.111

NAMIK KEMAL

Namık Kemal'in 'İntibah' romanı, Victor Hugo'nun 'Le Roi Somuse' (Zevk ve Eğlence Düşkünü Kıral) adlı romanını fena halde hatırlatır. Namık Kemal konuyu aynen almış, isimler ve mekânlar değişmiş, karakterler 19. asır İstanbul hayatına uydurulmuştur. Baha Dürder, 'Namık Kemal'in Romanları' adlı eserinde Ali Bey'i Armand Duval'e; Mahpeyker'i Margaret Gotier'ye; Abdullah'ı ise Kont'a benzetir.

Ahmet Hamdi Tanpınar ise İntibah'ın kahramanlarından Abdullah'ı Balzac'ımsı bulduğunu söyler.

Necip Fazıl, TDK öncülerinden İbrahim Naci Dilmen'den duyduklarını aktarır: "İntibah'ta oluşan entrika, nazariye olarak Victor Hugo'nun Le rol s'amuse'ündeki bir olaya benzemekte, ama zayıf bir öykünme olarak kalmaktadır."

İntibah'ın ana örgüsü, bir fahişenin genç bir adama duyduğu aşk, Dumas Fils'in 'La Dame aux Camellias'ından alınmadır.

İddiaya göre 'Cezmi' romanı da yapı olarak 'Les Miserables'dan yola çıkmıştır.(1)

Namık Kemal'in 'Zavallı Çocuk' adlı oyunu da Victor Hugo'nun 'Hernani' oyunundan esinlenmiştir. Benzerlik o kadar ileri gider ki; üstad birebir göçürür:

ÖRNEK 1
Hermani'de Dona Sol zehiri içince:

"-Allahım! Ne garip acılar!!.. Bu zehir insanın kalbin-de, kemiren ve parçalayan bin bir dişli bir canavar yaratır! Oh! bu derece ıstırap çekildiğini bilmezdim! Nedir bu böyle? Yoksa ateş mi?"

Zavallı Çocuk'da Atâ zehiri içince:

"-Bu zehir... sanki her damlası içimde bir ejder kesildi koparıyor (göğsünü göstererek) şuralarımı koparıyor... Ejder... ejder. Dişleri ateşten midir, nedir?.."

ÖRNEK 2
Hernani, zehiri içince "şişeyi" atar:

"-Ne yapıyorsun? Ne yaptın? Gel benim sevgilim, kollarıma, (yan yana otururlar). Fena halde ıstırap çekili-yor değil mi? Hayır, işte zifaf gecemiz başlıyor! Bu kadar solgun bir yüz bir nişanlıya yakışır mı?.."

Atâ fincandaki zehiri içince "fincanı" atar:
"-...Yola hazırlandım. Aç... Yatağında yerimi ver!.."

ÖRNEK 3
Hernani ölünce Dona Sol:

"-Öldü mü! Hiç bile değil! Uyuyor. O benim kocamdır, görüyor musun? Biz birbirimizi seviyoruz. Burada yanyana yatıyoruz. Bu bizim zifaf gecemizdir. (kısılan bir sesle) Onu uyandırmayınız, senyör, Dük dö Medos. Yorgundur. (Hernani'nin yüzünü çevirerek) Sevgilim bana doğru dön. "Daha yakına... daha yakına."

Atâ ölünce Şefika:

"-İkimiz de Allah birbirimiz için yaratmış. Yarattığı vakit biribrimize nişanlamış. Huzuruna da beraber çağırdı. Gelinlik odamızı kendi divanında, kendi cennetinde hazırlamış... İşte... İşte beyim yatıyor. Beni ona Allah vermiş... Allah... Kimse ayıramaz... Kimse Allanın hükmüne karşı duramaz."

Namık Kemal şiirindeki 'nutuk' seslenişi de...

Namık Kemal'in Victor Hugo'dan etkilenmesi romanla sınırlı değildir. Namık Kemal'in şiirinin de Hugo'dan etkilendiği iddia edilmiştir: "Vatan Kasidesi şairi Namık Kemal'in Hugo'da bulduğu çekimi,

siyasi sürgün Victor Hugo'nun Les Chatments (Cezalar, 1853) kitabındaki tutkulu şiirlerinden yükselen seste aramak gerekir. Namık Kemal şiirindeki 'nutuk' seslenişi hatipvari mısralar bu yolda bize açık ipuçları verebilir."(2)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.42,67,52
(2)Namık Kemal ve Hugo'nun Şiiri, Ali Lütfü Tınç, Sanat Olayı, Aralık 1985, s.43, sf.51-52

NAOMİ ŞEMER

İsrail'de 1967 Ortadoğu Savaşı'ndan sonra milli marş kabul edilen 'Altın Kudüs' şarkısının bir Bask halk şarkısından çalındığı öne sürülür.

İsrail'de yayımlanan Haaretz gazetesinin haberine göre, İsrailli ünlü besteci Naomi Şemer, bir meslektaşına, "Bir dönem bir İsrailli halk şarkıcısının kendisine bir Bask şarkısını söylediğini, 'Altın Kudüs'ü yazarken istemeden ondan etkilendiğini" söyler.

'Altın Kudüs', ilk olarak 1967 savaşından önce bir şarkı festivalinde söylenir. İsrailli milisler de, Doğu Kudüs'ü ele geçirdiğinde bu şarkıyı söyler ve şarkı gayri resmi olarak milli marş kabul edilir.(1)

(1)Toprağı gibi marşı da çalıntı çıktı, Yeni Asya 6 Mayıs 2005

NATUK BAYTAN

Yönetmen Natuk Baytan'ın 'Kırmızı Fener Sokağı' filmini, 'Sokak Kızı İrma' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.

NAZIM HİKMET

Hilmi Yavuz, Duras ve Nazım etkilenmesine değinir: "Marguerite Duras'ın 'L'Amant'ında şu tümceye rastladım: "Umutsuzluğun fotoğrafını kim çekti bilmiyorum!" Olsa olsa, umutsuzluğun fotoğrafını Abidin Dino çekebilir diye düşündüm. Unutmayalım ki, benzer bir soruyu Nazım, ama bu kez "Mutluluk" için, sormuştu Abidin Dino'ya: "Sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?"(1)

Yağmur Atsız, Abidin mısraı için başka bir esin kaynağı söyler. Atsız, Nazım Hikmet'in "Sen mutluluğun resmini yapabilir misin, Abidin?" mısraını Pierre Bonnard'ın 'Mutluluğun Resmini Yapmak' adlı tablosundan mülhem olduğunu ve "cuk oturmuş bir intihal" sayılabileceğini iddia eder.(2)

"Mutluluk" polemiği bununla bitmez. Ressam İsmail Acar, bu dizenin Orhan Kemal'e ait olduğunu ileri sürer.(3)

Nazım Hikmet çevirilerinde de Orhan Veli gibi serbest davranmış adeta bir çeviri-uyarlamaya yönelmiştir. Onun 'La Fontaine'den Masallar' kitabı, netice itibariyle tam bir çeviri değil, bir uyarlamadır. Bu

yüzden Adam Yayınları da Nazım Hikmet'in tüm eserleri dizisinden bu kitabı, şiirlerin dokuzuncu kitabı olarak yayınlar.(4)

Turan Oflazoğlu, Nazım Hikmet'in etkilenmelerini anlatırken, onun şiirindeki temel etkinin geleneksel şiirimiz değil, yabancı ozanlar, özellikle de Mayakovski olduğunu söyler.(5) Hilmi Yavuz da Nâzım Hikmet şiirindeki temel etkiyi, "Rus fütüristler" olarak işaret eder.(6)

(1)Nazım Hikmet İntihal, Otuma Notları Hilmi Yavuz, Hürriyet Gösteri Mayıs 1989 s.102 sf.18
(2)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493
(3)İsmail Acar'ın Dino kompleksi, Kültürazzi, Hürriyet 27 Ocak 2001
(4)Kitapların Düşündürdükleri, Atilla Birkiye, Hürriyet Gösteri Ekim 1991, s.31, sf.64-65
(5)Gelenekten Yararlanma Sorunu, A.Turan Oflazoğlu, Sanat Olayı, Aralık 1981, s.12, sf.70-75
(6)Nâzım'ın Şiirinde Devrimci Olan, İçerik Değil Biçimdir, Hilmi Yavuz, Zaman, 9 Ocak 2002

NECİP FAZIL KISAKÜREK

İntihal hafiyelerinden Peyami Safa, en yakın dostu Necip Fazıl hakkında da bir-iki intihal iddiası ortaya atar.

Peyami Safa'nın iddialarından birincisi, Necip Fazıl'ın 'Para' piyesinin bir İtalyan yazarından intihal olduğu iddiasıdır.(1)

İkinci iddiada ise Peyami Safa, Necip Fazıl'ın 'Kaldırımlar' şiirinin, kendi romanlarından birinin bir pasajından aktarma olduğunu ileriye sürer.

Necip Fazıl, bu iddiayı şöyle cevaplandırır: "Ayol, Peyami'nin romaniyle benim şiirim arasındaki neşir tarihi farkını bir tarafa bırakalım; sırf keyfiyet ayrılığı bakımından öyle uçurumlar vardır ki, ondan çaldığım bile kabul edilse, iki mâden arası nispet, neyin kime ait olduğunu göstermeye yeter. Onunki altun, benimki teneke ise, demek bir şey çalabilmiş değilim. Aksine, benimki altun onunki teneke ise onun da benden ilham aldığını kabul edemem; zira kendiminkini tenekeleştirmiş olurum. Örnekler sırf 'kaldırımlar' kelimesinde aynı, ruhta bu kadar ayrıyken "yok, sen benden aldın, hayır, sen benden apardın!" didişmesi neye?.. Sen bana kaldırımların ismini ver, ben onu âbideleştireyim, sonra da sen "benden çaldı!" diye iddiaya kalk; ne çirkin kıskançlık tezahürü bu!.. Bîçare Peyami, nice cins ve ulvi taraflarına rağmen nefsindeki bu lekeleri silememiş, kazıyamamış bir adam..."(2)

Bu iddiaların dışında üstadın esinlenmeleri hakkında da bir kaç iddia vardır. Buna göre üstad bazı şiirlerinde Ahmet Kutsi Tecer, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Orhan Seyfi Orhon'dan esinlenmiştir.(3)

(1-3)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493
(2)Babıali, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Y., sf.90-91

NEDİM GÜRSEL

Nedim Gürsel'in de Orhan Pamuk'u taklit ettiği yolunda iddialar vardır. Gürsel, bu iddialarla ilgili olarak Filiz Aygündüz'ün sorularını cevaplandırır:

"Orhan Pamuk'u taklit ettiğinizi söyleyenler var...

Bunu bir hafta önce duydum. Ben 'Resimli Dünya'yı dört yılda yazdım. 'Benim Adım Kırmızı' yayımlandığında ben romanı bitirmiştim aşağı yukarı. Dolayısıyla bunu söyleyenler 'Resimli Dünya' gibi bir romanın iki buçuk ay zarfında yazıldığını düşünüyor olmalılar. Bu zaten pratikte mümkün olmayacak bir şey.

'Boğazkesen' ve 'Beyaz Kale'?

'Boğazkesen' iki eksende yürüyen bir anlatıdan oluşur. O bakımdan barok bir romandır. Oysa 'Beyaz Kale' daha popüler bir tarih romanıdır. Yapısal bir benzerlik göremiyorum. Ben 15. yüzyılı anlattım, 'Beyaz Kale' 17. yüzyılı anlatır. Yani hiçbir benzerlik yok. **Yıllar önce Orhan Pamuk eşiyle Paris'e geldiğinde bir kahvede buluştuk. Ben o zaman Orhan Pamuk'a, Fatih üzerine bir roman yazma tasarımdan söz ettim. Biraz sinirlidir. Birdenbire eli ayağa titremeye başladı.** Eşine döndü ve dedi ki "Aaa... Bak bak... Nedim Fatih üzerine, Osmanlı

toplumu üzerine bir roman yazacakmış". O zamanlar Orhan'ın sadece 'Cevdet Bey ve Oğulları' ile 'Sessiz Ev'i çıkmıştı. Hatta ressam Bellini'yi allegori almak istediğimi söylemiştim. O da bana bir nakkaş hikayesi düşündüğünü söylemişti. Yani benim 'Boğazkesen' tasarım, Orhan Pamuk'un tarihsel romanlarından çok daha öncedir. Dolayısıyla bu taklit suçlaması çok saçma. Her ülkenin edebiyat ortamında böyle düşmanlıklar var ama bizde biraz daha fazla. Türk Edebiyatı, kendi içindeki birtakım değer sorunlarını halletmiş bir edebiyat değil. Değer hiyerarşisi yok. Edebiyat ortamında öyle bir cadı kazanı kaynıyor ki, herkes bir şey söylüyor. Bu arada da benim Orhan Pamuk'u taklit ettiğim ileri sürülüyor. Ben de yanıt vererek o cadı kazanını kaynatıyorum aslında."(1)

(1)Edebiyatta cadı kazanı kaynıyor!, Filiz Aygündüz, Milliyet 11 Haziran 2000

NEJAT SAYDAM

Yönetmen Nejat Saydam'ın 'Sevimli Frankenştayn' filmini 'Genç Frankenştayn' filminden, 'Aşk Hikâyesi' filmini romanı ve filmi olan 'Love Story'den, 'Gülerken Ağlayanlar' filmini 'Sahne Işıkları' filminden, 'Sonbahar Yaprakları' filmini 'Vaterlo Köprüsü' filminden hareketle çektiği ileri sürülmüştür.

NEVZAT TARHAN

Doç. Dr. Sedat Özkan, Doç. Dr. Nevzat Tarhan'ın 'Saldırganlık ve Dürtü Kontrolü' adlı tezinin kendi tezinden intihal olduğunu ileri sürer.(1) GATA'da konuyla ilgili yapılan incelemede araştırmanın özgün olduğu kararma varılmıştır.

(1)Tez kavgasında Doç. Özkan 2-1 galip, Hürriyet 9 Şubat 1992

NİSAN AKMAN

Yönetmen Nisan Akman'ın 'Beyaz Bisiklet' filmini 'Dantelci Kız' filminden esinlenerek çektiği iddia edilmiştir.

NİGHT SHYAMALAN

Eser ya da fikir çalma tartışmaları bütün dünyada olduğu gibi Hollywood'ta da görülür.

M. Night Shyamalan'ın filmi 'The Village'in Margaret Peterson Haddix'e ait bir çocuk romanından çalındığı iddia edilir. Haddix'in 1995'te yayınlanan 'Run-

ning out of Time' adlı romanında hikaye 19. yüzyılda bir kasabada geçiyor. Kasabadaki ebeveynler etraflarındaki ormanda yaşayan bir takım garip yaratıklardan korkuyorlar ve bu korkuyu, kasabadaki tüm çocuklardan saklıyorlar.

Shyamalan'ın, hikayesi de 19. yüzyılda bir kasabada geçiyor. Buradaki kasabalılar da romanda olduğu gibi etraflarındaki ormanda yaşayan yaratıklardan korkuyorlar.

Filmi gördükten sonra yazar Margaret Peterson Haddix'in yorumu şöyle: "Evet filmin konusunu gazetelerde okumuştum ve kendi romanıma çok benzetmiştim ama yine de tamamen emin olmak için filmi görmeyi bekledim. Gördükten sonra da kararımı verdim, bu benim romanım. Ve sadece ben böyle düşünmüyorum, yayıncılarım da dahil olmak üzere pek çok insan benimle aynı fikirde."(1)

(1)Shyamalan'ın The Village'ı da esinlenme mi?, www.ariplex.com.tr

NORAYR DEMİRCİ

Müzik dünyasında esinlenme şeklinde intihal yapanlardan birinin de Norayr Demirci olduğu iddia edilmiştir.

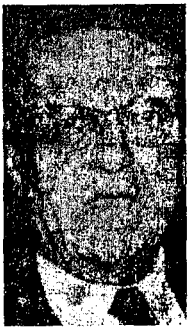

NURİ ÇOLAKOĞLU

İntihaller, genellikle ferdi bir faaliyettir. Bununla birlikte Nuri Çolakoğlu, gençlik yıllarında örgütü adına intihal yaparak bu konuda bir yenilik yapmıştır.

Sol örgütlerin yabancı ülkelerle irtibatları malumdur. Doğu Perinçek'in liderliğindeki Aydınlık Hareketi de Çin'den esinlenen bir harekettir. Hareket, 1970'lerin ilk yarısında TİİKP'te örgütlenmiştir. TİİKP illegal bir örgüttür. TİİKP kadroları 12 Mart'tan sonra gözaltına alınırlar. TİİKP'liler, hapishanede küçük eğitim grupları kurarlar. Bu eğitim grupları bir yandan cezaevi denetiminden geçen kitaplardan yararlanırken, diğer yandan Maoculuğun merkez ülkesi Çin'den yayın yapan Pekin Radyosu'nun Türkçe yayınları takip edilerek çıkarılan notlardan ideolojik gıdalarını alırlar. TİİKP'in Pekin Radyosu'ndan not alma işini, sonraki yıllarda kamuoyunun yakından tanıyacağı bir isim Nuri Çolakoğlu yapmaktadır.(1)

(1)Titrek Hamsi Örgütü, Ömer Faruk Ciravoğlu, Pencere Y., sf.50

NURULLAH ATAÇ

Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurullah Ataç üzerinde Charles Maurras'ın tesiri olduğunu söyler.(1)

(1)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,
Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.118

O

OĞUZ GÖZEN

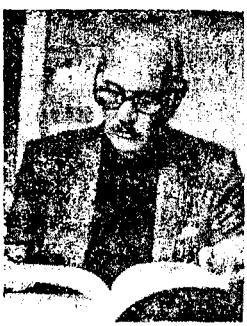
Yönetmen Oğuz Gözen'in 'Yuvaya Dönüş' filmini, 'Kırık Çanaklar' piyesinden esinlenerek çektiği ileri sürülür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51

OKAN DALYAN

Murat Bardakçı, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Bölümü'nden Dr. Okan Dalyan'ın uluslararası bir intihal yaptığını ileri sürer.(1)

(1)Hayal Hanım'ın küçük hayali, Murat Bardakçı,
Hürriyet 23 Ocak 2000

OKTAY RİFAT

Oktay Rifat, "Latin ve Yunan ozanlarından aktardığım şiirler, benim şiirlerim arasındadır" der. Bu

görüşe oğlu Samih Rifat da istihza ile bakar. Tercüme şiir, nasıl olur da mütercimin kendi şiiri olur ? "Şiir yazmanın, şair olmanın belalı bir iş" olduğunu söylese de, o da zaafa düşüp sahiplenir tercüme ettiği şiirleri.(1)

(1)Oktay Rifat'ın Üç Dizesi Abidin Dino, Oktay Rifat (ilave) Hürriyet Gösteri, Temmuz 1988, s.92 sf.5

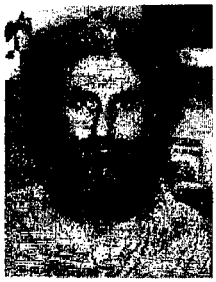
OLCAY ÖNERTOY

Olcay Önertoy, 'Türk Roman ve Öyküsü' adlı incelemesinde, Fethi Naci'nin '100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme' adlı kitabından kaynak belirtmeden faydalanır.

Fethi Naci anlatıyor: "..Kendi cümlelerimi, Sayın Önertoy'un kendi düşüncesi gibi yazdığını görmek... Şaşırmazsınız da neylersiniz? Ve bu şaşırma nasıl öfkelenmeye dönüşmez?"

Naci, intihal örnekleri verdikten sonra ekliyor: "Sayın Önertoy, kitabımı talan etmiş, babasının malı gibi kullanmış... Yaptıkları, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 70. ve 71. maddelerine giriyor. Bu işle bundan sonra avukatım ilgilenecek."

Fethi Naci'nin avukatı gerçekten ilgilenmiş. Ankara Yedinci Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 86/351 numarayla açılan davayı Fethi Naci kazanır. Doçent olan Olcay Önertoy, bu hadiseden sonra profesör olur.

OLİVER LEAMAN

Zaman'da Nuriye Akman'ın 'Said-i Nursi küreselleşmeyi erken fark etti' başlıklı söyleşisine katılanlardan biri de Kentucky Üniversitesi öğretim üyesi Olivier Leaman'dır. Leaman'ın ismi gündeme gelince Hilmi Yavuz, onun, Turan Koç tarafından Türkçeye, 'Ortaçağ İslam Felsefesine Giriş' adıyla çevrilen kitabına bakmak ister. Devamını Hilmi Yavuz'dan dinliyoruz:

"Kitabın İngilizcesi de var bende: 'An Introduction to Medieval Islamic Philosophy' (Cambridge University Press, London, 1985). Çeviri kitapları, özgün metinle birlikte, paralel okumaktan, öteden beri hazzederim. Leaman'ın kitabını okurken de öyle yaptım:– İngilizce aslıyla karşılaştırarak okumaya başladım. İngilizce metnin (Giriş) bölümünde, Leaman'ın Kelamcılarla ile Filozoflar arasındaki görüş ayrılıklarından söz ederken kullandığı bir cümle bana birdenbire fevkalade aşina geldi. Bende zaman zaman olur bu: Psikolojide, sanki bir şeyi daha önce görmüş olduğumuz duygusuna kapılmak (deja vu) denilen şey, bende, bazen, sanki bir cümleyi daha önce bir yerlerde okumuş olduğum intibaı (ben buna 'deja lu' diyorum!) verecek şekilde tezahür eder. Bu defa da öyle oldu.

İngilizcelerini alıntıladığım o aşina cümlelerin, bir 'deja lu', bir sanrı olmadığını anladım hemen;– daha önce onları nerede okuduğumu hatırlamıştım! Bu cümleleri, Leaman'ın kitabının yayımlanmasından 15 yıl önce basılmış olan 'Logic in Classical Islamic Culture' (Ed. G.E. von Grunebaum, Otto Harasowitz, Wiesbaden 1970) başlıklı kitapta okumuştum;– daha doğrusu bu kitapta Jozef van Ess'in 'The Logical Structure of Islamic Theology' adlı makalesinde! Ess'in makalesine baktım ve aradığım cümleleri, elimle koymuş gibi buldum.

Durum apaçık ortadaydı: Oliver Leaman, Jozef van Ess'in makalesinden o cümleleri, hiçbir referans vermeden, neredeyse olduğu gibi aşırmıştı! Ne bir dipnot, ne bir ayraç ne de italikle, o cümlelerin bir alıntı olduğunu belirtmeden;– evet, belirtmeden! Ess'in makalesi, yararlanılan kaynaklar arasında da gösterilmiyordu. Üstelik, Ess'in Gazali'den alıntıladığı son cümlenin kaynağını da Leaman, 'El-Munkızu min ad-Dalal' olarak göstermişti;– Ess'te ise bu kaynak, 'İhya' olarak görünüyordu."(1)

(1)Bir İslam bilgininin çalıntıları, Hilmi Yavuz, Zaman 1 Aralık 2002

ONNO TUNÇ

Besteci Garo Mafyan'dan Norayr Demirci'ye, Onno

Tunç'dan Levent Yüksel'e kadar bir çok bestecinin esinlenme adı altında intihali rahatlıkla yaptığı iddia edilmiştir.

ONUR AKDOĞU

Onur Akdoğu'nun, Hüseyin Saadettin Arel'in nazariyat dersleri notlarını aynen alıp 'Türk Musikisi Nazariyat Dersleri' adı altında imzasını atarak yayınladığı iddia edilir.(1)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

ORHAN AKSOY

Yönetmen Orhan Aksoy'un 'Bomba Gibi Kız' filmini, 'Gilda' filminden hareketle çektiği iddia edilir.

ORHAN ELMAS

Yönetmen Orhan Elmas'ın 'Dişi Yılan' filmini 'Duel in the sun' filminden hareketle çektiği ileri sürülmüştür.

ORHAN GENCEBAY

Orhan Gencebay'ın söylediği, 'Sevemedim Kara Gözlüm' adlı şarkının bestecisinin kim olduğu tartışma konusu olur.

Bu şarkının bestecisinin Orhan Gencebay olduğu sanılıyordu. Ancak şarkının asıl bestecisinin, bir çok ünlü ismi müzik dünyasına kazandıran Abdul-

lah Nail Bayşu olduğu ispatlandı.

Yetmişli yıllarda Orhan Gencebay'ın bestesi olarak bilinen şarkı için MESAM'a başvuran Abdullah Nail Bayşu'nun oğlu Naci Bayşu, Muazzez Ersoy'un kaset kapağına babasının isminin yazılmasını sağladı. Naci Bayşu, bu konuda suskun kalmayı tercih eden Orhan Gencebay'a biraz kırgın olduğunu belirtir.(1)

(1)Beste savaşı, Hürriyet 2 Nisan 1996

ORHAN KURAL

Sabah gazetesi, Orhan Kural'ın gezi kitaplarında yazdıklarının oradan buradan araklama olduğunu iddia eder. Gazetede son derece çarpıcı iddialar vardır. Kural'ın yazıları hakkında bazı ünlüler, "benim şurada, burada çıkmış gezi notlarımı, kendi yaşamış gibi aynen kullanmış" derken, bazısı da (Atlas Dergisi) "biz biliyorduk ama ayıp olmasın diye sesimizi çıkartmıyorduk" der. Kural'ın bunlara cevabı da, "onlar alıntıdır, hepsi kaynak olarak kitabın arkasında verilmiştir..." şeklinde olur.(1)

(1)Orhan Kural ve masumiyet, Sunay Demircan, 11 Temmuz 2000, www.nethaber.com/haber/yazarlar

ORHAN PAMUK

'Pedro'nun Zorunlu İstanbul Seyahati' (16. Yüzyıl'da Türkler'e Esir Düşen Bir İspanyol'un Anıları) adlı bir kitap Türkçe'ye Fuad Carım tarafından çevrilir ve Güncel Yayıncılık tarafından 1996 yılında yeniden yayınlanır.

Orhan Pamuk'un 'Beyaz Kale' adlı romanı ile bu kitap arasında çok fazla benzerlik vardır. Ahmet Yıldız, Edebiyat ve Eleştiri dergisinin 24. sayısında bu benzerliği ele alan 'Roman Yazma Teknikleri İçin Bir Örnek Kitap: Beyaz Kale' adlı bir inceleme yazar. Bu incelemede iki kitap arasındaki 'etkileşimleri' sıralar.

ÖRNEK 1

"...Ama ne olur ne olmaz, gene esir düşebiliriz korkusu ile, kürekçileri sıkıştırmaktan vazgeçtiler. Maluma kürek çekenler ya Türk ya 'Mağribi'. Gemi bir kere zaptedildi mi, bunlar artık serbest. O vakit Türklere, bu bize şunu etti, şu bize işkence yaptı derler..." (Pedro'nun..... sf.12)

"Türk ve Mağripli olan kürekçilerimiz sevinç çığlıkları atıyordu; sinirlerimiz bozuldu... Esir düşerse cezalandırılmaktan korkan kaptanımız kürek köle-

lerini şiddetle kırbaçlatmak için bir türlü emir veremiyordu..." (Beyaz Kale, sf.11)

ÖRNEK 2

"...Birinin bileklerini, kulaklarını ve burnunu kesip omuzuna bir pafta yapıştırdılar; paftada şu yazılı idi; "böyle eden böyle olur". Öbürünü kazığa çaktılar..." (Pedro'nun..... sf.12)

"...Kazığa oturtulan korkak kaptanımız yeni ölmüştü. Kırbaççıları burnunu, kulağını kesip ibret olsun diye bir sala koyup denize bırakmışlardı..." (Beyaz Kale, sf.11)

ÖRNEK 3

"Rampacılar gemiye daldılar ve herkesi çırılçıplak ettiler. Beni tepeden tırnağa soymadılar; sırtımdakiler onların hoşlanmadıkları ve beğenmedikleri şeylerdi. Hem sırtımdakilerle uğraşmaya bir lüzum görmediler; yattığım kamara çok değerli eşyalarla doluydu..." (Pedro'nun..... sf.13)

"...Rampacılar gemimize ayak basarlarken kitaplarımı sandığıma koyup dışarı çıktım. Gemi ana-baba günüydü. Dışarıda herkesi toplamışlar soyuyorlardı..." (Beyaz Kale, sf.14)

ÖRNEK 4

"...Cerrah mısın, diye sordular. Hayır deyince, az kalsın partiyi kaybediyordum. Bereket versin lafa, sözü geçen kaptanlardan Durmuş Reis karıştı. Cenevizli dönme Durmuş Reis 'idrar ve nabız hekimidir, cerrahtan daha faydalıdır' dedi. Kürekten işte bu suretle kurtuldum..." (Pedro'nun..... sf.12)

"...Sonradan Ceneviz dönmesi olduğunu öğrendiğim Reis iyi davrandı bana; neden anladığımı sordu. Küreğe verilmemek için hemen astronomi bilgimden, geceleri yön bulabileceğimden söz ettim, ama ilgilenmediler. Bunun üzerine bende bıraktıkları anatomi cildine güvenerek hekim olduğumu ileri sürdüm. Az sonra gösterdikleri kolu kopmuş birini görünce cerrah olmadığımı söyledim. Öfkelendiler, beni küreğe vereceklerdi ki, kitaplarımı gören Reis sordu; idrardan ve nabızdan anlıyor muydum? Anladığımı söyleyince küreğe verilmekten kurtuldum..." (Beyaz Kale, sf.14)(1)

Kiras: Pamuk'un intihalini önce ben açıkladım

Orhan Pamuk'un intihalleri yaygınlaşınca, bunu 'ilk önce kim tespit etti?', polemikleri başlar. Yazar-Şair İbrahim Kiras, Orhan Pamuk'un intihalini ilk kez kendisinin Kültür-Sanat editörü olduğu Yeni Şafak gazetesinde 31 Ocak 1995 tarihinde yayınladığını açıklar.

Pamuk'un 'Benim Adım Kırmızı' kitabı da...

Orhan Pamuk'un 'Benim Adım Kırmızı' kitabının da çalıntı olduğu iddia edilmiştir... Murat Bardakçı, 26 Mayıs 2002 tarihinde Hürriyet gazetesinde kaleme aldığı bir yazıda, Orhan Pamuk' un 'Benim Adım Kırmızı' isimli romanının Amerikalı yazar, Norman Mailer'in 'Ancient Evenings' adlı eserinden intihal olduğunu ileri sürer.

Benzer karakterler

Orhan Pamuk'un 'Sessiz Ev' isimli eserindeki babaanne Fatma Hanım'ın gençliği ile Namık Kemal'in 'İntibah' romanındaki Mahpeyker ve Nabizade Nazım'ın romanına isim olan 'Zehra' karakteri yan yana konulduğunda aynı terazide, aynı kefelerde

tartılacak karakterler taşırlar.(2)

Orhan Pamuk'ta Nabokov, öykünmesi olduğunu söyleyenler de vardır. (3)

İntihal fetvacısı Emre Kongar: birebir alıntılasa bile aşırmacılık yapmış olmaz!

Orhan Pamuk, 'Beyaz Kale'de intihalcilikle suçlandığı zaman Emre Kongar, "Orhan Pamuk o kadar ünlü ve büyük bir yazardır ki, birebir alıntılasa ve metinde kullansa bile aşırmacılık yapmış olmaz, o metin yine de onun damgasını taşır" der. Gazeteci Rahmi Yıldırım, intihal yapanın avukatlığına soyunanları intihal fetvacısı olarak nitelendirir.(4)

(1)Şebeke/Network, Yalçın Küçük,
YGS Yayınları, sf.113-115
(2)Farklı kültür dairelerine ait Edebi eserlerde Aynı konuların işlenmesi meselesi, Serhan Alkan,
Yedi İklim, Eylül 1992, s.24, sf.76-78
(3)Medya sanatçıyı çala kalem suçluyor, Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73
(4)Orhan Pamuk ve Ahmet Altan'a karşı polemik
(Emre Kongar'la konuşma) Hürriyet 4 Ocak 2004

OSMAN NURİ ERGÜN

Yönetmen Osman Nuri Ergün'ün 'Fakir Gencin Romanı' filmini aynı adlı filmden hareketle çektiği ileri sürülür.

OSMAN SEDEN

Yapımcı-Yönetmen Osman Seden'in 'Dört Maşalılar' filmini 'Üç Silahşörler' romanından esinlenerek çektiği iddia edilir.

OSMAN ZEKİ ÜNGÖR

Yalçın Tura'nın iddiasına göre bestesini Osman Zeki Üngör'ün yaptığı 'İstiklal Marşı', 'Carmen Silva' adlı bir opera klasiğinden geniş ölçüde etkilenerek bestelenmiştir.(1)

(1)Şarkılarımız kime ait?,Fuat Uğur,Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44

OZAN ÇOLAKOĞLU

Yeşim Salkım'ın söylediği Ozan Çolakoğlu'nun bestesi olan 'Deli Mavi'de Enrico Macias'ın 'J'ai Douz Ans' isimli parçasından alıntı yaptığı iddia edilir.(1)

(1)Yoksa çalıntı mı?, Sema Denker, Bugün 6 Aralık 1995

Ö

ÖMER DİNÇER

Başbakanlık Müsteşarı Prof.Dr. Ömer Dinçer'in Yrd. Doç. Dr. Yahya Fidan'la birlikte yazdığı 'İşletme Yönetimi' isimli kitabının, Prof. Dr. Tamer Koçel'in 'İşletme Yöneticiliği' kitabından intihal olduğu iddia edilir. Ömer Dinçer, intihalin kendisi dışında olduğunu ve kitabı beraber yazdığı arkadaşının acemiliğinden ve dalgınlığından kaynaklandığını öne sürer ve Prof. Koçel'den özür diler. (Hürriyet, 11 Şubat 2004)(1)

(1)İntihalde Ulusal Kriterler!, Rahmi Yıldırım, http://www.sinbad.nu , 21 Aralık 2004

ÖZCAN DENİZ

Viva Style dergisi Yazı İşleri Müdürü Değer Özergen, Özcan Deniz'in 'Hadi hadi meleğim' adlı parçasının da 'Lili lili hali lili' adlı bir Kuveyt şarkısından aşırıldığını iddia eder. Özergen, bir Kuveyt gezisi sırasında 'Lili lili hali lili' adlı şarkıyı duyunca olayı keşfettiğini söyler.(1)

Özcan Deniz'le ilgili iddialar bir şarkıyla sınırlı değildir. Abdullah Oğuz'un yönetmenliğini üstlendiği 'Canım' şarkısının klibinin de İtalyan şarkıcı Eros Ramazotti'den esinlendiği ortaya çıkar. Klipte, sevgilisi tarafından terk edilince buz kesen bir erkeğin hikayesi anlatılır. Ayrıca her iki klipte de şarkıcıların, saç, sakal ve giyim tarzı da birbirine benzerliği ile dikkat çeker. Klip, esinlenmenin ötesinde birebir kopya olarak nitelendirilir. Daha önce çıktığı konserlerde İtalyan sanatçıların şarkılarını yorumlayarak dikkat toplayan Özcan Deniz'in, İtalyan hayranlığı, ona son olayla birlikte **"Özcan Ramazotti"** lakabının takılmasına neden olur.(2)

(1)Oldu mu ya?, Sabah Magazin, 29 Aralık 1996, y.1 s.25, sf.22
(2)Çalıntı mı Canım! 26 Ağustos 2004
www.magazinci.com/content.asp?ContentID=2228

ÖZER UÇURAN ÇİLLER

Gazeteci Gülçin Telci, eski başbakanlardan Tansu Çiller'in kocası Profesör Özer Uçuran Çiller'in 'Mutlu Olma Sanatı' adlı kitabının intihal olduğunu iddia eder.(1)

(1)Üç renkli resim, Ayhan Katırcıkara, Türkiye 11 Ocak 1995

P

PARS TUĞLACI

Araştırmacı-yazar Pars Tuğlacı, yazdığı 'Osmanlı Mimarisi'nde Balyan Ailesi'nin Rolü' adlı kitap yayınlandıktan sonra Turing ve Otomobil Kurumu Genel Müdürü Çelik Gülersoy ve Doç. Dr. Afife Batur tarafından mahkemeye verilir.

Afife Batur, Pars Tuğlacı'yı mahkemeye veriş gerekçesini şöyle dile getirir: "Kendisini henüz tanımadığım bir dönemde bana gelip, 'Büyük Türk Ansiklopedisi' diye bir şey hazırlamakta olduğunu söyledi. Sonra da, "Bu sahanın uzmanı olarak, bana bazı yapıların mimari özelliklerini yazar mısınız ?" dedi. Ben de kabul ettim. Anlaşma yaptık, 200 kadar yapının sadece (bunun altını çiziyorum) yapı özelliklerini yazdım. Bunların içinde Balyanlar'a ait olanlar da vardı, olmayanlar da. Ama o benim konum değildi. Nice sonra gördüm ki, benim bu çalışmalarım, bambaşka bir kitapta, bambaşka bir niyetle ve benden habersiz olarak kullanılmış. Bu durum beni çok sarstı. **Hem anlaşma ihlal edilmiş, hem benim ilmi çalışmalarım Ermeni propagandasına vasıta yapılmış**, hem de böyle berbat bir kitap yüzünden ilmi itibarım zedelenmişti. Bu yüzden hem telif haklarını ihlal, hem de manevi tazminat olmak üzere iki ayrı dava açtım."(1)

(1)Pars Tuğlacı Olayı büyüyor, Arslan Tekin, Boğaziçi, Mayıs 1984, s.23, sf.16-23

PASCAL

Fransız Akademisi üyelerinden Louis Gillet, 'Revue des deux Mondes'un 15 Ağustos 1942 nüshasının 419-429 sayfaları arasında Pascal'ın Gazali'yi nasıl istismar ettiğini yazar.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.63

PAULO COELHO

Mevlana'nın 'Mesnevî'sinden bir menkıbe: "Adamın biri –rüyasında-, kendisine 'aradığın, Mısır ülkesinin sol yanında, orada filan mahalledeki falan evde bir define var' dedi. Adam, Mısır'a gelince birisi, kendisine 'ben bir rüya gördüm. Bağdat'ta filan mahallede, filan evde bir define varmış' dedi. Mahallenin ve ev sahibinin ismini söyledi. Bağdatlı adam düşündü ki, 'meğerse bahsedilen ev, kendi evi'... Adam 'bana define Mısır'daymış demelerinin sebebini anladım. Kendi evinden başka birinin evinde define aramam gerekmiş. Buraya gelmem, buna inanmam içinmiş; gerçekten de Mısır'da define bulamayacağım' dedi. Adam daha sonra Bağdat'a dönüyor ve kendi evinde olan defineyi buluyor." (Mesnevî Şerhi, Cilt: 6, Sayfa: 631)

'Simyacı'nın yazarı Brezilyalı Paulo Coelho, Mevlana'nın kendi potasında eriterek, ortaya çok satılan bir eser çıkarır.(1)

(1)Simyacı'nın Hikayesi, İslam Gemici, Platform, s.1, sf.2

PEYAMİ SAFA

Peyami Safa, üretken kalemi yanında aynı zamanda sıkı bir çalıntı takipçisidir. Ancak Peyami Safa da ciddi intihal suçlamalarıyla karşılaşmıştır. Mesela 'Sözde Kızlar'ın konusunu Marcel Prevost'un 'Yarım Bâkireler' ile Victor Margueritte'in 'La Garçonne' adlı romanlarından, 'Karşıki Evin Işığı' adlı hikâyesini de İtalyan yazarı Pirandello'nun 'Öteki Evin Işığı' adlı hikâyesinden aşırdığı iddia edilmiştir.

Samet Ağaoğlu, 'Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nda Dostoyevski'den Pitigrilli'ye kadar bir yığın romancının eserinden parçaların bir araya getirildiği iddiasındadır. Berna Moran da Peyami Safa'nın aynı romanı, Aldoux Huxley'in 'Time Must Have a Stop' adlı romanından esinlenerek yazdığını, Noraliya'nın notlarının bir kısmını yine Huxley'in 'The Perennial Philosophy' adlı açıklamalı antolojisinden aynen aldığını yazar.

Peyami Safa, 'Sözde Kızlar'ın 1925'te yapılan ikinci baskısına yazdığı önsözde bu iddiaları kesin bir dille reddetmiştir: "Sözde Kızlar, Marcel Prevost'un 'Yarım Bakireler' adlı kitabından mülhem? diye sordukları da kulağıma çalındı. Bunu soranlar ya 'Söz-

de Kızları' ya ötekileri okumamış olacaklar. Prevost'un 'Yarım Bakireleri' evvela bizimkine hiç benzemeyen bir havanın ve insanların tasviridir; hiciv değil. Sonra o romanın hiç bir vak'ası, hiç bir kahramanı, hiç bir manzarası, hiç bir tasviri, hiç bir tahlili, hiç bir hareketi, hiç bir satırı, hiç bir kelimesi, hiç bir virgülü 'Sözde Kızlar'a benzemez. Böyle bir müşabeheti vehmedenler, unvanların benzeyişlerine kapılmış olmalıdırlar."

Necip Fazıl ise Peyami Safa'nın 1928 yılında Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilen 'Atila' isimli romanını Marcel Brion adlı bir Fransız yazarının aynı tarihte Türkçe tercümesi de yayımlanan eserinden kelimesi kelimesine intihal olduğunu, ayrıca 'Bir Varmış Bir Yokmuş' adlı kitabındaki masalları, Kuzey Avrupalı bir masal yazarının eserinden sadece isimleri Türkçeleştirerek aşırdığını söyler.Peyami Safa 'Bir Varmış Bir Yokmuş'la ilgili iddiayı cevapsız bırakmış, fakat diğer iddiaları şiddetle reddetmiştir.(1)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu, Simurg Ekim 2000, s.2-3, sf.488-493

PINAR AYLİN

Pınar Aylin'in ilk albümü 'Ben Bahara Hazırım'da yer alan 'Deliler Gibi' şarkısının Chem Mami'ye ait 'Khalihaum' parçasından alındığı iddia edilir.(1)

(1)Müzikte çalıntı furyası, Yavuz Erkılıç, Zaman 6 Şubat 1998

PINAR KÜR

Çalıp çırpmalardan rahatsız olan yazarlardan biri Burhan Günel'dir. Yazar, 'Eski Desenler' adlı romanının Pınar Kür tarafından aparıldığını, Kür'ün 'Bitmeyen Aşk' romanının böylece ortaya çıktığını söylemiştir. Ağzı yanan Günel, 'Eski Desenler'le 'Bitmeyen Aşk' arasındaki benzerlikleri, 'Benzer Romanlar' adlı kitabında anlatır. İki romanın kahramanlarını karşılaştırmak bir çok şeyi anlatır.

Eski Desenler:
FERHAT: Roman yazarı
İLTER: Tiyatro oyuncusu, Ferhat'ın sevgilisi
NİLGÜN: Ferhat'ın eşi
ONUR SEZER: Yayıncı-editör
FERHAT'IN ANNESİ: Oğlunun özel hayatını eleştiren anne.

Bitmeyen Aşk:
SİNAN: Şair
NİLGÜN:Tiyatro oyuncusu, Sinan'ın sevgilisi
SUNA: Sinan'ın eşi.
CUMHUR: Yayıncı-editör
SİNAN'IN ANNESİ: Oğlunun özel hayatını eleştiren anne.(1)

(1)Benzer Romanlar, Burhan Günel,
Kerem Y., Ankara 1986, sf.79

R

RABELAİS

Rabelais, bir çok kitaptan yararlanmıştır. Bunlardan biri de Aragon Krallığı armacıbaşısı Sicile'in yazdığı 'Renklerin Destanı' adlı kitaptır.(1)

(1)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9

RAHİM TARIM ===) MUSTAFA ÖZBALCI

RAYMONDUS LULLUS

Prof. Dr. Fuat Sezgin, bilim tarihiyle ilgili araştırmalarının sonunda şu yargıya ulaşır. Avrupalılar; Sicilya ve Endülüs'te tercüme edilen İslam bilginlerinin eserlerini kaynak göstermeden intihal ediyorlardı. Örneğin 13. yüzyılda yaşayan Raymondus Lullus adındaki papaz, az Arapça bilmesine rağmen, Avrupa'da Arapça eğitim veren veren merkezler kuruyor ve "Müslümanları kendi silahları ile vuralım" diyordu. Kitaplar yazıyor ve büyük bir alim olarak geçiniyordu. Fakat, bundan 50 yıl önce ortaya çıktı ki, bu adamın 70'e yakın eserinin hepsinin Arapçaları vardı. Yani bunların hepsi kaynak belirtilmeden Arapça'dan aktarılmıştı.(1)

(1)Dünya bilim tarihi yeniden yazılmalı,
Yeni Şafak 26 Eylül 2005

REMZİ JÖNTÜRK

Yönetmen Remzi Jöntürk'ün 'Yaralı Kalp' filmini 'Demirhane Müdürü' romanından esinlenerek çektiği öne sürülür.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

Peyami Safa'ya göre Reşat Nuri'nin 'Çalıkuşu' romanı, Leon Frapye'nin 'Taşra Muallimesi' romanından çalıntıdır.(1) Reşat Nuri, bu ithamlara yabancı değildir, 'Yeşil Gece' romanında Emile Zola'dan etkilendiğini kendisi söyler.(2)

Reşat Nuri'nin 'Damga' romanın da çalıntı olduğu yolunda iddialar vardır. Reşat Nuri bu iddiaya şöyle cevap verir: "Hiç bir şöhret intihal töhmetinden şimdiye kadar masun kalmadı. İntihal iftirası tenkidin en ibtidaisi ve en âdîsidir. Gourmont'un dediği gibi, 'intihal eden ya bir cahildir ki, herkesi kendisi gibi cahil zannettiği için hırsızlığını büyük bir cüretle yapar; yahut cahil olmamakla beraber mağrur bir ahmaktır ki, kendisinden başka bilir bir adamın mevcut olabileceğini hatırından geçinmeyerek diğerine ait bir kitabın üzerine ismini koymaktan çekinmez', intihal yapan adamın psikolojisiyle her şeyde intihal ihtimalini düşünen adamın ruhiyatı

arasında hiçbir fark yoktur. Aynı cins adam ya çalar veya çalmadığı zaman, etrafında her şeyin ancak sirkat olabileceğini zanneder."(3)

(1)Babıali, Necip Fazıl Kısakürek, sf.90-91/
İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu,
Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493
(2)Medya sanatçıyı çala kalem suçluyor, Mürşit Balabanlılar, Tempo b.tarih sf.70-73
(3)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu,
Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493

RUŞEN KELEŞ ===) BİROL ERTAN

S

SADIK YALSIZUÇANLAR

Romancı Sadık Yalsızuçanlar, Doğu Klasiklerini yayına hazırlar... Yayına hazırladığı eserler ve yazarları şöyle: Nizamî'den 'Mahzen-i Esrar' (çeviren Mehmet Nuri Gençosman), Beydeba'dan 'Kelile ve Dimne' (çeviren Ömer Rıza Doğrul), Molla Câmî'den 'Salaman ve Absal' (çeviren Abdülvehhap Tarzi), Şeyh Sadî'den 'Bostan' (çeviren Rifat Bilge - Hikmet İlaydın tercümesi de var), Şebüsterî'den 'Gülşen-i Râz' (çeviren Abdülbaki Gölpınarlı) ve İmrü'l-Kays'tan 'Muallâkât'–Yedi Askı' (çeviren Şerafettin Yaltkaya).

Araştırmacı Prof. Dr. Ali Birinci, Ali Tekinci müstearıyla yazdığı bir yazıda, Yalsızuçanlar'ın, bu eserlerin çevirmenlerinin adını anmadan, çeviri metinleri "baskıya hazırlayan" sıfatıyla yayınlamasını eleştirmiştir.(1) Bu eleştiride haklı noktalar olmakla birlikte, anılan eserlerin elden geçirilerek yeniden yayınlanmasının başka yolu da bulunmuş değil. Çünkü bu eserlerinin çevirmenleri öldüğü gibi mirasçılarına da ulaşılamıyor. Eserlerin çevrildiği gibi yayınlanması ise bugün için imkansız.

(1)Cehalete Methiye "Okumanın Yazmanın Gereği Yok", Ali Tekinci, Türk Yurdu Ağustos 1999, s.144

SAHİR SIRMALI

Yönetmen Sahir Sırmalı'nın 'Kamelyalı Kadın' filmini 'La dame aux camelias' romanından hareketle çektiği ileri sürülür.

SAMİPAŞAZADE SEZAİ

Halit Ziya ve İsmail Habip Sevük'e göre Samipaşazade Sezai'nin 'Sergüzeşt'teki bir çok tasviri, Namık Kemal'den izler taşır. 'Sergüzeşt'in ayrıca Les Miserables ve Daudet'in 'Princesse de Cleve'ini hatırlattığı da iddia edilir. Prof. Dr. Kenan Akyüz romanın ilk bölümündeki Dilber ile Victor Hugo'nun 'Sefiller' romanındaki Cosette arasında bazı benzerliklere dikkat çeker.

Samipaşazade Sezai ayrıca Alphonse Daudet'den bazı çevriler yapmıştır. Samipaşazade, kendi öykü derlemesi 'Küçük Şeyler'de onu örnek aldığını söylemiştir.(1)

(1)Türk Romanı, Robert P. Finn, Çeviren Tomris Uyar, Bilgi Yayınevi, Ankara 1984, sf.54-56,69

SARPER ÖZSAN

Şarkıcı-besteci Sarper Özsan'ın '1 Mayıs Marşı'nı bestelerken Mikis Theodorakis'in bestelediği 'Z Filmi'nin müziğinden esinlendiği iddia edilmiştir.(1)

(1)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur, Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47

SAVAŞ EŞİCİ

Yönetmen Savaş Eşici'nin 'Ağlama' filmini, 'Felaket İncisi' romanından hareketle çektiği ileri sürülür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur, Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

SEÇKİN YAŞAR

Yönetmen Seçkin Yaşar'ın 'Sarı Tebessüm' filmini, 'Zandalee' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.

SEDEN GÜREL

Seden Gürel'in 'Bum bum' şarkısını bestelerken, 'Bum bum, let's gü back to my room' adlı şarkıdan esinlendiği ileri sürülmüştür.

SELİM İLERİ

Eleştirmen A.Mümtaz İdil'e göre Selim İleri 'Yaşarken ve Ölülerken' romanında Dostoyevski'nin 'Yeraltından Notlar' romandan esinlenmiştir: "Selim İleri'nin 'Yaşarken ve Ölülerken' romanında kahramanlardan Turan'ın romandaki özel mekanlardan Cennet Bahçesi'ne davetsiz gidişi; Dostoyevski'nin 'Yeraltından Notlar' romanının Zverkov ve arkadaşlarının içki içtiği lokantaya gidişini andırır."(1)

(1)Gerçeklik ve Roman, A.Mümtaz İdil,
Dayanışma Y., Ankara 1983, sf.82

SEMİH EVİN

Yönetmen Semih Evin'in 'Kardeş Gibiydiler' filmini 'Üç Arkadaş' filminden, 'Demirperde' filmini 'Demirperde' romanından hareketle çektiği iddia edilir.

SEMRA ÜNAL

M.Ü Teknik Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Semra Ünal'ın, Nisan 1987'de basılmış 'Eğitim Fakültelerinde Okuyan Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Beklentileri' adlı doktora tezinde, Safiye Akbulut'un Eylül 1986'da basılmış 'Atatürk Eğitim Fakültesi'nde Okumakta Olan Öğrencilerin İleriye Dönük Beklentileri' adlı yüksek lisans tezinden kaynak göstermeden alıntılar yaptığı ileri sürülür.

Aynı cümleler aynı kaynaklar...

Semra Ünal, büyük bir rastlantı sonucu, Safiye Akbulut'la aynı kitapların aynı bölümlerinden alıntılar yapmış. İşin garip yanı, hatalar da aynı olmuş. Akbulut kaynak gösterirken yazarın soyadı olan 'Kavcar' yerine yanlışlıkla 'Kavgar' yazmış. Ünal da aynı hatayı yinelemiş. Akbulut, bir kitaptan alıntı yaptığı bölümün sayfa numarasını yanlış yazmış. Ünal da aynı hatayı yapmış.(1)

(1)Tez sahtekarlığı bilime darbe vuruyor,
Cumhuriyet 27 Mart 1996

SERDAR ORTAÇ

Serdar Ortaç'ın 'Beni Unut' klibinin, Robbie Wil-

liams'ın 'Come Undone' klibinden esinlendiği iddia edilmiştir.(1)

(1)forum.hardwaremania.com/showthread.php?goto=lastpost&t=23476

SEREKAT-I MÜTENEBBÎ

Hilmi Ziya Ülken, Serekat-ı Mütenebbî gibi Arap Edebiyatının büyük bir şairin bile hayret edilecek derecede intihalde bulunduğunu söyler.

SEZEN AKSU

Üretken bir besteci olan Sezen Aksu da intihalle suçlananlar arasındadır. Ancak Sezen Aksu'nun yaptığı daha farklıdır. Aksu, hayranı olduğu Gönül Akkor için bir kaset yapmak ister ve prodüksiyonunu üstlenir. Derhal ona şarkılar bulunur. Ancak kasette 'Badem Şekeri' adıyla yer alan şarkının altında söz-müzik olarak bir kayıt yoktur ve yalnızca "derleme" ibaresi vardır. Oysa aslı 'İstanbul Türküsü' olan şarkının sözleri Oktay Rifat'a aittir, bestesi ise, İTÜ Konservatuarı öğretim üyesi ve müzisyen Yalçın Tura'nındır.

Sezen Aksu'nun bu şarkıyı, Yalçın Tura dolayların-

dan "derlediği" anlaşılıyordu.(1)

Bunun üzerine şarkının bestecisi Yalçın Tura şu açıklamayı yapar: " 'Benim 'Keşanlı Ali Destanı' da birçok sanatçı tarafından çalınmıştı. Ama son günlerde başıma gelenler hepsinden kötüsüydü. Onunla ilgili dava açacağım. Sezen Aksu, benim Oktay Rifat'ın bir şiirinden yaptığım 'İstanbul Türküsü' adlı bestemi Gönül Akkor'a okuttu. Altına da 'Derleme' diye yazdırdı. Oysa bu şarkı bana aittir. Üstelik şiir de Oktay Rifat'ındır. Nasıl olur da şairi belli, bestecisi belli olan bir şarkı 'derleme' olur? Bu konuda MESAM'a da başvurdum ama bir sonuç alamadım. Şimdi dava açacağım."(2)

Bu iddialar üzerine Sezen Aksu, şu açıklamayı yapar: "Ben bu şarkıyı Ece Bar'ın Aynalı Meyhanesi'nde dinlemiştim. İki konservatuar öğrencisi çalıyor ve söylüyordu. O kadar beğenmiştim ki, notalarını istedim. Üzerinde derleme olduğu yazılıydı. **Sözlerinin de Oktay Rifat'a ait olduğunu gerçekten bilmiyordum. Kasete konuldu. Eserin Yalçın Tura'ya ait olduğunu işittiğimde Raks firmasına gerekenin yapılması için bilgi verdim**. Ama galiba aralarında ilişki kurulamamış. Çünkü bu konuda tek sorumlu Raks firması. Ben kasetin prodüktörü değilim ki. Tamamen bir talihsizlik bu. Üstelik bize hem Tura'nın hem de Rifat'in isminin yazılması onur verir."(3)

Besteci ve şarkıcı Selami Şahin, müzik dünyasını eleştirir: "Müzik dünyasında 'besteciyim' diye geçinen isimlerin çoğu, besteleri yurtdışından çalıyorlar. Adamlar Arapların şarkılarını dinliyorlar sonra da o şarkının üstüne Türkçe söz yazıp kendi bestesiymiş gibi piyasaya sürüyorlar. Sezen Aksu'nun şarkısı "Oh oh suyundan da, oh oh şuyundan da" şarkısındaki oh oh benim şarkımdan alıntı. Bülent

Ersoy için yaptığım "hayatımı yaşıyorum, oh oh" şarkısından alınmış. Bunu Sezen Aksu'ya söyledim. Bana, "o kadar iyi bir bestecisin ki, senden çalıyorum" cevabını verdi."(4)

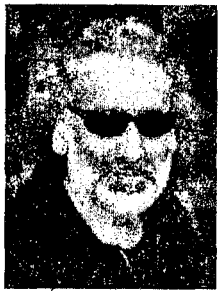
Sezen Aksu'ya diğer bir eleştiri de kaset kapağı hakkında gelir. Aksu'nun deniz tanrıçası Talassa'nın mozayiğini 'Işık Doğu'dan Yükselir' isimli kasetinin kapağında izinsiz olarak kullandığı ileri sürülür. Yetkililer, dünyanın ikinci büyük mozaik müzesi olan Antakya Müzesi'nde sergilenen ve paha biçilemeyen Talassa için izin alınmadığını doğrulayınca; sanatçı hakkında tazminat davası açılması gündeme gelir.(5)

(1)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur,
Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47
(2)Şarkılarımız kime ait?, Yalçın Tura:Sezen Aksu'yu mahkemeye vereceğim, Fuat Uğur, Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47
(3)Sezen Aksu çok üzgünüm!,
Nokta 15-21 Ocak 1995, sf.37
(4)Oh oh, benden yürütme, Zafer Akbaş,
Star Özel 22 Kasım 2000
(5)"Işık Doğudan Yükselir" Mahkemelik,
Gündüz 16 Şubat 1996

SİBEL CAN

Starların klip çekimlerinde vazgeçemediği yönetmen Ayşe Ersayın, kendisiyle yapılan bir konuşmada Sibel Can'ın bir klibini Madonna'nın klibinden esinlenerek çektiğini söyler.(1) Bunu sadece yönetmen tercihi olarak göremeyiz. Bu esinlenme, sanatçı izni olmadan yapılamayacağı için Sibel Can'ı da bağlar.

(1)Yabancı kliplerden esinleniyorum demek, işin kibarcası. Beğendiğim bölümleri alıp, aynen uyguluyorum,
Sibel Arna, Hürriyet Cumartesi 9 Temmuz 2005

SİNAN ÇETİN

Sinan Çetin hakkında da intihal iddiaları vardır. Çetin'in 'Propaganda' filminin bazı sahnelerinin çalıntı olduğu iddia edilmiştir. Bir başka iddia Gani Rüzgar Şavata tarafından dile getirilir. 'Sınır' filminin yönetmeni Şavata şöyle der: "Sinan Çetin benim henüz tamamlamadığım filmimden bazı sahneleri çaldı ve o kareleri kullandı. Benim projem de suya düştü." Sinan Çetin bu iddiaları yalanlar.

Ancak Çetin'in daha önceki 'Bay E' filminin senaryosunun da çalıntı olduğu ileri sürülmüştür. Ressam Bedri Baykam, Sinan Çetin'in kendi senaryosunu çaldığını iddia etmiştir.(1) Baykam, Sinan Çetin'in 'Bay E'yi kendisinin yazdığı 'Bayağ Film' adlı senaryosundan esinlenerek çektiğini öne sürer. Sinan Çetin ise Baykam'ın senaryosunu okumadığını, çocuğunun üstüne yemin ederek açıklar ve "ruh hastası bir megalomanla karşı karşıyayım" der. Çetin'in basın danışmanı Ali Hakan da, Oliver Stone ve Quetin Tarantino'nun 'Perşembe' adlı kısa filminden etkilenmiş olabileceğini söyleyen Baykam'ı paranoyaklıkla itham eder.(2)

Negatif dergisi bir intihal dosyası hazırlar... Dosya-

da Sinan Çetin, Yavuz Özkan gibi rejisörler, Orhan Pamuk gibi romancılar, Suat Sayın, Tarkan ve Ahmet Kaya gibi bestecilerle Yılmaz Erdoğan gibi mizahçılar hakkında iddialar yayınlanır.(3)

Sinan Çetin'in yönetmenliğini yaptığı Cola Turka reklamları ilk yayınlandığında büyük bir ilgi toplar. Reklamın temel motifi, "Türkleşmiş Amerikalılar" fikridir. Bu fikrin, Leman dergisi çizeri Soner Günday'ın, 1996'da Lemanyak'ta çizdiği 'Yüzbaşı Albırt' karakterinden ve hikayelerinden çalınmış olduğu iddia edilir.(4)

(1)Çalıntı İddiası, Öncü 17 Şubat 1999
(2)Bay E ortalığı karıştırdı, Dilek Girgin Can, Negatif, Nisan 1995 s.6 sf.40-41
(3)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç, Zaman 19 Nisan 1996
(4)Bir İntihal Daha Var, www.ariplex.com.tr

SUAT SAYIN

Suat Sayın'ın bazı bestelerinin intihal izleri taşıdığı ileri sürülmüştür.(1) Sayın'ı 'Bağdat Yolu' şarkısını ünlü Mısırlı şarkıcı Muhammed Abdülvahap'ın 'İndema ya'til mesa' adlı şarkısından, 'Gündüzüm seninle, gecem seninle' adlı şarkıyı yine Muhammed Abdülvahap'ın 'Düşüncem seninle' diye tercüme

edilebilecek olan 'Bi fikri fi ellinasini' adlı eserinden, 'Gitme, Sana Muhtacım' isimli şarkıyı da yine Mısır'ın ünlü sesi Abdülhalim Hafız'ın 'Ahvake' şarkısından aldığı iddia edilir.(2)

(1)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç,
Zaman 19 Nisan 1996
(2)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur,
Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47

SÜHA DOĞAN

Yönetmen Süha Doğan'ın 'Üç Çapkın Gelin' filmini, '7 Kardeşe 7 Gelin' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.

SÜREYYA DURU

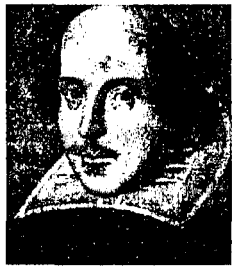
Yönetmen Süreyya Duru'nun 'İstanbul'da Aşk Başkadır' filmini 'Roma Tatili' filminden, 'Avare Yavru' filmini 'Kimsesiz' filminden esinlenerek çektiği iddia edilmiştir.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995, sf.51-55

Ş

ŞAHİN GÖK

Şahin Gök'ün 'Arzu' filmini 'Lipstck' filminden, 'Sarı Bela' filmini 'Postacı kapıyı iki defa çalar' filminden esinlenerek çektiği iddia edilir.

ŞEKSPİR

Comoedia gazetesinde yayınlanan bir araştırma, Şekspir'in on üç bin mısraından dokuz bininin doğrudan doğruya veya takriben intihal olduğunu iddia eder. 'Hamlet'in Danimarka masallarına, 'Jul Sezar-'ın 'Suetonea' çok şey borçlu olduğu, onlardan mülhem olduğu iddia edilir.(1)

Yahya Kemal'in, 1936'da, Kültür Haftası dergisinin yazı kurulu toplantısında Şekspir'in on üç bin mısraından dokuz bininin doğrudan ya da dolaylı olarak başka metinlerden alıntılanmış olmasına rağmen, Şekspir'e "intihal isnat etmek için düşünmek lazım" geldiğini söyler.(2)

İngiliz eleştirmen Malone, Şekspir'in 6043 dizesinden 1771'inin daha önce, 2373'ünün yeniden düzenlenerek yazıldığını, geriye kalan 1899 dizenin Şekspir'e ait olduğunu belirtir. Şekspir'in "gizlice aktarım yaptığı yazarlar arasında Robert Grene, Marlowe, Lodge, Peele" bulunur.(3)

Edebi hırsızlık diye bir kavram Şekspir ve çağdaşlarınca bilinen bir kavram değildi. Yazarlar birbirlerinden istedikleri ölçüde esinlenme hakkını kendilerinde görürlerdi. Şekspir, yaptığı alıntılar ve esinlenmeler konusunda son derece dürüst ve açık yürekli bir yazardır. '76 numaralı sone'sinde Şekspir açıkça şöyle der: "Tüm en iyi kıyafetlerim eski sözcüklerden oluşur benim / Eskiden söylenmiş olanları söylerim yeni söylenmiş gibi."

Döneminde Şekspir'in başarısı diğer yazarları öfkelendirir ve onların kıskançlık krizlerine girmelerine yol açar. Robert Grene Şekspir için, **"Başka kuşların tüyleri ile süslenmiş fırlama Karga"** der.(4)

(1)İntihal yahut Yağma-yı Sühan, Beşir Ayvazoğlu,
Simurg Ekim 2000 s.2-3 sf.488-493
(2)Haşim, İntihal ve Metinlerarasılık -2-,
Hilmi Yavuz, Zaman 1 Mayıs 2002
(3)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.104
(4)Edebiyat hırsızlıktır, Radikal İki 28 Mart 1999

ŞEMSETTİN SAMİ

Şemsettin Sami'nin 'Taaşşuk-i Talat ve Fitnat' romanının, Victor Hugo'nun romantizmi ile Daniel Defoe'nin gerçekçiliğinin, alaturka bileşkesinden oluştuğu ileri sürülmüştür.(1)

(1)Gerçeklik ve Roman, A.Mümtaz İdil,
Dayanışma Y., Ankara 1983, sf.107

ŞENEL ÖNALDI

Murat Bardakçı, İTÜ Türk Musikisi Konservatuvarı öğretim üyesi Doç. Dr. Şenel Önaldı'nın Azerbaycan Müziği'nin en önemli isimlerinden Üzeyir Hacıbeyov'un 'Azerbaycan Halg Musigisi'nin Esasları' isimli meşhur eserini intihal ederek, 'Türk Musikisi'nde Kompozisyon-Tahlil ve Makam Nazariyatı' adıyla yayınladığını ileri sürmüştür.(1)

(1)İTÜ namusunu kurtardı, Murat Bardakçı, Hürriyet 16 Mayıs 1999

ŞEYH GALİP

Şeyh Galip, 'Hüsnü ü Aşk' adlı eserinde yer alan **"Esrarımı Mesnevi'den aldım/Çaldımsa da mirî malı çaldım"** beyiti ile hem esin kaynağının Hazreti Mevlana'nın şiiri olduğunu söyler, hem de onu bu yüzden itham edecek olanlara bir cevap vermiş olur.

T

TAHA HÜSEYİN

Mısırlı Taha Hüseyin'in 1926 Haziran ayında yayınlanan 'Cahiliyet Şiirinde' adlı çalışmasında tamamen Margoliouth'un fikirlerine yer verdiği iddia edilir. Bu konuda 'Çağdaşı yazarların tanıklıklarına göre Taha Hüseyin' adlı kitapta Taha Hüseyin'in Margoliouth'dan etkilendiğine atıf vardır. Karl Brokelman gibi oryantalistler de bu gerçeğe işaret etmişlerdir. Margoliouth etkisi ortaya çıkınca Taha Hüseyin'in Fransız asıllı eşi, onun bazı Fransız oryantalistlerinden etkilendiğini söylemiştir. Taha Hüseyin'in etkilendiği isimler arasında Renan da vardır.(1)

(1)Kompleks ve döneklik, Mustafa Özcan,
Yeni Asya 17 Mart 2005

TARIK TİBET

Yönetmen Tarık Tibet'in 'Cehennem' filmini, 'Koleksiyoncu' romanı ve bu romandan hareketle çekilen filmden esinlenerek çevirdiği iddia edilmiştir.

TARIK TUFAN

Tarık Tufan'ın 'Kraliçe'nin Pireleri' adlı kitabındaki Dekart'ın kraliçenin pirelerin ayıklamasıyla ilgili olan öyküsünün, Tom Robbins'in 'Parfümeri Dansı' kitabından esinlenerek kurgulandığı ileri sürülmüştür.

TARKAN

Negatif dergisi, Tarkan'ın bestelerinden bir kısmının intihal olduğunu ileri sürer.(1) Ayrıca Tarkan'ın ikinci albümünde yer alan 'Kimdi' parçasının müziğinin, Chem Khaled'e ait 'Didi' parçasından alındığı iddia edilir.(2)

Tarkan'ın 'Unutmamalı' adlı şarkısının büyük bölümünün, P. Bachelet'in 'J'ai envie d'oublier' adlı şarkısından alındığı ileri sürülür. Şarkının sözleri bunu ispat eder niteliktedir. Söz konusu Fransızca şarkı 'Unutmak istiyorum' diye tercüme edilebilir. Besteci Tarkan, rahatlıkla 'Unutmamalı' adlı şarkıya "Söz ve Müzik-Tarkan" diye imza atabilmiştir. Tarkan'ın 'Vazgeçmem' adlı şarkısının da Gypsy King'in bir parçasından intihal olduğu iddia edilmiştir.

Ayrıca Tarkan'ın 'Kıl oldum abi' şarkısının Mustafa Topaloğlu'na ait bir besteden esinlendiği(3), ilk kasetinde de Smokie'dan çalıntı yaptığı iddia edilmiştir.(4)

(1)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç,
Zaman 19 Nisan 1996
(2)Müzikte çalıntı furyası, Yavuz Erkılıç,Zaman 6 Şubat 1998
(3)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur,Nokta 8-14 Ocak 1995,sf.44
(4)Yoksa çalıntı mı?, Sema Denker, Bugün 6 Aralık 1995

TEMEL GÜRSU

Yönetmen Temel Gürsu'nun 'Çocuğumu İstiyorum' filmini 'Nefes Kesen Dakikalar' filminden, 'Kadınca' filmini 'Köpekler' filminden esinlenerek çektiği ileri sürülür.

TENNYSON

İsmail Hami Danişmend'in iddiasına göre Tennyson'un şiirleri, İslam kültür kaynaklarından ilham almıştır.(1)

(1)Garp Medeniyetinin Menbai Olan İslam Medeniyeti, İsmail Hami Danişmend, Yağmur Y., İstanbul 1983, sf.62

TEVFİK FİKRET

Tevfik Fikret'in en meşhur eseri 'Rûbâb-ı Şikeste'dir. 'Rûbâb-ı Şikeste' ismi, 1911'de Ömer Seyfettin'in tenkidine uğrar. Çünkü 'Rûbâb-ı Şikeste' adını, az tanınmış bir Fransız şairi olan Emile Bergerat'ın aynı isimdeki şiir kitabı 'Lyru Brisee' yani 'Kırık Saz' kitabından alır.(1)

Cemil Meriç, Tevfik Fikret'in 'Balıkçılar' şiirinin Victor Hugo'dan hareketle yazıldığını söyler.

Bu konuda Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da iddiaları vardır. Tanpınar; Tevfik Fikret'in Coppee, Lamartine ve Musset'den etkilendiğini söyler. Özellikle 'Büyük ikramiye kazanmış bir gazete muharriri lisanından' adlı şiirinin Musset cinsinden bir şiir olduğunu ve 'Rubabı Şikeste'nin bir çok şiirinin de Musset'e bağlanabileceğini ileri sürer.(2)

Tanpınar, Muallim Naci'nin, Hugo'dan çevirdiği 'Bir Küçük Çocuğun Haberi Üzerinde Yazılıdır' adlı manzumesinin Fikret'e ayrı bir vezinle olsa bile 'Sis' şiirinin biçimini hazırladığını söyler.

Tanpınar, XIX. Asır Türk Edebiyat Tarihi'nde Tevfik Fikret'in, Muallim Naci'nin etkisinde çokça kaldığının altına çizer: "Fikret'te Naci'yi adım adım izleyen, hatta onu tamamlayan dizeler vardır. 'Asker Geçerken' şiirini o kadar hünerli kapayan: "Bir seyf-i amirâne parıldar: - Selam dur!" dizesi doğrudan doğruya Naci'nin:"Üftade bir piyadeyim ey şehsuvardur!" dizesinden gelir, ve sesi, hareketi bakımından, Naci'nin dil oyununu tam çerçevesine yerleştirir. Fakat asıl etki, aruzu kullanmasındadır. 'Ateşpare'nin başıboş söyleşileri Fikret'in birçok şiirinin başlangıç noktasıdır, denilebilir. Naci, bunlardan başka 'Telâki', 'Sakız'da Bir Harabezarda Bir Sevdazede', 'Küçük Bir Mudhike', 'Vefa ile Sefa' gibi, o bazısı manzum tiyatroyu deneyen diyaloglu şiirlerinde, Fikret'in aynı tarzda diyaloglu şiirlerinin ilk örneklerini verecektir.(3)

Tevfik Fikret, Hugo'dan biraz fazla esinlenmiş

Victor Hugo'nun İzzet Tanju tarafından dilimize çevrilen 'Vur patlasın, çal oynasın' şiiri ile Tevfik

Fikret'in 'Han-ı Yağma' şiiri karşılaştırılınca, Fikret'in Hugo'dan biraz fazla esinlendiği görülür.

Victor Hugo'nun şiiri: 'Vur patlasın, çal oynasın'

Haydutlar, eşkıyalar, üç kağıtçı hırsızlar!
Ziyafet sofrasında hepinize bir yer var.
Koşun, alın yerinizi!
Yiyin efendiler, için! Ömür çabuk biter çünkü.
Bu saf, alık avam'ın nass;
bu tam odun gibi budun,
Bu halk, zatınızın mülkü!
Satın anasını sizler, bu devletin, bu milletin!
Soyun hazineyi, çabuk. Çabuk olun!
Çabuk, çabuk!
Vakt erişti. Yiyin, yutun!
Kalmasın hiç son metelik!
Alın, bakın ne de kolay.
Köylüsünden, işçisinden çekinmeyin,
çıkmaz olay.
Alın, bulun neşenizi.

Tevfik Fikret'in şiiri 'Han-ı Yağma'

Bu sofracık efendiler ki iltikaama muntazır
Huzurunuzda titriyor şu milletin hayatıdır
Şu milletin ki mustarip şu milletin ki muhtazır
Fakat sakın çekinmeyin yiyin yutun hapır hapır
Yiyin efendiler yiyin bu hân-ı iştiha sizin
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin.
Efendiler pek açsınız bu çehrenizden bellidir
Yiyin, yemezseniz bugün, yarın kalır mı, kimbilir
Şu nâdi-i niam, bakın kudumunuzla müftehir
Bu hakkıdır gazânızın, evet, o hak da elde bir
Bu hân-ı zî-safa sizin patlayıncaya kadar yiyin.(4)

(1)Türkçenin Sırları, Nihad Sami Banarlı,
Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1975, 2. bs sf.55
(2)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,

Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.109
(3)Maskeli süvari, Salah Birsel,
Cumhuriyet Dergi 6 Eylül 1992, s.337, sf.9
(4)Tevfik Fikret abartmış mı, esinlenmiş mi?,
Halil Nebiler, Aktüel 27 Şubat-4 Mart 1992, s.34, sf.56

THEOPHİLE GAUTİER

Theophile Gautier, 'Constantinople' adlı eserinin 21, 25 ve 26'ıncı bölümlerini doğrudan Georges Nogues'in 'Journal de Constantinople' adlı eserinden yaptığı alıntılardan oluşturur.(1)

(1)Metinlerarası İlişkiler, Kubilay Aktulum,
Öteki Yayınevi, Ankara 2000, sf.99

TOM CLANSSY

Çalıntının gizli bir şekli olan fason kitaplara en iyi örnek olarak Tom Clanssy'in kitaplarını verebiliriz. Bir ekip tarafından Clansy şablonuna uygun olarak yazılan polisiye romanlar, en son Tom Clansy tarafından redakte edilerek kamuoyuna sunulmaktadır.(1)

(1)Şöhret toplumunda yazarlar ve yazarımsılar, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, Anlayış, Temmuz 2005, s.26 sf.86-87

TOM STOPPARD ===) MARC NORMAN

TUNCAY ÖZKAN

Araştırmacı-Yazar Hakkı Öznur, 'Cahşların Savaşı' adlı kitabından, Tuncay Özkan'ın 'Entrikalar Savaşı' ve 'CIA Kürtleri' adlı kitaplarında kaynak gösterme-

den intihal yaptığını iddia eder.

Tuncay Özkan ise Öznur'un iddialarını cevaplarken intihal suçlamasını reddeder: "600 sayfalık bir kitapta 4 sayfa bir şey, aman efendim alıntı yapmış da, koymuş da... Laf mı bunlar ya? Olsa olsa alıntı yaptığımız kaynağın adını kullanmayı unutmuşuzdur. Eğer öyleyse özür dileriz. Yeni baskılarda kaynak gösteririz... Kürtler'in Yahudileşmesiyle ilgili 1962'den beri çıkan kitaplar var, Uğur Mumcu'nun yazıları var. Hakkı Bey kendisi öğrendiklerini gökten zembille mi indirmiş? Şimdi birine reklam malzemesi olmam için onunla kavga mı etmem gerekiyor benim?" (1)

(1)Yazar Hakkı Öznur'dan Tuncay Özkan'a intihal suçlaması, Ahmet Dinç, Zaman 24 Mayıs 2004

TURAN OFLAZOĞLU

Tarihi oyun yazarlarımızdan Turan Oflazoğlu'nun 'Deli İbrahim' oyununda, Pirandello'nun 'Enrico IV'unda kullanılan motifi 'Bilinçli Cinnet' olarak aktardığı iddia edilir.(1)

(1)Gelenekten Geleceğe, İlber Ortaylı,
Hil Yayın, İstanbul 1982, sf.123

TURGANYEV

Turganyev'in ilk romanı 'Rudin'de, roman kahramanı Dimitri Rudin'i, yakın arkadaşı anarşist Bakunin'den esinlenerek tasarladığı ileri sürülmüştür.(1)

(1)Gerçeklik ve Roman, A.Mümtaz İdil,
Dayanışma Y., Ankara 1983, sf.47

TURGUT ÖZAKMAN

Engin Ardıç, 'Şu Çılgın Türkler' kitabı yazarı Turgut Özakman'ın, 'Duvarların Ötesi' adlı oyununda, William Wyler'in 'The Desperate Hours' (Ümitsiz Saatler) filminden gereğinden fazla etkilendiğini ileri sürer.(1)

(1)Sağcı sanatçı olur mu? Engin Ardıç, Akşam 3 Eylül 2005

TÜRKER İNANOĞLU

Yapımcı ve yönetmen Türker İnanoğlu'nun 'İstanbul Tatili' filmini 'Roma Tatili' filminden, 'Tamirci Parçası' filmini 'Demirhane Müdürü' romanından esinlenerek çektiği ileri sürülür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

U

UĞUR KANDİLCİ

Walter R. Thayer ve Vikas Chitnavis isimli iki doktorun, 'The Case for an Infectious Etiology' başlıklı makalesi, 1994'te bir Amerikan tıp dergisinde yayınlanır. Murat Bardakçı'nın iddiasına göre Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyeleri Prof. Dr. Uğur Kandilci, Dr. Burçak Kayhan ve Dr. Zeynep Akı, bu yazıyı çeviri olduğunu belirtmeden, kendi isimleriyle 'İnflamatuvar Barsak Hastalıkları Etyolojisinde İnfeksiyonun Yeri' başlığıyla İlaç ve Tedavi Dergisi'nde yayınlarlar.(1-2)

(1)Gazi Üniversitesi'nde intihal sacayağı,
Murat Bardakçı, Hürriyet 29 Kasım 1998
(2)İntihal soyağacına yağcılık örnekleri,
Murat Bardakçı, Hürriyet 17 Ocak 1999

UMBERTO ECO

Umberto Eco'ya da çalıntı ithamı yapılır. İddiaya göre, Eco, 'Gülün Adı' romanını, Emile Henriot'nun

1946 yılında Fransa'da yayımlanan 'La Rose de Bratislava' adlı kitabından 'büyük ölçüde yararlanarak' yazmıştır. Çalıntı iddiasını ortaya atan kişi ise 'Gülün Adı'nı Rusça'ya çeviren Helena Kostyukoviç'dir.

Umberto Eco'nun çalıntı iddiasına karşılık savunması şöyle: "Helena Kostyukoviç, 'Gülün Adı'nı Rusça'ya (büyük bir başarıyla) çevirmeden önce, (bu) roman üzerine uzun bir deneme yazmıştır. Yazının bir yerinde Kostyukoviç, Emile Henriot'nun 'La Rose de Bratistlava' (1946) adlı bir romanından söz eder; bu romanda da, gizemli bir elyazmasının aranması söz konusudur ve kitabın sonunda bir kütüphane yangını yer alır. Öykü, Prag'da geçmektedir, romanın başında (Gülün Adı) ben de Prag'dan söz etmekteyim. Üstelik, benim kütüphanecilerimden birinin adı Berengar'dır, Henriot'nun kütüphanecilerinden birinin adı da Berngard Marre'dir. Amprik bir yazar olarak Henriot'nun romanını asla okumadığımı ve böyle bir romanın var olduğunu bilmediğimi söylemenin hiçbir yararı yok."(1)

'Gülün Adı' romanın intihal olduğu yönünde bir başka iddia da Rum yazar Costas Socratou tarafından ortaya atılmıştır. Socratou, Eco'nun 'Gülün Adı' adıyla yayınladığı romanının, kendisine ait 'Aforoz' kitabından çalındığı iddiasıyla, Kıbrıs Rum Mahkemesinde Eco aleyhine dava açar. Ancak yargıç kararını açıklarken, iki kitap arasında içerik ve şekil açısından benzerlik bulunmadığına karar verildiğini belirtir.(2)

(1)Edebi Ajan'lar, Davet'ler, İntihal'ler: Pamuk, Said ve Eco Çeşitlemeleri, Hilmi Yavuz, Zaman 19 Haziran 2002
(2)Umberto Eco aklandı, Hürriyet 1 Ekim 1992

Ü

ÜLKÜ ERAKALIN

Ülkü Erakalın'ın 'Bütün Suçumuz Sevmek' filmini 'Güneşte Bir Yer' filminden, 'Serseri Aşık' filmini 'Sahne Işıkları' filminden, 'Şoförün Kızı' filmini 'Sabrina' filminden hareketle çektiği öne sürülmüştür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

V

VALA NURETTİN

Necip Fazıl'ın para ile zorlu ilişkisi okuyucularının malumudur... Yine paraya ihtiyacı olduğu bir dönemde Vala Nurettin'in yanına gider. Vala Nurettin, ona kendi ismiyle yayınlayacağı hikayeler yazdırır. Böylece Necip Fazıl'la Vala Nurettin arasında gönüllü bir intihal ilişkisi ortaya çıkar. Necip Fazıl bu ilişkiyi şöyle anlatır: "Komünist dönmesi ve fıstık - üzüm soyundan eğlencelik muharriri Vâ - Nû (Vâlâ Nurettin), Akşam gazetesinde yazdığı ve her birine 3 lira aldığı hikâyelerden bir çoğunu birerbuçuk liraya Genç Şair'e (yani Necip Fazıl'a) yazdırmıştır. Hem de şöyle:
- Vâlâ! On param yok!
- Geç şu masanın başına ve bana tam 5 tane hikâye yaz! Ve yedibuçuk lira kazan! Ve hep devam et!" (1)

(1)Babıali, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Y., sf. 90-91

Y

YAHYA KEMAL BEYATLI

Yahya Kemal'in 'Leyla' şiirinin bir Fransız şairinden alındığı iddia edilir (Solange-Solânj)... Yahya Kemal bu şiirin Fransızca'sını da azizlik olsun diye kendisinin yazdığını ve böylece bizzat davet ettiği bir ithama karşı tuzak kurmak istediğini iddia eder.

Necip Fazıl, Yahya Kemal'in: "Hâlâ dilimdedir tuzu engin denizlerin..." mısraının, tevil kabul etmez biçimde Homeros'un 'Odiseus' destanından esinlendiğini söyler.(1)

(1)Babıali, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Y., sf.90-91

YALÇIN AKDOĞAN

AKP'nin yeni ideolojisini anlatan Dr. Yalçın Akdoğan tarafından yazılan 'Muhafazakar Demokrasi' adlı kitabın da, Dr. Bekir Berat Özipek'in, 'Muhafazakarlık/Akıl, Toplum, Siyaset' adlı doktora tezinden intihal olduğu iddia edilir.(1)

(1)Özür dileten intihal, Hürriyet 11 Şubat 2004

YALÇIN TURA

Murat Bardakçı, ünlü besteci ve İTÜ Konservatuarı öğretim üyesi Yalçın Tura'nın 'Türk Musikisi Meseleleri' adlı kitabının ünlü Fransız Müzikolog Baron Rodolphe d'Erlanger'in 'La Musigue Arabe' adlı eseriyle büyük benzerlikler taşıdığını ileri sürer. Bardakçı, Tura'nın bu kitabında müzik sistemleriyle Ortaçağ'da yaşamış Türk bilgini Farabi'nin tanburunu konu alan bölümleri bu Fransız yazarın kitabından aktardığını iddia eder.

Yalçın Tura ise, Murat Bardakçı'nın tüm iddialarını yalanlıyor. Tura, sözkonusu eserin tüm müzikologlar tarafından kullanıldığını ve evrensel bir kaynak olduğunu belirterek, "Ben Camus'den, Andre Gide'den tercüme yapmış bir insanım. Fransızcayı da çok iyi bilirim. Bu yüzden çeviri hataları yapmam mümkün değil. Bana kalırsa, bu iddiaları yönelten malum şahıs, Fransızca'yı yeterince bilmiyor" der.(1)

Tempo'nun 28 Ocak tarihli 5. sayısının 60, 61 ve 62. sayfalarındaki 'Ödüllü Yazarın Şaibeli Kitabı/Alıntı mı çalıntı mı?' başlıklı yazıya konu olan

'Türk Musikisinin Mes'eleleri' adlı kitabın yazarı Yalçın Tura, Tempo'ya konuyla ilgili bir açıklama yollar, açıklamadan bir bölüm şöyle:

* Bu fikirlerin bir teki bile B.d'Erlanger'de yoktur. Bunlar, ilk defa tarafımdan ifade edilmiş orijinal fikirlerdir.

* Açıklama ve yorum maksadıyla bir kaynaktan bir vakıa'nın aktarılması intihal ya da çalıntı değil, zikr'dir, "citation"dur.

* Mübârek Şah, Safiüddîn'in Kitâbü'l-Edvâr'ını şerh edenlerden biridir. Bu şerhdeki cedveline esas aldığı nisbetlerse Safiüddîn sistemine aittir ve M. Bardakçı'nın dediği gibi, seslerin frekanslarını değil, aralarındaki nispetleri göstermektedir. Mübârek'in ilâveleri, cedveli daha genişlettiği için tercih edilmiştir. Benzeri cedveller daha başka kaynaklarda da mevcûttur. Mübârek kelimesindeki ince nükteyi ise, M. Bardakçı'nın anlayabildiğini sanmıyorum.

* Cedvelin aslının nerede olduğu belli. **Bayan Popescu-Judetz'in adını da belirtebilseydik belki daha nâzik davranmış olacaktık.**

* Ama, önemli olan o cedvelin kendisi, ya da nereden alındığı değildir. Önemli olan, o cedvelin işâret ettiği mânânın ortaya çıkarılması, onun ve diğer cedvellerin, sistemin matematik ifâdesiyle çelişkisinin gösterilmesi ve bunların belli bir sonuca bağlanmasıdır. Yıllardır o cedvellere bakıp duran, onları inceleyen, aktaran, yerli yabancı pek çok kişi, benim görüp açıkladığım noktaların farkına varamamış, onları dünyaya ilk kez açıklamak şerefi bana müyesser olmuştur. Talihin cilvesi mi, kırk yıla varan bir çalışmanın ürünü mü? Bilemem.(2)

Bardakçı bu açıklamayı, "intihal suçlamalarıma hiçbir cevap vermemesi bir yana, şahsıma hakaretlerde bulundu" diyerek cevaplar...

Bardakçı'nın cevabı şöyle: "Yeniden iddia ediyorum: Kitabınızın Horasan Tanburu faslı, intihaldir. Kitabımın Horasan Tanburu bölümünü d'Erlan-ger'den almadım" diyebilecek, yararlandığınız kaynağın adını, künyesini ve sayfa numarasını verebilecek misiniz?

Mübarek'in Cedveli'yle ilgili olarak "Benzeri cedveller daha başka kaynaklarda da mevcuttur" iddianız ise, hayal mahsulüdür. Ben, bu cedvelin d'Erlanger'nin dışında bir yerde yayınlanmadığını ve tarafınızdan, 'La Musique Arabe'ın 3. cildinin 230. sayfasından intihal buyurulduğunu yeniden söylüyorum. "Hayır, intihal yapmadım, d'Erlanger'nin tercüme hatalarını tekrarlamadım, "Mubarek" sözümün terim değil isim olduğunu biliyordum" diyebilecek misiniz?

Son bir soru: Benim yazımdaki dizgi hatalarından ve "Önemli olan o cedvelin nereden alındığı değildir" gibi saptırmalardan vazgeçerek, açıkça cevap verin: Kitabınızın 190. sayfasını ve üstelik kapağını süsleyen çizelgeyi Popescu Judetz'in kitabından makasladınız mı, makaslamadınız mı?"(3)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56
(2)Orijinal fikirler, Yalçın Tura,
Tempo 4-10 Şubat 1990, y.3, s. 6, sf.74
(3)Sadece intihal, Murat Bardakçı,
Tempo 4-10 Şubat 1990, y.3, s.6, sf.74

YAŞAR KEÇECİ

Feridüddin Attar'ın 'Mantık ut-Tayr' adlı eserini, Abdülbaki Gölpınarlı dilimize çevirir. Yaşar Keçeci de bir 'Mantık ut-Tayr' çevrisi yayınlar. Murat Bardakçı'ya göre Yaşar Keçeci'ye ait eser, Gölpınarlı'nın bundan 50 sene önceki yayınının aynısıdır. Sadece Gölpınarlı'nın tercümesinde geçen ne kadar "Tanrı" kelimesi varsa hepsi "Allah'a" çevrilmiş ve birkaç eski kelime yenileriyle değiştirilmiş ama eser her şeyiyle, virgülüne kadar Gölpınarlı'nındır.(1)

(1)Elimden düzinelerle çalıntı eser geçti ama ... Murat Bardakçı, Hürriyet 20 Haziran 1999

YAŞAR KEMAL

Araştırmacı-Yazar Cezmi Yurtsever, Yaşar Kemal'in roman kahramanı 'İnce Memed'in aslında halk kahramanı değil, bir eşkıya olduğunu, asıl adının da Safiye Memed olduğunu ileri sürüyor. (1)

Yaşar Kemal ise kendi Memed'inin Safiye Memed değil, hayal mahsulü bir roman kahramanı olduğunu söylüyor. "Ben zamanında 'İnce Memed'in Hikâyesi' diye Cumhuriyet gazetesinde bir hikâye yazmıştım. 'İnce Memed' adı hoşuma gitti, koydum. Yazdıktan sonra da çok araştırdım 'İnce Memed'

diye birini hiç duymadım. Bir eşkıya var Bulgaristan'da adı İnce, bir de Afyon civarında yaşayan Memed var, o kadar. Safiye Memed şimdi nereden çıktı bilmiyorum tabii."(2)

(1)İnce Memed'in gerçek öyküsü, Zaman 2 Ağustos 1999
(2)Roman hayal gücüyle yazılır, Cem Erciyes,
Radikal, 7 Ağustos 1999

YAVUZ ÖZKAN

Yönetmen Yavuz Özkan'ın 'Yengeç Sepeti' filmini, 'Kırda Bir Pazar' filminden, 'Ateş Üstünde Yürümek' filmini ise 'Balo' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.(1)

Ayrıca Negatif dergisi de Yavuz Özkan'ın bazı filmlerinin intihal izleri taşıdığını ileri sürer.(2)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55
(2)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç,
Zaman 19 Nisan 1996

YAVUZ TURGUL

Yavuz Turgul, Ahmet Muhip Dıranas'ın 'Fahriye Abla' şiirinden esinlenerek 'Fahriye Abla' filmini çeker.

Ahmet Muhip Dıranas'ın eşi Münire Dıranas, 'Fahriye Abla' filmi hakkında dava açar. Münire Dıranas, açtığı dava dilekçesinde bu filmdeki müstehcen sahneler ile şiir arasında bir bağlantının olmayışı sebebiyle Ahmet Muhip Dranas'ın ruhuna ve şöhretine gölge düşürdüğünü ileri sürer.(1)

(1)Fahriye Abla mahkemelik, Vakit 3 Kasım 1993

YILDIZ TİLBE

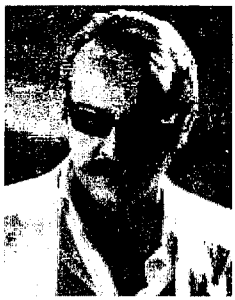
Yıldız Tilbe'nin 'Peri Masalı' adlı şarkısında kullandığı sözlerin ilk altı mısrasının, Nazım Hikmet'in 1918 yılında yazmış olduğu bir şiirin tıpatıp aynısı olduğu iddia edilir.(1)

(1)Yıldız Tilbe'den Çalıntı Şarkı İddiası
http://www.michaelshow.net/news.asp?haber_no=1982

YILMAZ ÇETİNER

Murat Bardakçı, Gazeteci Yılmaz Çetiner aleyhinde tazminat talebiyle dava açar. Dava gerekçesi Çetiner'in 'Son Osmanlılar' adlı kitabında, Osmanlı Hanedanı'nın soy ağacını, Bardakçı'nın kitabı 'Şahbaba'dan kaynak göstermeden alıntıladığı iddiasıdır. Bardakçı, Çetiner'in 'Son Padişah Vahdettin' adıyla yayınladığı kitabını da Tarık Mümtaz Göztepe'den yararlanarak yazdığını ileri sürer.(1)

(1)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

YILMAZ ERDOĞAN

Yılmaz Erdoğan'ın yazdığı ve Star Tv'de yayınlanan 'Bir Demet Tiyatro' adlı oyunun, Atilla Atalay'ın yazdığı 'Sıdıka' adlı hikaye ve televizyon dizisinden çalıntı olduğu ileri sürülmüştür.(1) Negatif dergisi, Yılmaz Erdoğan'ın çalışmalarında başka intihaller de olduğunu ileri sürer.(2)

(1)http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=atilla+atalay
(2)Bir İntihal vak'ası da benden, Taha Kıvanç,
Zaman 19 Nisan 1996

YILMAZ ÖZTUNA

Yılmaz Öztuna'nın 'Devletler ve Hanedanlar' adlı kitabı aile tarihi araştırmaları için temel bir kitaptır. Ali Birinci bu eserdeki eksikleri konu alan bir kitap yayınlar: 'Müverrih-i Maderzadın Fülannamesi'...(1) İddiaya göre Öztuna, 'Devletler ve Hanedanlar'ın ikinci baskısında, Ali Birinci'nin kitabından bahsetmeden işaret ettiği eksikleri düzeltir. Ali Birinci bu durumu, Ali Tekinci mahlasıyla yazdığı yazısında eleştirir.(2)

Öztuna hakkında diğer bir eleştiri de şöyledir... Kla-

sik sanat müziğinin en önemli bestecilerinden biri Maragalı Abdülkadir'dir. Meragalı ile ilgili olarak Murat Bardakçı, İran kütüphanelerinde yaptığı araştırmaları yayınlar. Bardakçı, bu yayının, Öztuna tarafından alınıp, kitap haline getirildiği ileri sürmüştür.(3)

(1)Müverrih-i Maderzadın Fülannamesi,
Ali Birinci, İstanbul 1994
(2)Cehalete Methiye "Okumanın Yazmanın Gereği Yok",
Ali Tekinci, Türk Yurdu Ağustos 1999, s.144
(3)Sanatta aleni hırsızlıklar, Fuat Uğur,
Nokta 18-24 Aralık 1994, sf. 52-56

YÜCEL UÇANOĞLU

Yönetmen Yücel Uçanoğlu'nun 'Hor Görme Garibi' filmini 'Geceyarısı Kovboyu' romanı ve aynı adlı filmden hareketle çevirdiği ileri sürülür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

YÜKSEL ÇAVUŞOĞLU

Karaman Milletvekili Prof. Dr. Yüksel Çavuşoğlu hakkında 'İntihal Bombası' başlığı altında Hürriyet gazetesinde bir haber yayınlanır.(1) Çavuşoğlu, İntihal suçlaması başlığı ile bu haberi tekzip eder. Tekzip metni şöyle: "23 Haziran tarihli gazetenizde şahsımı ve partimi hedef alan 'İntihal Bombası' başlıklı manşet haber, yıllar öncesine dayanan ve akademik bir kıskançlıkla yapıldığını tahmin ettiğim, imzasız bir şikâyetle başlayan bir konudur. Bu olayla ilgili tarafıma İTÜ Rektörlüğü'nce son üç yıl içerisinde herhangi bir bilgi ulaştırılmadığı gibi resmi bir tebligat da yapılmamıştır. Doktora tezim, mevzuata uygun bir şekilde ve tez yöneticisinin

onayından sonra üniversiteye sunulmuş, profesörlerden oluşan akademik bir jüri önünde savunularak 1983 Haziran'ında İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nce doktora unvanı verilmiştir. Akademik takvime uygun olarak unvanlarını zamanında almış, sonra da emekli olmuş bir öğretim üyesiyim. Ardından da siyasete atılarak milletvekili seçildim. Olayların gizli kapaklı bir yönü yoktur."(2)

(1)İntihal Bombası, Kamuran Zeren,
Hürriyet 23 Haziran 2003
(2)İntihal suçlaması, Prof. Dr. Yüksel Çavuşoğlu,
Hürriyet 30 Haziran 2003

Z

ZAFER DAVUTOĞLU

Yönetmen Zafer Davutoğlu'nun 'Ekmekçi Kadın' filmini aynı adlı romandan hareketle çektiği ileri sürülür.

ZAFER PAR

Yönetmen Zafer Par'ın 'Hırsız' filmini 'Thief of Hearts' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.

ZAFER PEKER

Bütün dünyanın ilgisini çeken Cezayir kökenli sanatçıların çıkardığı Rai müziği çalışmalarından, Zafer Peker'in de esinlendiği iddia edilir. (1)

(1)Müzikte çalıntı furyası, Yavuz Erkılıç,
Zaman 6 Şubat 1998

ZEKİ BEY

Sözleri "Dağ başını duman almış/ Gümüş dere durmaz akar" diye başlayan Gençlik Marşı'nın bestesi İsveçli Felix Körling'e aittir. Viyolonist Zeki Bey, Ali Ulvi Elöve'nin yazdığı yeni sözlerle notaların uyumunu sağlamıştır.

Marş, Selim Sırrı Tarcan tarafından 1909 yılında İsveç'ten yurda dönüşünde getirilmiştir. Marşın asıl

adı 'Jamtland'lı Üç Şarkıcı Kız (şakıyan üç kız)'dır.

Güftesinin konusu ormana ait olduğundan İsveç'in ormancıları ve orman fakültesi öğrencilerince tutulan bir şarkıdır.

Marşın melodisini çok beğenen Selim Sırrı Tarcan, Birinci Dünya Savaşı yıllarında buna bir güfte uygulayıp Türk gençlerine öğretmek ister. Bu arada arkadaşı şair Ali Ulvi Elöve'ye, marşın güftesini ısmarlar ve 1915–1916 ders yılı ortalarında marş tamamlanır.

Ali Ulvi Elöve, Gençlik Marşı ile ilgili anılarında şunları anlatır: "Bir gün okulun uygulama odalarından birinde çalışırken, Selim Sırrı Tarcan ziyaretime geldi. O günlerde pek gözde olan bir İsveç marşı için güfte yazmamı istedi. İstenilen güfte 4x4 veya 8 heceli olacaktı. Vakit geçirmeden çalışmaya koyuldum. Birinci Dünya Savaşı'nın aleyhimize döndüğü yıllardı o yıllar. Gençlik ve halk kaygıya kapılmıştı. Marş yazarken başlıca amacım bu havayı dağıtmak, gençlere azim, ümit ve kalp vermek oldu."

Marşa ait diğer bilgileri şöyle özetleyebiliriz:

Şarkının orijinal adı: Tre Trallande Jamtor
Türkçesi: Trallal la Diyen Üç kız
Bestecisi: Felix Körling (Feliks Çörling)
Besteyi İsveç'ten getiren: Salim Sırrı Tarcan
Türkçe güftesini yazan: Ali Ulvi Elöve
Türkçe'ye uygulayan: Viyolonist Zeki Bey
Türkiye'de ilk defa okunduğu yıl: 1916
Atatürk'ün marşı yorumlaması:20/21 Haziran 1936
Gençlik ve Spor Marşı olarak kabulü: 20 Haziran 1938.(1)

(1)www.beethovenlives.net/genclik_marsi.htm

ZEKİ FAİK İZER

Hilmi Yavuz, Zeki Faik İzer'in 1933 yılında, Cumhuriyet'in 10. yıldönümü dolayısıyla yaptığı 'İnkılap Yolunda' adlı tablosunun, Delacroix'nın 'İnkılaba Rehberlik Eden Hürriyet' tablosuyla, 'formel ve tematik unsurları' bakımından tamamen benzeştiğini söyler.(1)

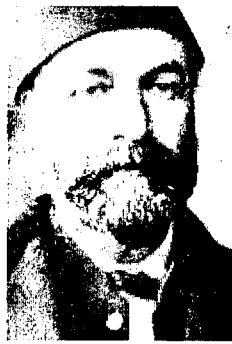
(1)Zeki Faik İzer Kemalist Devrim'i 1789 Fransız Devrimi'nin 'kopya'sı mı sanıyor?, Hilmi Yavuz, Zaman 27 Nisan 2004

ZEKİ ÖKTEN

Yönetmen Zeki Ökten'in 'Bitirim Kardeşler' filmini, 'Trinita Kardeşler' filminden hareketle çektiği ileri sürülür.(1)

(1)Bir intihal daha var!, Fuat Uğur,
Nokta 22-28 Ocak 1995 sf.51-55

ZEYNEP AKI ===) UĞUR KANDİLCİ

ZİYA PAŞA

Ahmet Hamdi Tanpınar, nazire konusunu ele alırken örneğini Ziya Paşa'dan verir: "Bizim eski şiirimizde nazireden başka taklit yolları da vardı. Mesela tahmis... Ziya Paşa'nın gazellerinde ise tanzir esastır. İlham kendi başına nadir görünür. Ziya Paşa, devrinde en çok okunan şairleri tanzir etmiştir. Mesela Nedim'i..." (1)

(1)Bir Kültür Bir İnsan, Turan Alptekin,
Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1975, sf.79

ZÜLFÜ LİVANELİ

Şair Erdoğan Alkan, Zülfü Livaneli'nin bestesi olarak bildiğimiz 'Leylim Ley' şarkısının kendisine ait olduğunu ileri sürmüştür. Erdoğan Alkan, Zülfü Livaneli ile Ankara'dan arkadaş olduklarını ve bir dönem çok sık görüştüklerini belirterek bu "çalma" olayının nasıl gerçekleştiğini şöyle anlatır: "Ben Şarkışlalıyım. Kaymakamlık yaptığım sürece de Anadolu'yu çok dolaştım. Bu arada saz çalar ve çeşitli folklor araştırmaları da yaparım. 'Leylim Ley'i de bu yıllarda besteledim. Zülfü ile Ankara'dan tanışırız. İstanbul'a geldiğinde bir akşam ona dinlettim bu şarkıyı. Sözleri bana aitti 'Leylim Ley'in. Birkaç bestemi daha çaldım ona. Bunları teybine kaydetti. Sonradan 'Leylim Ley' başka sözlerle çıktı. Buna Fikret Otyam da tanıktır ve hatta yazmıştır da. Otyam, bir yazısında 'Zülfü daha kısa pantolonla gezerken 'Leylim Ley' benim kasetimde Erdoğan'ın bestesi olarak kayıtlıydı' demiştir. **Zülfü bir başka bestemi de 'Deniz Gezmiş Destanı' olarak okudu. Bunları Almanya'da yayınladı Zülfü. Türkiye'ye geldiğinde neden böyle yaptığını sorduğumda bana yapımcının hatası olduğunu söyledi. Zülfü yalnızca benim bestelerimi değil, Feyzullah Çınar'ın 'Merhaba' adlı şarkısını da kendi bestesi gibi lanse etmiştir.** Bu konuda söylenecek çok şey var. O biliyor neler söyleyeceğimi."

Erdoğan Alkan'ın iddiasından sonra Zülfü Livaneli Nokta dergisine şu açıklamayı yapar: "Valla inanılacak gibi değil, deli saçması. Bakın böyle bir iddiayı yapanın ispatlaması lazım. İsterseniz yazın. Bunlar deli saçması. Yıllar önce de biri çıkıp 'Karlı Kayın Ormanı'nın kendine ait olduğunu iddia etmişti. Şuna dikkat etmek lazım. Bu kişilerin belgeleri yok. Hayatta benim 300'e yakın bestem var. Ben hayatta bir tek iyi beste yapıp da ortaya çıkarmış değilim. **Zaten 'Leylim Ley' halk ezgileri üzerinde yapılmış bir şeydir. Bu bakımdan 'Leylim Ley'de de**

yıllardır söylenen halk türkülerinin etkileri vardır. Kalkıp da tek başına birinin gökten gelen vahiyle icat ettiği bir türlü değildir.

Nokta: Erdoğan Bey'le sizin bir tanışıklığınız var değil mi?

Livaneli: Var tabii, var. Çok eskiden gelen bir tanışıklığımız var. Ama onun müzikle bir ilgisi yoktu. Kaymakamdı. Ondan sonra emekli oldu. Ama öyle bir şey ki bir gün Ağrı savcısı da kalkar diyebilir ki, "Özgürlük adlı şarkı da benim bestem" O zaman ne yapacaksınız? Bunun hiçbir ciddiyeti yok. Kendisinin böyle bir iddiası varsa ispat etmesi gerekir, değil mi?(1)

(1)Şarkılarımız kime ait?, Fuat Uğur,
Nokta 8-14 Ocak 1995, sf.44-47

Üçüncü Bölüm
ÇALINTI ÖZLÜ SÖZLER

"Eskiler, daha sonra gelecek olanlara, söylenmedik söz bırakmadılar."
Beydaba

"İyi ressamlar kopyalar, büyük ressamlar çalar."
Picasso

"Esrarımı Mesnevi'den aldım.
Çaldımsa da miri malı çaldım."
Şeyh Galip

"Olgunlaşmamış şairler taklit eder; olgun şairler ise çalar."
T. S. Eliot

"Bir dâhinin dehasını çalabilen esasen dâhidir."
Ahmet Haşim

"Her metin başka metinlerin bir dokusudur."
Roland Barthes

"Tüm en iyi kıyafetlerim eski sözcüklerden oluşur benim / Eskiden söylenmiş olanları söylerim yeni söylenmiş gibi."
Şekspir

"İntihal yapan adamın psikolojisiyle, her şeyde intihal ihtimalini düşünen adamın ruhiyatı arasında hiçbir fark yoktur."
Reşat Nuri Güntekin

"Çok iyi söyleyemediğim bir şeyi, başkalarına söyletirim."
Montaigne

"Orhan Pamuk o kadar ünlü ve büyük bir yazardır ki, birebir alıntılasa ve metinde kullansa bile aşırmacılık yapmış olmaz."
Emre Kongar

"Aşırma zorunludur. İlerleme içerir. Bir yazarın biçemini iyice yoğunlaştırır, anlatımını kullanır, bir yanlış düşünceyi kaldırıp yerine doğrusunu koyar."
Lautreamont

"Öykünme eylemi, gerçeklikten yoksunluk anlamına gelmez."
Milan Kundera

"Bir metnin biçimsel bozuşturuluşu (yani çalıntı işlemi), bir bakıma, bir cinayete benzer. Zor olan cinayeti gerçekleştirmekten çok onun izlerini yok etmektir." Sigmund Freud

"Edebiyat hırsızlıktır."
James Atlas

**Kim çalmış, kimden çalmış,
nasıl çalmış, neden çalmış, niçin çalmış...**

Kültür ve sanatta daha önceki eserlerden esinlenme, tabii bir durumdur...
Esinlenmenin nerede başlayıp nerede bittiği ise
henüz sonuçlanmamış bir tartışma.

Şekspir'den Mozart'a Çalıntı Polemikleri'ne bulaşan isimlere bakınca,
"**Çalan Çalan'a**" dememek elde değil...

Eserin Çalıntı Terimleri Sözlüğü bölümü, alıntıdan adapteye, göndergeden ilhama, metinlerarasılıktan orijine, çalıntıyı kavram olarak algılama çabasıdır. Çalıntı Özlü Sözler ise bu çorbanın tuzu biberi...

Çalıntı Özlü Sözler

"İyi ressamlar kopyalar, büyük ressamlar çalar."
Picasso

Esrarımı mesneviden aldım
Çaldımsa da miri malı çaldım
Şeyh Galip

"Eskiler, daha sonra gelecek olanlara, söylenmedik söz bırakmadılar."
Beydaba

ISBN 975-003-942-4

internetten sipariş için
www.kitapyurdu.com